

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Projekt obnovy a revitalizace zámeckého parku v Panenských Břežanech

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Mariana Tomková, DiS.
Obor studia: Zahradní a krajinářská architektura

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Jan Vaněk, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Projekt obnovy a revitalizace zámeckého parku v Panenských Břežanech" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11.04.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. arch. Janu Vaňkovi, za odborné vedení a konzultace při psaní diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala panu Ing. Jiřímu Pillerovi, vedoucímu památníku Národního odboje a útlaku horního zámku v Panenských Břežanech za pomoc, cenné informace a spolupráci na psaní práce. Velké poděkování patří i mé rodině na psychickou a finanční podporu při mých studiích.

Projekt obnovy a revitalizace zámeckého parku v Panenských Břežanech

Souhrn

Diplomová práce se zabývá zpracováním studie zámeckého parku u horního zámku v Panenských Břežanech pro následnou revitalizaci. Projekt vychází ze zpracování a vyhodnocení podkladových údajů od historie po současnost.

Obec Panenské Břežany se nachází ve Středočeském kraji, necelých 14 kilometrů severně od hlavního města Prahy. První zmínky o tehdejší tvrzi a usedlosti spadají až do roku 1228. Nejvýznamnější úpravy parku a zámku pocházejí z doby baroka. Park i zámek získávají zcela novou podobu. V této době vzniká v parku jedna ze slavných staveb Jana Blažeje Santiniho, kaple sv. Anny ve stylu barokní gotiky. Díky uvědomění následných majitelů a vstřícnosti nastupujících režimů, můžeme park i zámek obdivovat v její kráse dodnes.

Literární rešerše se zabývá historickým přehledem, kterým zámek i park prošly. Dále se zabývám využitím jednotlivých abiotických a biotických prvků zámeckých zahrad v dějinách zahradního umění. V rešerši se zmiňuji o legislativní ochraně a obnově nemovitých kulturních památek. V navazující části diplomové práce se zhodnocují a porovnávají výchozí podklady a historické skutečnosti. Následují poznatky o stávajícím stavu, inventarizace a vypracování analýz. Na základě těchto poznatků byl následně vypracován projekt obnovy zámeckého parku.

Studie zohledňuje historický charakter barokní podoby parku a zámku. Zároveň zde byla snaha o obnovení a začlenění historických objektů parku a vytvoření pěšího okruhu celým parkem. Zachování barokní podoby spočívá v návaznosti na hlavní osu od zámku přes hlavní parter a podpoření průhledů v kompozici a výhledů do krajiny.

Klíčová slova: Panenské Břežany, revitalizace, zámecký park

Renovation of the casle park at Panenské Břežany

Summary

The diploma thesis focus on the architectural study of manor park area in Panenské Břežany with a consequential revitalisation of the park area. The project results from the research and analysis of the site that reviews its problematics from history til nowadays.

The village of Panenské Břežany is part of Středočeský region and it is located about 14 kilometres from the city of Prague. First notice of the site, which was back then only a fortress, was in the year of 1228 AD. On the other hand, the most famous adjustments are from the era of Baroque. In that time the famous Chappel ofS aint Anna, which was designed by Jan Blažej Santini, was built in the trend of gothical baroque style. Thanks to various circumstances and awareness of the manor owners we can yet admire the beauty of the Chappel in today's world.

The research goes through the complete historical changes of the manor and its park. Also, a variety of abiotic and biotic features is reviewed as they are key features in the park design and the history of gardening. The research overview the problematic of revitalisation of the real estate and its legislative. In the following part of the thesis the base data are evaluated and compared with the historical research. Also, other piece of knowledge about the current state, trees inventarisation and general analysis were prepared. The project of revitalisation is based on the research and analysis.

Study takes into account the concext the characteristic baroque style of the park and manor. Furthemore the aim was to transform and integrate the historical objects in the park and create a pedestrian ring path thats goes through the park. The preservation of unique baroque appearance is secured by preserving the main axis thats goes from the castle over the flower parter to the park. This is also supported by the concept of perspective view-throughs and lookouts to the surrounding landscape.

Keywords: : Panenské Břežany, revitalisation, manor par

Obsah

1 Úvod	9
2 Cíl práce	9
3 Literární rešerše	10
3.1 Historický přehled	10
3.1.1 Počátky založení	10
3.1.2 Proměny v jednotlivých obdobích	10
3.1.2.1 Baroko	10
3.1.2.2 Zámecký park v barokní podobě	11
3.1.2.3 Úpravy na přelomu 19. a 20. století	12
3.1.2.4 Období druhé světové války a nástup komunismu	13
3.1.2.5 Porevoluční období	13
3.1.2.6 Obnova parku v 21. století	14
3.2 Využití abiotických a biotických prvků v dějinách zahradního umění	15
3.2.1 Cesty s nestmeleným povrchem	15
3.2.2 Formální vodní prvky	16
3.2.3 Trávníky a květnaté louky	16
3.2.4 Tvarované živé stěny	17
3.3 Definice a péče nemovitých kulturních památek	18
3.4 Ochrana a obnova památek zahradního umění	20
3.4.1 ICOMOS- Péče o místa s kulturním významem	20
3.4.2 Mezinárodní úmluvy a charty	20
3.4.3 Ochrana a obnova památek v České republice	21
4 Zhodnocení podkladových údajů	22
4.1 Charakteristika území	22
4.1.1 Občanská vybavenost	22
4.1.2 Širší vztahy	22
4.1.3 Turistika a okolí	23
4.1.4 Přírodní charakteristika	23
4.1.5 Územní plán	24
4.1.6 Majetkové poměry	25

4.1.7 Návštěvní řád Památníku a parku	25
4.1.8 Návštěvnost	26
4.2 Zhodnocení a porovnání historických situací	27
4.2.1 Historické mapování	27
4.2.2 Dobové pohlednice a fotografie	28
4.2.3 Porovnání dobových situací z let 1928 a 1968	29
4.2.4 Porovnání dobových situací z let 1968 a 2016	30
4.3 Zhodnocení výchozího stavu zámeckého parku na fotografiích	31
4.3.1 Vegetační prvky parku	31
4.3.2 Významné stavby parku	32
4.3.3 Sochařská výzdoba parku	33
4.3.4 Proměny parku během ročních období	34
4.3.5 Fotografie z dronu	35
4.4 Dendrologická analýza- Inventarizace současného stavu	36
4.4.1 Vstupní hodnotící parametry	36
4.4.2 Výsledky inventarizace	37
4.4.3 Inventarizační tabulky	39
4.4.4 Inventarizační plán	47
4.5 Výchozí stav zámeckého parku	48
4.6 Kompoziční analýza	49
4.7 Zhodnocení výchozích údajů	50
5 Vlastní návrh	50
5.1 Požadavky	50
5.2 Studie zámeckého parku	51
5.2.1 Návrh jednotlivých partií parku	52
5.2.1.1 Nádvoří- půdorys, řes, osázení	52
5.2.1.2 Nádvoří- zakres do fotografie	53
5.2.1.3 Zásobní zahrada- půdorys, řes, osázení	54
5.2.1.4 Zásobní zahrada- zakres do fotografie	55
5.2.1.5 Hlavní parter- zakres do fotografie	56
5.2.1.6 Prvorepublikový bazén s altány a pergolou- půdorys, osázení	57

5.2.1.7	Prvorepublikový bazén- zákres do fotografie	58
5.2.1.8	Ovocný sad- půdorys, výsadba ovocných stromů	59
5.2.1.9	Ovocný sad- zákres do fotografie.....	60
5.2.2	Technický detail vodního kanálu- půdorys, řez	61
5.2.3	Řezopohledy	62
5.2.4	Nadhledové zobrazení.....	63
5.2.5	Inspirační fotografie mobiliáře	64
5.2.6	Výkaz výměr- cesty a povrchy	65
5.2.7	Výkaz výměr vegetačních prvků	66
6	Diskuze.....	67
7	Závěr	67
8	Seznam literatury.....	68
9	Seznam obrázků.....	70
10	Seznam mapových podkladů	70
11	Seznam tabulek	70
12	Seznam grafů.....	70
13	Přílohy.....	I

1 Úvod

Když člověk vstoupil do přírody, ta už zde na něj čekala. Bylo jen něm, co bude dál. Mohl k ní přistupovat tak, že ji bude zkrášlovat a ona se mu odmění svou krásou, nebo jí dá řád a ona mu přinese užitek. Od toho dál můžeme rozvíjet působení člověka v přírodě. Co vložil on do ní, ona mu mnohonásobně vrátí. V případě lásky k přírodě jsme bohatě odměněni, v případě že budeme škodit, nebude dál už nic.

Lidé od nepaměti tvořili zahrady, které dodnes jsou v paměti lidstva. Kdybychom mohli ve skutečnosti zřít visuté zahrady Semiramidiny, určitě bychom užasli nad jejich krásou. V místech, kde byly, je dnes jenom poušť a dávnou krásu připomínají jen kameny.

Je to o nás, aby naši potomci se nikdy nedočkali toho, že by podobný osud mohl potkat i naši zem. Proto je naším posláním, abychom se nejenom starali, o to co vytvořili naši předci, ale snažili se vylepšit a udržet to co máme a předat to našim dětem. Pokud nebudeme spojovat minulost s přítomností a myslet na budoucnost nebude co předávat. Proto bychom my nyní, když máme možnost pracovat na takových projektech, které jsou poselstvím minulosti a nám je umožněno vrátit z minulosti to nejlepší se současnými zkušenostmi a vytvořit tak něco co by mohlo sloužit nejenom lidem dnes, ale i následujícím generacím.

Proto jsem si vybrala práci na projektu revitalizace historického parku u horního zámku v Panenských Břežanech, protože toto místo ve mně zanechalo hluboký dojem již od prvního setkání. Chtěla bych, aby zde lidé mohli potěšit jarními květinami, odpočinout si v létě ve stínu stromů a s barevným listím milovat podzim a pak brouzdat se čerstvě napadeným sněhem. To všechno může přinést lidem pro radost jeden jediný zámecký park.

2 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je navrhnout architektonickou studii revitalizace a rekonstrukce zámeckého parku u horního zámku v Panenských Břežanech na to na základě vypracování a zhodnocení historických údajů. Dále pak zapracování a zohlednění postupů a metodik při obnově a ochraně nemovitých kulturních památek a památek zahradního umění. Tyto podklady doplňují nashromážděné historické mapy, pohlednice a dobové situace. Podkladovou část doplňuje hodnocení stávajícího stavu samotného parku a objektů, které se v ní nalézají. Z nich vyplývají důležité analýzy jak dendrologické, tak kompoziční. Následné vytvoření samotného projektu vyplývá tak ze zohlednění těchto skutečností a požadavků na daný prostor.

3 Literární rešerše

Následující kapitoly zahrnují popis vývoje horního zámku a zámeckého parku v Panenských Břežanech od jeho počátků jeho založení, doložených z historických pramenů obce, až do současné podoby v 21. století. Stručně jsou zde popisovány nejdůležitější změny v jednotlivých obdobích historie umění a architektury, které se odvíjely i charakteru zámeckého parku. K těmto změnám přispěli i jednotliví majitelé a vlastníci objektu a jejich přístupy k zahradnímu umění a jeho architektonických součástí.

Nedílnou součástí literární rešerše je i přehled obnovy a ochrany památek zahradního umění. Jejich konkrétní vymezení jak v mezinárodním měřítku, tak v měřítku samotné ochrany památek v České republice.

3.1 Historický přehled

Panenské Břežany jsou spjaty hned se dvěma zámky, které se zde nacházejí. Horní tzv. starý zámek a dolní tzv. nový zámek. Nový zámek byl vystavěn až v roce 1840 v empírovém stylu a je nechvalně známý pro svou spjatost s pobytem říšského protektora Reinharda Heydricha v době druhé světové války.

Starý zámek a tudíž i řešený zámecký park, byl do dnešní podoby přestavěn v polovině 18. století. Jeho historický vývoj však spadá až k založení obce a tehdejších tvrze. Oba tyto historické komplexy mají svůj jedinečný vývoj a podobu danou architektonickým slohem a jeho přeměnou během vývoje zahradního umění (Pacáková- Hošťálková et al., 1999, s. 260; Tomková, 2016)

3.1.1 Počátky založení

První písemný doklad o založení a existenci samotných Panenských Břežan dokládá listina psaná českým králem Přemyslem Otakarem I. a ctihodnou abatyší Anežkou roku 1228. Podle této listiny patřily Břežany a okolní usedlosti anenskému klášteru Benediktinek od Svatého Jiří. Vzniká zde nová tvrz zvaná „Na vrchách“, ta však vyhořela a na jejím místě vznikl kamenný klášter. Díky tomuto klášteru ctihodných panen vzniká i přízvisko- panenské- které dává obci jméno Panenské Břežany. (Slovo Břežany vzniklo pravděpodobně od staroslovanského pojmenování pobřeží- břez, od zvlněné podoby okolní krajiny.)

Správu kláštera měla farnost Benediktinek až do dob husitských válek tj. do roku 1420, následně se ho zmocnily husitští Pražané. Po válečném období byl klášter a brežanská tvrz roku 1441 navracena do majetku řeholnic. Ty získaly i sousední vsi Předboj, Sedlec a Bořanovice. Podle berní ruly byly Panenské Břežany a okolní majetky označovány jako statek Břežany a hospodářské středisko. Při rozšiřování statku dochází i k rekonstrukci bývalé tvrze na novou barokní zástavbu (Kronika Panenských Břežan, informativní pramen městského úřadu); (Pátrová, 2012, s. 12, Tomková, 2016)

3.1.2 Proměny v jednotlivých obdobích

3.1.2.1 Baroko

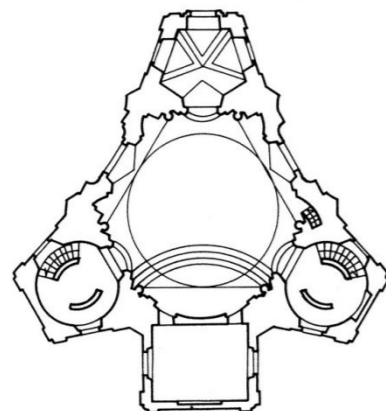
Nástup nového směru, baroka, přicházejícího na území Čech v 17. a počátkem 18. století, získává horní zámek a zámecký park zcela novou podobu. Jednopatrový barokní zámeček s trojdílným vnitřním členěním je stále zpravován řádem Benediktinek u sv. Jiří na Pražském Hradě. Hlavní abatyší řádu je Františka Helena Pieroni da Gagliano. Úpravu zámku zhotovil architekt Filip Spannbrucker, který vytvořil hlavní průčelí z postranních čabrakových pilastrů, nad hlavním vstupem v prvním patře se nachází zvlněný balkón a obdélníková okna se zdobnými parapety a supraportou s pásovým vzorem, který je použit i na balkónu. Popisovanou barokní úpravu zámku můžeme vidět dodnes (Herout, 1970; Poche, 1980).

Abatyše Františka Pieroni se také zasloužila o zvelebení a rekonstrukci obce, která byla poničena požárem. Nové barokní stavby a jiné rekonstrukce, pozvedly samotný význam Panenských Břežan, jako hospodářského centra církve.

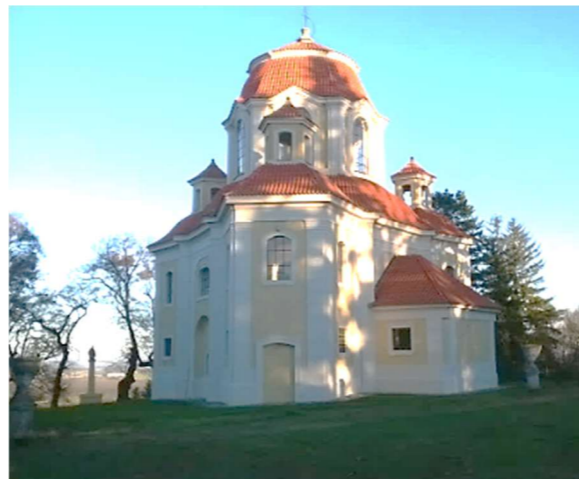
Mimořádný význam přineslo i vystavění kaple Svaté Anny v letech 1705- 1707 od jednoho z nejpřednějších barokních architektů té doby- Jana Blažeje Santini Aichela. Ten na objednávku abatyše Františky zhotovil návrh kaple ve formě tzv. barokní gotiky a sloužila nejen pro potřeby samotné abatyše a řeholního řádu, ale i poddaným k bohoslužbám z celého okolí. Byla tak pravděpodobně jedinou sakrální stavbou, sloužící k tomuto veřejnému účelu, v oblastech mezi Prahou a Mělníkem. Podle Santiniho návrhu zhotovil stavbu, jako i stavbu zámku, rakouský stavitel Filip Spannbrucker.

Santini zde pracoval především s osovou symetrií, geometrií, symbolikou čísel a se skvělou prací světla a stínu, která je známá i z jeho dřívějších staveb například v Sedlci. Půdorys kaple má tvar okoseného rovnostranného trojúhelníka, ze středu k rohům je pravidelně souměrná a kompozičně se jedná o tři stejné pětiúhelníky s osami tvaru kruhu. Oltář kaple je orientován na jiho- jihozápad, naproti je pak samotné průčelí. Světlo je sem přiváděno patnácti okny na ochozu s vnitřními balkóny a šesti

obdélníkovými okny v přízemí. Všechny jsou velmi bohatě zdobeny parapety a supraportami. Výška klenby uvnitř kaple je 21.8 metrů. Centrální kruhovou loď zakončuje světlík se třemi hlavními oblouky vynesnými šesti pilasty. Rohové oltáře jsou zakončeny zvoncovými střechami (na vrcholcích mají 11.9 metrů) s pětiúhelníkovými lucernami, které je protahují o další tři metry. V rohových nikách vedou boční pravo a levotočivá kruhová schodiště, ty vedou do prvního patra kaple na ochozy s balkóny (Moučka, 2008; Pátrová, 2012, s. 17-18; Poche, 1980; Sedlák, 1987; Tomková, 2016)

Obr. 1: Půdorys kaple sv. Anny. (Zdroj: <https://cs.wikipedia.org>)

Obr. 2: Podoba kaple po rekonstrukci v letech 2016. (Foto vlastní, 2016)

Interiéru kaple dominuje hlavní barokní oltář vytvořený M. Jäclem. Je tvořen archou a bočními sloupy vynášející rozeklaný fronton s obrazem zpodobňující svatou Annu Samotřetí, sám je nesen dvěma anděli. Na konzolách oltáře jsou umístěny sochy českých patronů sv. Víta a sv. Václava. Na pravé straně od oltáře je původní barokní kazatelna se stříškou a sochou sv. Jiří. V pozdějších letech byla ke kapli přistavěna sakristie obdélníkového půdorysu za stěnou oltáře. Na balkóně na ochozu nad hlavním vstupem jsou umístěny nově zrenovované varhany (Moučka, 2008; Tomková, 2016).

3.1.2.2 Zámecký park v barokní podobě

Barokní zahrady, a to nejen v případě zámeckého parku u horního zámku, byly vždy úzce spjaty s architekturou. Vyžadovaly osobitý přístup k jejich vytvoření, které odráželo i určitý postoj jejich vlastníků a jejich nároků. Do kompozice zahrad byla vtahována i okolní krajina, jakožto i usedlosti a statky. To vše uměli přední zahradní a krajinářští architekti dokonale skloubit za pomoci přírodních věd, matematiky, geometrie a umění (Rogers, 2001; Turner, 2005, s. 188).

Soudobá barokní zahrada nepostrádá dokonale využitou dynamiku a zachovává si formální charakter. Hlavní součástí zahrad je vodní prvek v podobě pravidelného vodního kanálu s klidnou hladinou pro dosažení co nejefektivnějšího zrcadlení. Běžně se vyskytovala sousoší božstev a různých mytologických výjevů. Působivé je i využití iluze pro optické zvětšení prostoru v jednotlivých parterech zahrady (Hurych et al., 2011, s. 26; Pacáková- Hošťálková et al., 1999).

Reprezentativní prostředí zámečku dotváří hlavní parter pravidelného obdélníkového tvaru s volnou travnatou plochou. Zde byly často využívané ornamenty s květinovými dekory ze stříhaných živých plůtků, vysypávané dostupnými barevnými materiály jako například cihlovou drtí, pískem nebo drcenou křídou. Prostor dotváří rokoková sochařská výzdoba v podobě kamenných váz na podstavcích z pískovce a na posezení sloužily kamenné lavice, rovněž z pískovce z nedalekých lomů. (Pacáková- Hošťálková et al., 1999; Hurych et al., 2011, s. 26)

Na formální hlavní parter barokní zahrady často navazoval tzv. přírodně krajinářský park, který přecházel v okolní přírodu a postupně se otvíral do krajiny. I zde jsou jasně viditelné výhledy do okolí Panenských Břežan i na zámek samotný. Toto romantické pojetí zahrady velmi ovlivnil nástup romantismu. Vznikl tak vzájemný vztah mezi přírodou a uměním, které k nám došlo z romantické anglické krajiny. Ovlivnilo to v té době nemálo umělců, básníků, filozofů a architektů, kteří to poté vkládali do svých děl. (Hurych et al., 2011; Sullivan et Boult, 2010).

V krajinářském parku se s oblibou uplatňují kvetoucí domácí i cizokrajné dřeviny, dovážené ze Severní Ameriky a Asie. Pracuje se také s terénem a zapojením výsadeb v kombinaci travnatých ploch a lučních porostů. Cestní síť se po jednotlivých partiích parku vine v různých zákrutech a často zavádí na vyhlídková místa a odpočívadla. Hranice parku jsou důmyslně maskovaná terénními valy přírodního charakteru nebo samotnou výsadbou (Hurych et al., 2011).

V zámeckém parku, jako součást kaple, jsou umístěny čtyři barokní sochy svatých stojících na sloupech. Jedná o sochy Nejsvětější trojice umístěná severně od kaple na pravé straně od hlavního portálu, socha sv. Vavřince, která je nalevo od sochy Nejsvětější Trojice. Dále pak soch s vyobrazením sv. Floriána na středové ose aleje, vedoucí podél kaple a poslední socha, která nebyla pravděpodobně dochována. V této době ohraničovaly alej mezi zámek a vesnicí (Sedlák, 1987).

Podobu parku můžeme jen odhadovat, jelikož se nedochovaly původní plány. Pozdější úpravy vycházely z již stávajících půdorysů a tak se zachoval charakter zahrady v pseudobarokním stylu. Náznak této podoby je viditelný do současnosti (Tomková, 2016).

3.1.2.3 Úpravy na přelomu 19. a 20. století

V Českých zemích přichází s koncem baroka i konec s výstavbou klášterů. Za vlády Josefa II. roku 1782 se ruší klášter Svatého Jiří na Pražském hradě a jejich farnosti a majetky putují do dražby a nastává era mnoha majitelů. Břežanské panství i s horním zámkem kupuje roku 1811 Ondřej Josef von Popper, který přenechává práva z finančních důvodů hraběti Augustovi Ledebourovovi. I ten však vše prodává a roku 1823 přebírá panství hrabě Jan Sorušich. Po pěti letech získává Panenské Břežany svobodný pán Matyáš Bedřich (Pátrová, 2012).

Záznamy později zachycují až správu majetku na přelomu 20. století. Správcem veškerého majetku se stává Česká Hospodářská úvěrová banka. Roku 1909 se stává významným majitelem podnikatel židovského původu, Ferdinand Bloch Bauer a jeho manželka Adele Blochová, známá ze secesních obrazů Gustava Klimta. Zámek a Břežanské panství se tak stává majetkem výzvě rakouské rodiny. K majetku panství patřily i blízké vesnice Předboj, Vodochody, Dolínek, Vodolka (dnes Odolená Voda), dále ještě Bořanovice, Čenkov, Sedlec, Zálezlice a část Kozákovice a Buvolí (Pátrová, 2012).

V období před první světovou válkou přichází i nová vlna zvaná secese a přináší nové myšlení nejen ve vědě, technice, umění, architektury, ale i v plánování zahrad a parků. Používají se nové materiály například beton a sklo a vznikají i jejich originální kombinace. Člověk získává osobitý vztah k přírodě a florální tematice, která při plánování často využívá jak ve městech a předměstích, tak i na venkově (Pregill, 1999).

V zámeckém parku započínají, díky Ferdinandu Bloch Bauerovi, různé mimořádné proměny. Jelikož za původních majitelů zámek velmi strádal, nechal ho nový majitel zrekonstruovat do původní barokní podoby. Dále nechal opravit rokokovou sochařskou výzdobu v zámeckém parku, který se také dočkal své částečné obnovy. Nechal rozšířit severní a západní část parku a částečně ho zpřístupnil místním občanům. V jihovýchodní části dal vysázet nový višňový sad, prostory před kaplí sv. Anny také zrekonstruoval a zpřístupnil je pro konání bohoslužeb, které zde mělo tradici v dobách řádu Benediktinech. Hlavní parter před zámkem ponechal v původním barokním pravidelném stylu (zápis v kronice obce Panenské Břežany, informativní zdroj; Tomková, 2016).

V předválečném období druhé světové války, roku 1923, prodává Ferdinand panství i se zámkem Bedřichu Brdlíkovi. I ten však záhy odchází do emigrace. Horní zámek se dostává do veřejné dražby. Roku 1927 se stává majetkem továrníka Bedřicha Gerstla z Prahy. Ten je majitelem pražského podniku na výrobu nábytku a renovuje tak zámecké interiéry v nejmodernějším stylu. I za něj prochází park

výraznou obnovou. Ruší višňový sad a proměňuje ho soukromý na park. Kolem kaple sází živý plot a zamezuje tím přístup občanům, zanechal zde pouze vchod pro vlastní potřebu. Kaple se stává také nepřístupnou a původní záměr Ferdinanda Bloch Bauera ve zpřístupnění, se stává minulostí (Kronika Panenských Břežan, informativní pramen městského úřadu; Tomková; 2016).

Díky Situačnímu plánu zavodnění a rozvodu vody v zámeckém parku z roku 1928 od společnosti Artesia, máme tak přesnější popis jak areál vypadal. Uzavřená zahrada získává podobu prvorepublikových vil na motivy zahrad od nejvýznamnějšího českého architekta té doby, Františka Thomayera. Je zde stále vidět zachovaný barokní půdorys hlavního parteru s centrální travnatou plochou a mlatovými cestami po obvodu. Přírodní části parku jsou propojeny cestní sítí, dlážděnými cestami a šlapákovými pěšinami. Jsou zde přidány i typické stavby této doby jako je obdélníkový bazén, tenisový kurt či pergola s trelážemi pro popínavé dřeviny. Všechny tyto nové stavby se nacházejí v jižní části parku. Podle Situačního plánu je podrobně vidět důmyslný systém rozvodů vody napájející kanály v centrální ploše a samotný bazén pomocí přečerpávací stanice. Voda je vedena z hlavní studny ve východní části parku a to hloubkovým čerpadlem. Vodní systém zasahuje i mimo pozemek samotného parku a to do zeleninové zahrádky, které v těchto dobách často vznikaly. Dříve se jim říkalo tzv. koloniové zahrádky a sloužily především nižší vrstvě obyvatelstva. Zde se však můžeme domnívat, že se jednalo především o estetickou a zásobovací funkci (Hurych et al., 2011, s. 34).

V sortimentu dřevin došlo také ke změnám, což bylo typické pro většinu vilových zahrad u nás. Zahrady se obohatily o cizokrajné druhy, jehličnaté dřeviny, plně kvetoucí druhy, také o různé tvarové formy dřevin, malokorunné, převislé či sloupovité a rozrostl se i sortiment o popínavé a pnoucí dřeviny různých barev. Častým jevem byla i bodová výsadba dřevin do trávníku bez obruby, takto se vysazovaly například pivoňky (*Paeonia* sp.) nebo pěnišníky (*Rhododendron* sp.). Tento zahradní sloh, typický propojením pravidelné zahrady s přírodním, rozvolněným parkem, získal název smíšený sloh. (Hurych et al., 2011, s. 33; Vaněk, 1925). Dřevěné patro a cestní sítě doplňovaly hojné výsadby trvalek tzv. perenová rabata. Ty se kombinovaly s ovocnými dřevinami, často založených na kmínku, nebo nízkými formami zahradních růží. Typickým znakem těchto záhonů bylo sázení do hustých sponů, barevně pestré kombinace a skladba z velkého množství druhů. Původní rokokové plastiky váz na podstavcích byly také nedílnou součástí těchto záhonů v hlavním parteru před zámkem, porostlé jsou popínavou dřevinou a samy jsou doplněny osázením. Trendem tohoto směru bylo i vytvoření okrasného prvku před zámkem, či jinou významnou budovou. Tento prvek byl ve formě tzv. plastického kruhového basínu, kde v našem případě byla výsadba okrasných rostlin s hlavní centrální solitérou (Vaněk, 1925). Jako podklad pro doložení

těchto zásadních změn posloužil pozdější film a z něj pořízené fotografie „Příklady táhnou“ od režiséra Miroslava Cikána, z roku 1939 (Tomková, 2016).

Obr. 3; 4: Fotografie z úryvku filmu pro pamětníky „Příklady táhnou“ z roku 1939.

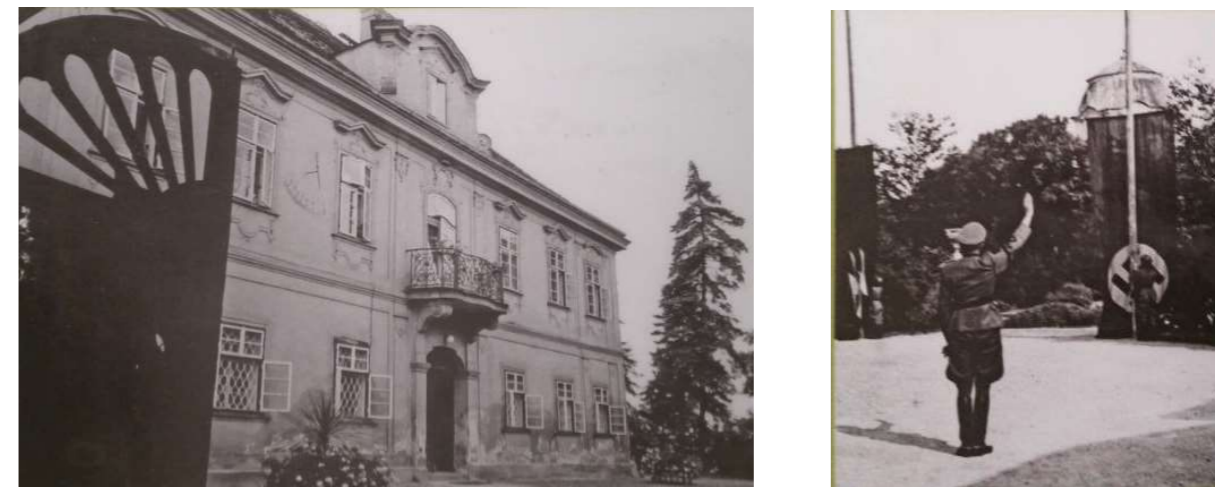
Nastává období druhé světové války, a jelikož i továrník Bedřich Gestel má židovský původ, odchází kolem roku 1938 až 1939 do exilu do Ameriky. Ještě před odchodem propůjčit pan továrník prostory zámku a zámeckého parku k natáčení již zmiňovaného filmu, v hlavních rolích s Natašou Golovou a Růženu Naskovou (Tomková, 2016).

3.1.2.4 Období druhé světové války a nástup komunismu

Panenské Břežany se v dobách největšího útlaku českých zemí stávají významným střediskem nacistických okupantů a nadobro tak mění tvář obce. Dolní tzv. nový zámek se stává sídlem prvního jmenovaného říšského protektora Čecha a Moravy Konstantina Hermanna Karl von Neurath. Ten zde však moc dlouho nesetřval, byl odvolán z funkce a opouští zámek, který posléze přebírá nový protektor Reinhard Heydrich. Žil zde s celou svou rodinou až do doby slavného atentátu (27. 05. 1942) a operace Antropoid (Kronika Panenských Břežan, informativní pramen městského úřadu; Tomková, 2016).

Horní zámek také nezůstává opuštěn. Obsazuje ho s celou svou rodinou státní tajemník SS Obergruppenführer Karl Herman Frank. Podle zachovaných dobových fotografií bylo na nádvoří před zámkem umístěny stožáry na vyvěšování nacistických vlajek. Jinak nebylo do zámeckých interiérů ani do zámeckého parku nijak zasahováno. Spíše naopak. Díky pobytu nacistického funkcionáře, bylo o prostory zámku řádně pečováno. Kaple sv. Anny byla uzavřena a nedošlo tak k jejímu výraznému poškození. Přichází květnové povstání roku 1945 a německé posádky, které stále obývají oba zámky,

jsou obecním národním odbojem odzbrojeni. Když přijíždí do Panenských Břežan 9. května „slavná“ osvobozená Rudá armáda a ubytovává se v prostorách zámku.

Obr. 5; 6: Dobové fotografie z 2. světové války po zabrání Panenských Břežan nacistickou armádou. (Zdroj: Památníku národního útlaku a odboje)

Nový komunistický režim velmi rychle nachází uplatnění pro oba zámecké objekty. Po vystěhování vdovy s dětmi po Reinhardu Heydrichovi, se zámkem stal Výzkumný ústav kovů, po revoluci zůstává opuštěn. Horní zámek našel více uplatnění. Sídlo benediktýnských sester se stává školicím střediskem pro funkcionáře KNV až do roku 1957. Následně se stává domovem pro seniory. V této době vzniká pro nás důležitý zákres Polohopisného zaměření zámeckého parku od ing. Vilmy Dědkové, vypracované pro Středisko státní památkové péče a ochrany přírody z roku 1968. Z plánu je čitelně rozpoznatelné členění pravidelných parterů, vedení cestní sítě a její propojení s krajinářskou úpravou parku. Graficky jsou i znázorněny vegetační prvky listnatých a jehličnatých dřevin, které poukazují na značné zahuštění výsadeb a převaha jehličnatých dřevin nad listnatými. V této době až do devadesátých let je park a jeho prostory pro veřejnost zcela uzavřeny a slouží pouze jako vycházkový okruh pro obyvatele domova pro seniory (Kronika Panenských Břežan, informativní pramen městského úřadu; Tomková, 2016).

3.1.2.5 Porevoluční období

Po roce 1989 je domov pro seniory zrušen a prostory zámku se do roku 2012 stávají zázemím pro oblastní muzeum Praha- Východ. Pro barokní zámeček a zámecký park nastávají lepší časy. Vzniká zde Památník národního útlaku a odboje, věnované památce druhé světové války. Postupně v letech 2015 až 2017 prochází složitou rekonstrukcí zámek, kaple sv. Anny i park samotný. Prostředky na tuto obnovu se získaly díky grantu z Evropské unie a za přispění státních a krajských fondů. Na vše dohlíží Národní památkový ústav České republiky. Na obnovu budov připadlo celkem 80 milionů korun, park je později financován samostatně. Novou podobu získávají i přilehlé zámecké objekty, které slouží jako zázemí

pro zaměstnance. Vstupní část v podobě zámecké brány. První částí rekonstrukce zámku a kaple začíná v druhé polovině roku 2015 opravou střechy, odstranění zkorodovaných a poškozených částí zdiva, k samotnému odvlhčení budov a to i budovy kaple a kompletním nanesením nových štuků a nátěrů v barvě žluto bílé. Na zámku se restaurují sluneční hodiny na čelní fasádě a barokní štít. S rekonstrukcí interiéru se provádí i celková výměna oken, zapojení elektroinstalace a repasování podlah ve všech patrech. Opravou prochází i výtah, který zde byl vybudován v době domova důchodců a nově bude sloužit pro bezbariérový přístup do prvního patra expozic památníku. Vše bylo zrestaurováno dle původních plánů a fotografií, které mělo NPÚ k dispozici. Interiéry zámku i kaple se vyštukovaly a doplnily nábytkem. Díky zakonzervování kaple v minulých letech, nebylo zatím nutno provádět restaurátorské práce u inventáře, který zahrnuje oltář, křtitelnici, kazatelnu, obrazy a sochy. Pouze původní varhany se v polovině května 2017 dočkaly opravy a byla zde zavedena nová elektroinstalace. Od té doby se kapli konají mše, koncerty a jiné akce sloužící nejen místním obyvatelům (Tomková, 2016).

Obr. 7; 8: Rekonstrukce vnitřních a vnějších prostor zámku a vnějšího odvlhčení kaple sv. Anny. (Foto vlevo: lotusesprit.rajce.net, 2015; vpravo: vlastní, 2015)

Zpřístupnění zámku a kaple sv. Anny pro širokou veřejnost nastává 1. 4. 2017 v podobě dvou komentovaných okruhů. Památník národního odboje a útlaku vytváří v zámečku stálou expozici s názvem „Zločin a trest. Návštěvníci se mohou v přízemí seznámit s životem na zámku za dob první republiky, prostory jsou doplněny o původní nábytek a pozůstatky z této doby. Prohlídka pokračuje v prvním patře. Část je věnována historii zámku a samotným majitelům. Další prostory jsou věnované odkazu na druhou světovou válku od zabránění Sudet až po konečné odsouzení nacistických zločinců. Vše doplňují propracované expozice, zvukové záznamy a autentická videa. Je zde například vystavěna replika kanceláře K. Henleina, pankrácká gilotina, soudní síň pro válečné zločince či dřevěný vagon pro transporty do koncentračních táborů. Kompletní prohlídka přináší jedinečné uvědomění, jak to v této strastiplné době probíhalo. Prohlídka druhého okruhu zavádí návštěvníka do zrestaurované kaple sv. Anny, kde průvodce

vypráví o historii vzniku, pozvání slavného architekta Santiniho abatyší Františkou a zároveň seznamuje diváky s jeho jedinečnou architekturou, další tvorbou a jeho samotných životem (Tomková, 2016).

3.1.2.6 Obnova parku v 21. století

Počátky obnovy zámeckého parku nastávají v roce 2016, kdy při obnově zámku a kaple dochází k narušení centrální travnaté plochy, kde dřív býval hlavní parter, od pojezdů těžké techniky a vybudování zázemí pro stavbu. Při dokončovacích pracích před zámkem bylo otázkou, co zvolit za povrch na nádvoří. Nakonec se rozhodlo ustoupit od klasického kamenného nádvoří a zvolil se povrch mlatový. Při rekonstrukci vnější fasády kaple, bylo z důvodů prováděných prací, odstraněny přilehlé vysoké dřeviny. První terénní úpravy započínají v severozápadní části parku, která navazuje na hlavní silnici a ulici Hlavní, stabilizací svahu proti sesuvu půdy. Včasnému zásahu se tak předchází kolizním situacím, které by mohly vzniknout. Následuje ošetření dřevin v jarních měsících prováděné specializovanou arboristickou firmou. Radikální údržba se provádí v podobě stabilizačních řezů a redukci korun u starších jedinců, dále pak bezpečnostní, zdravotní a redukční zásahy. Nejdůležitější zásahy se provádějí v lipové aleji, vedoucí kolem kaple. V aleji sice nejsou registrované stromy jako památné, ale jejich ochrana přesto vyžaduje speciální péči a ochranu z hlediska zachování krajinného a přírodního fenoménu. V pár případech se do korun stromů instalovaly bezpečnostní vazby a prvky. Dřevěné patro parku prodělalo nutnou údržbu, z důvodů zahuštění výsadeb, průklestem a zmlazením a to především u okrasných listnatých druhů. Nežádoucí jehličnaté a přestárlé dřeviny se odstranily. Tyto zásahy se opíraly o již zhotovený dendrologický průzkum specializovanou firmou v letech 2011 (Tomková, 2016).

Obr. 9: Ústřední pohled na zrekonstruovaný zámek a rozrušený hlavní parter od těžké techniky. (Foto: vlastní, prosinec 2016)

Roku 2017 probíhá výběrové řízení na návrh a kompletní obnovu parku, kterou vyhláší podle zákona č. 20/1987 Sb. o Státní památkové péči, Ministerstvo kultury České republiky. A roku 2018 vítězná firma provádí první etapy obnovy. První etapa začíná, v již zmiňované severozápadní části svahu parku, výsadbou ovocného sadu jabloní (*Malus* sp.). Zde podle zachovaných podkladů z kroniky obce stával v době majitele Ferdinanda Bloch Bauera, višňový sad. Sadem nově prochází obnovená cesta, přístupná původním schodištěm od kaple z jedné strany a bočním schodištěm od zámku. Když byly dokončeny stavební a úklidové práce v hlavním parteru před zámkem nastává obnova samotných travnatých ploch do reprezentativní podoby. Avšak travnaté a luční plochy kolem kaple a původní lipové aleje, bylo nutné zachovat v původní podobě a to z důvodů výskytů důležitých jarních efemerů.

Obr. 10: Jarní efekt efemerních druhů rostlin kolem kaple a pod letitou lipovou alejí. (Foto: vlastní, jaro2017)

V další etapě se vyznačuje a obnovuje původní cestní síť. Vzniká pěší okruh kolem celého parku od zámku ke kapli a od kaple k hlavnímu parteru. Barokní rastr se zachovává. Budoucí okruh, bude vést dále kolem prvorepublikového bazénu a zpátky k zámku. Povrch cest je zvolen z mlatového povrchu. Současně probíhají restaurátorské odkrývky původního kamenného schodiště vedoucí od kaple dolů do ulice Hlavní, která byla dříve spojnici s obcí pro konané bohoslužby. Dochází k odebrání travního drnu a obnažení stupňů. Tyto významné práce jsou z vlastní iniciativy a objevů zámeckého zahradníka, inženýra J. Pillera. Také pod jeho vedením dochází k vyčištění původní studně, která v minulosti napájela vodní kanály a bazén. Zde probíhají důležité sondáže, pro zjištění, zda bude do budoucna možné tento systém znovu využít a obnovit vodní okruh (Tomková, 2016).

Koncem listopadu roku 2018 se park po částečné rekonstrukci otevřel veřejnosti. V krátkém okruhu si lze vyžádat skupinovou komentovanou prohlídku, kde vás průvodce uvede do minulosti zámeckého parku. Okruh je veden po částečně obnovených mlatových cestách. Začátek prohlídky je veden z levé části hlavního parteru před zámkem, kolem kaple sv. Anny a dál pod korunami starého stromořadí lip. Nebo druhým okruhem okolo bývalého bazénu do zadních partií parku a zpět na výhled přes hlavní parter. Ostatní části parku, jakožto i drobné stavby, vodní kanály a sochařská výzdoba, na svou obnovu stále čekají.

3.2 Využití abiotických a biotických prvků v dějinách zahradního umění

V následující podkapitole je krátce popsáno historické využití biotických a abiotických prvků zámeckých parků a zahrad s příklady fotografií. Uvedení do této problematiky může napomoci k následné obnově daného parku. Mezi prvky abiotické můžeme zařadit cesty a vodní prvky, biotické prvky pak tvarované živé stěny, trávníky a květnaté louky.

3.2.1 Cesty s nestmeleným povrchem

Konstrukce cestní sítě v zámeckých parcích a zahradách se postupně vyvíjela na základě stupně znalostí v jednotlivých historických obdobích. Podle pramenů a dílčích poznatků nejen z Čech, ale i ze sousedních zemí Německa a Rakouska můžeme dohledat vývoj tehdejších cest, neboť cesty byly odedávna nedílnou součástí každé zahradní kompozice. Od středověku do konce 19. století se využívaly především povrchy s takzvaným nestmeleným povrchem. Jedná se o povrchy mlatové nebo pískované, ale nejedná se vždy jen o cesty. Tyto povrchy se využívaly i na plochy pro hry či jízdu na koni. Vždy měli za cíl především provádět návštěvníky jednotlivými partiemi. Podle účelnosti se cesty dělily podle velikosti, hlavní a příjezdové dosahovaly často šířky od 10 až po 24 metrů (ve velkých francouzských zahradách). V období baroka se využívala jednoduchá technologie, kdy se na utužený rovný terén navrstvila směs písku s jílem, která se poté také utužila. Ten povrch však přinášel i mnoho problematik například v intenzivní péči na údržbu, odplevelování a vysoké prašnosti. Vývoj cest tak po zkušenostech šel dál a budovaly se první podkladové vrstvy v hloubce 100- 200 mm ze směsi kamení a půdy, nebo sutí dosloužených budov a půdy. Až po utužení a provlhčení následovalo rozprostření písku, zhutnění a dorozproztření poslední vrstvy z jemného materiálu s obsahem ledku. Závěrečné utužení zaválcováním prováděli až osmkrát. Výhodou těchto povrchů byla jejich vysoká propustnost a únosnost. I v těchto dobách se využívalo spádování, jemné vyklenutí a správné vedení odtokových kanálků do okolních travnatých ploch a zatravněných příkopů. Využívalo se i barevné rozmanitosti povrchů krycích vrstev podle oblíbenosti konkrétního zahradního architekta nebo majitele. Od barevných kontrastů červených pálených

cihel a bílého písku po decentní tmavší odstíny šedého, žlutého a hnědožlutého šterku. Okraje cest se řešily různě, ale především nenápadně. V méně frekventovaných partiích se pouze zařezávali od trávniku, v blízkosti budov se budovaly okraje z cihel nebo plochých kamenů. Později v druhé polovině 19. století se využívaly obruby ze dřeva (borového či dubového) a kovu. Doprovodem těchto prvních krajinných obrubníků byly již zmiňovaná odtoková zařízení. Dalším cestním systémem v krajinářském parku bylo využití dnes známého šterkového trávniku a travnatých cest z kombinace hrubého písku, jílovité zeminy a travního semena s možností doplnění hrubších kamenů a dlažby (Grau, 2002; Hallmann, 2006; Schwenecke, 1985).

Obr. 11: Ladné vedení mlátové cesty po zámeckém parku - Telč. (Foto: vlastní, 2012)

Obr. 12; 13: Ořezání a obruba s podélným odvodněním v barokních zahradách. (Foto: L. Křesadlová, publikace NPÚ, 2007 a 2015)

3.2.2 Formální vodní prvky

V historických památkách zahradního umění jsou nedílnou součástí uměle vytvořené vodní prvky ve formě kašen, bazénů, umělých vodních kanálů, fontán, kaskád a jiných. Tyto architektonické prvky bývají doplňovány uměleckou výzdobou podle daných uměleckých směrů. Voda v zahradách měla vždy důležitý význam jak mikroklimatický pro zvlhčení okolí tak význam estetický. Vodní hladina poskytovala využití optických jevů a zapojení lidských smyslů. Po travnatých plochách je nejsvětlejším prvkem v kompozici. Podle dispozice a prostředků parku a zahrady se využívaly a propojovaly jednotlivé prvky. Mohli mít i funkci užitkovou například jako zdroj vody, haltýře na ryby či zdroj pro zalévání. Pravidelné vodní prvky velmi významně členily jednotlivé partery, tvořily důležitou kostru kompozice a vytvářely rozmanité programy. Často se pro zvýraznění efektu doplňovaly vodotrysky a vývěry. Koloběh vody se zakončoval v tiché hladině nedalekého bazénu. Konstrukce byla volena z nejrůznějších druhů kamenů, nejčastěji typických pro danou lokalitu. I přívody vody byly různé podle dispozice parku a terénu. Využívali se první čerpadla, vodní kola, ale především tlak gravitační síly nebo svod dešťové vody. Pro

první vodotrysky se využívala dřevěná potrubí s olověnými trubičkami a rourkami. Zdokonalení technologických postupů přichází v 19. století s parním čerpadlem a později i elektrickým čerpadlem. (Mertenová, 2013; Janál, 2016)

Obr. 14: Kruhová fontána s centrálním vodotryskem- Park Sanssouci- Německo. (Foto: vlastní, září 2017)

3.2.3 Travníky a květnaté louky

Prvotní inspirace zahradních architektů a tvůrců zahrad spočívala v inspiraci zapojených travních společenstev a lučních ekosystémů. Travní biotopy vznikaly změnou podmínek lidských činností, především historickou hospodářskou činností, pastevectvím a odlesňováním. Již ve středověku vznikaly utužené travní plochy například určené k provozování her. Také travo- bylinná vegetace měla svůj význam a od toho se určovaly funkce parteru a způsob její údržby. Od počátku zakládání těchto vegetačních prvků nebylo k dispozici osivo, ale zakládalo se z travních drnů. K sečení velkých ploch se využívaly kosy, na menší plochy srpy a obruby dokonce nůžky. Podle dobových informací se extenzivní partie zakracovaly 2x měsíčně (Huxley, 1978). Významným faktorem pro travní porosty byly a jsou srážky, nebo možnosti závlahy. V barokních zahradách se jednotlivé partery rozlišovaly, například se přes něj vedli průhledy a tak museli být udržovány velmi nízké. Využíval se systém travních svahů, které se v závěru kompozice zvedali a dodával se tím optický pocit nekonečna, terénní zlomy, různé modelace a kopečky, které bez travního drnu neobešli. Intenzita péče v barokních zahradách se značně zvýšila. Travníky se již vysévaly a do směsí se přidávaly různé dvouděložné byliny. V krajinářském parku se využívaly přirozené louky,

často v prostorách extrémnějších stanovišť, mokřích luhů a svahů. Tvořil se tak postupný přechod od budovy s reprezentativním střihaným trávníkem sytě zelené barvy po rozkvetlé nekonečné louky s pasoucí zvěří. V 19. století se začaly využívat první zavlažovací systémy za pomoci hadic, mobilních nádrží na vodu nebo díky výpustím s na vyšším místě. Začíná i rozvoj hnojiv, které samotnou mění strukturu porostů. Do směsí květnatých luk se přidávají pro zpestření cibuloviny a trvalky. Ustupuje se od nákladného drnování a zakládá se především výsevem, čímž dochází k rozvoji oboru semenářství a nových technologií sečení v podobě první vřetenové sekačky (Krauter, 2002; Šimek, 2007; Straková, 2015)

Obr. 15: Přechod mezi intenzivně upravovaným travním porostem a extenzivní květnatou loukou v Podzámecké zahradě- Kroměříž . (Foto: vlastní, květen 2018)

3.2.4 Tvarované živé stěny

Mezi další základní biotické elementy zahradního umění patří i tvarované živé stěny. Největší oblibu si zasloužily ve formálních zahradách renesance a baroka, později v úpravách vilových zahrad 19. a 20. století. Dokonale členily prostory a nahrazovaly tak zděné masivní konstrukce, vznikl tak nový zahradní pojem tzv. zelené architektury. Tvořily se z nich například lemy ornamentálních záhonů, loubí a kolonády. Nejen že zahradu členily na různé části a samostatné celky, mohly také zakrývat neúhledná místa, nebo hospodářské prostory. Tvarované dřeviny přinášely velkou rozmanitost využití podle použitých druhů a výšky, do kterých byly tvarovány. Ornamentální záhony tzv. broderie, které vznikaly na hlavních partech, měly být i co nejvíce přehledné, proto nepřesahovaly výšku člověka. Dál v parcích se využívaly vysoké tvarované stěny, které vytvářely hlavní osy v kompozici a umocňovaly dojem nekonečna jak

v horizontále, tak ve vertikále. Sázely podél cest a komunikací jako doprovodná vegetace, jejichž ideální výška měla být do dvou třetin šířky samotné cesty. V postranních prostorách zahrady tvořily intimní zákoutí- boskety, často se do nich vkládala posezení a tvořily tmavou kulisu pro nejrůznější sochařskou výzdobu (Kalusok, 2004; Křesadlová, 2006; Schwenecke, 2006)

Obr. 16: Úprava tvarovaných živých stěn habrů do podoby loubí, Park Sanssouci- Německo. (Foto: vlastní, září 2017)

Obr. 17: Použití nízkých živých plotů na lemy ornamentálních záhonů- broderie, Květná zahrada- Kroměříž. (Foto: vlastní, květen 2018)

Nízké a středně vysoké stěny (1,5- 3 m) se využívaly nejčastěji druhy tisů (*Taxus baccata*), ptačího zobu (*Ligustrum*), habru (*Carpinus betulus*), popřípadě hlohy (*Crataegus*) a cesmíny (*Ilex aquifolium*). Pro vysoké živé stěny tzv. palisády (až 7 m vysoké) se používaly habry (*Carpinus*), Lípy (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*), jilmy (*Ulmus minor*), jírovce (*Aesculus hippocastanum*), buky (*Fagus sylvatica*), javory (*Acer campestre*) a jejich kombinace. Díky únosnosti hlubokého řezu mohly být tvarovány do nejrůznějších tvarů, arkád a portálů. Největší nevýhodou, které bylo i částečně jejich zhoubou ve velkém měřítku, byla jejich intenzivní péče od zapěstování po udržitelnost. První nástroje na tuto práci byl tzv. srp na dlouhé násadě, využívaly se i dlouhé nůžky na živé stěny. Na ty nejvyšší stěny byly za potřebí vysoké žebříky a plošiny vysoké až 12 m. Tvarování se provádělo jednou ročně v červenci z obou stran, u zámeckých zahrad až dvakrát ročně v červnu a září. Stěny se zakládaly plné, zavětvené od země, nebo poloplňné, kdy se kmeny ve spodní části nechávaly holé do 2- 3 m výšky. Dodnes tento druh zahradnické práce patří k těm nejnáročnějším a vyžadují specializovaného a zkušeného zahradníka. Ne všude se tak z finančního hlediska přiklání k návratům těchto specifických elementům zahradního umění (Čechovská, 2003; Lauterbach 2006; Rohde, 2008; Wimmer, 2006, 2012)

3.3 Definice a péče nemovitých kulturních památek

Horní zámek a kaple sv. Anny umístěna v zámeckém parku jsou zapsány do státního seznamu jako nemovité kulturní památky a musí být s nimi náležitě pracováno. Seznam je veden Národním památkovým ústavem (dále jen NPÚ) databází MonumNet. V této internetové databázi může každý běžný občan vyhledat každou nemovitou kulturní památku v České republice. Tyto důležité historické objekty byly do seznamu zapsány před rokem 1988 a samotnou památkou jsou od 3. 5. 1958. Úřední číslo v rejstříku ÚSKP je: 41314/2-2129, spadají pod obec s rozšířenou působností Brandýs nad Labem, Praha-východ a stavebního úřadu Odolena Voda, číslo popisné 11 (Tab. 1;2). Mezi nemovité kulturní památky nemusí patřit jenom samotné objekty. Pod ochranu patří také původní rokokové zahradní vázy, ohradní zámecká zeď s branami a část stavby č.p. 12, dnes zázemí pro zaměstnance. Dále samotný park, drobné plastiky a sochy svatých, socha sv. Vavřince, sv. Floriana a Nejsvětější Trojice a původní prvorepublikový bazén s dvojicí altánů a pergolou.

Památková:	zámeček s kaplí sv. Anny
Ochrana stav/typ uzavření:	zapsáno do státního seznamu před r. 1988
Památkou od:	3. 5. 1958
Číslo rejstříku ÚSKP:	41314/2-2129
Název okresu:	Praha-východ
Sídelní útvar (město/ves):	Panenské Břežany
Část obce:	Panenské Břežany
Katastrální území:	Panenské Břežany
Ulice,nám./umístění:	
Číslo popisné:	11
Číslo orientační:	,0
Obec s rozšířenou působností:	Brandýs nad Labem- Stará Boleslav
Obec (obecní úřad):	Panenské Břežany
Stavební úřad:	Stavební úřad - Městský úřad Odolena Voda
Finanční úřad:	Finanční úřad pro Středočeský kraj, územní pracoviště Praha-východ
Historická země:	Čechy
Identifikátor záznamu (IdReg) :	153421

Tab. 1: Výpis nemovitých kulturních památek v obci Panenské Břežany. Dostupné z: (<http://monumnet.npu.cz/>)

Všechny nemovité kulturní památky a památky zahradního umění v současné době upravuje a definuje zákon č. 20/1987 Sb. o Státní památkové péči a zákon č. 22/1958 o kulturních památkách. Účelem zákona o kulturních památkách je stanovit jejich ochranu, využití a péči o ně, aby byly zachovány pro jejich jedinečný kulturní, historický a politický význam. Aby byly řádně spravovány, účelně a společensky využity a mohli být zpřístupněni veřejnosti. V minulosti byla tato ochrana značně ovlivněna totalitním režimem a podrobněji se začala řešit až kolem devadesátých let a to následným zákonem O státní památkové péči a využívá se bez větších změn dodnes ve znění pozdějších předpisů. Zákon spravuje

Ministerstvo kultury České republiky (dále jen MKČR) a řeší následující základní ustanovení (Hendrych, 2005, s. 175).

ř.	parc.	díl	%pl.	omezení památkové ochrany:	specifikace/poznámka
Katastrální území: Panenské Břežany					
st.	11/1		100	jen část staveb	zámeček čp. 11, zahradní vázy, ohradní zeď s branami
st.	11/2		100	jen část staveb	dům čp. 12
st.	11/3		100	bez staveb	
st.	12		100		kaple sv. Anny
pp.	6/2		100		park, sochy a drobné plastiky v parku, bazén s dvojicí altánů a pergolou, ohradní zdi, (bez stavby zahradního domku)
pp.	6/6		100		park
pp.	6/8		100		park, socha sv. Vavřince, socha Nejsvětější Trojice a sv. Floriana
pp.	459		100		park (cesta)

Tab. 2: Specifikace jednotlivých parcel a objektů nemovité kulturní památky Panenské Břežany. Dostupné z: (<http://monumnet.npu.cz/>)

§ 1 Účel zákona

(1) Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Účelem zákona je vytvořit šetrné podmínky pro další prohlubování politicko-organizační a kulturně výchovné funkce státu při péči o kulturní památky, o jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání, aby se podílely na rozvoji kultury, umění, vědy a vzdělávání, formování tradic a vlastenectví, na estetické výchově pracujících a tím přispívaly k dalšímu rozvoji společnosti.

(2) Péče státu o kulturní památky (dále jen „státní památková péče“) zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče (§ 25 až 32) v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek. Ostatní orgány státní správy a organizace spolupracují v oboru své působnosti s orgány a odbornou organizací státní památkové péče a pomáhají jim při plnění jejich úkolů.

§ 2 Kulturní památky

(1) Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje MKČR nemovité a movité věci, popřípadně jejich soubory,

- kteřé jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,
- kteřé mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

(2) Za podmínek podle odstavce 1 písm. a) či b) lze za kulturní památku samostatně prohlásit stavbu, která není samostatnou věcí, nebo soubor staveb; i taková kulturní památka se považuje za nemovitou kulturní památku.

(3) Za kulturní památku lze prohlásit soubor věcí nebo staveb, i když některé z nich nevykazují znaky kulturní památky podle odstavce 1.

§ 3 Prohlašování kulturních památek

(1) Ministerstvo kultury si před prohlášením věci nebo stavby za kulturní památku vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Archeologický nález (§ 23) prohlašuje ministerstvo kultury za kulturní památku na návrh Akademie věd České republiky.

(2) Ministerstvo kultury vyrozumí písemně vlastníka o podání návrhu na prohlášení jeho věci nebo stavby za kulturní památku nebo o tom, že hodlá jeho věc nebo stavbu prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, a umožní mu k návrhu nebo podnětu se vyjádřit.

(3) Vlastník je povinen od doručení vyrozumění podle odstavce 2 až do rozhodnutí ministerstva kultury chránit svoji věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením a oznámit ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání.

(4) V rozhodnutí o prohlášení nemovité věci za kulturní památku může ministerstvo kultury současně uvést, že výslovně uvedené stavby se kulturní památkou nestávají, ačkoli pozemek, na kterém jsou zřízeny, se za kulturní památku prohlašuje. Ministerstvo kultury vyrozumí písemně o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku jejího vlastníka, krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností a odbornou organizaci státní památkové péče (§ 32) a u archeologických nálezů též Akademii věd České republiky. Vyrozumí je i v tom případě, že neshledalo důvody pro prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku.

(5) Vlastníci věcí nebo staveb, které pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu by mohly být v souladu se společenským zájmem prohlášeny za kulturní památky, jsou povinni oznámit ministerstvu kultury, krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností na jejich písemné vyzvání požadované údaje o těchto věcech nebo stavbách a jejich zamýšlené změny, umožnit těmto orgánům nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče prohlídku věcí těchto nebo staveb, popřípadě pořízení jejich vědecké dokumentace (<https://www.npu.cz/>).

V dalších definicích zákona č. 20/1987 o Státní památkové péči jsou kulturními památkami chápány tyto typy:

- 1) Kulturní památky
- 2) Národní kulturní památky
- 3) Památkové rezervace
- 4) Památkové zóny
- 5) Ochranné pásmo nemovité kulturní památky
- 6) Nemovité národní kulturní památky

Kulturní památky jsou podle § 7 Evidence kulturních památek, zapisovány do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, který je veden odbornou organizací památkové péče NPÚ. Tato organizace dle zákona ohlásí příslušnému katastrálnímu úřadu identifikační údaje, případně změny týkající se ochrany nemovitostí a památka se zapíše do katastru nemovitostí dle katastrálního zákona. NPÚ dále vyrozumí o zápisu, či zrušení do ústředního seznamu vlastníka kulturní památky, krajský úřad, obecní úřad a úřad s rozšířenou působností. Pokud dochází k archeologickému nálezu vyrozumí i Archeologický ústav Akademie věd České republiky. Pokud dojde k jakékoliv změně (správy, užívání) musí vlastník kulturní památky vše oznámit NPÚ a to nejpozději do třiceti dnů od změny. Pouze MKČR může rozhodnout na žádost vlastníka, z moci úřední, že tato stavba není kulturní památkou. To dále stanovuje § 8 Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku (<https://www.npu.cz/>).

Následná péče po prohlášení nemovitosti jako kulturní památky není jednoduchá a podléhá dalším paragrafům zákona č. 20/1987 o Státní památkové péči. Například § 9 a 10 Péče o kulturní památky ukládá vlastníkovu povinnost na vlastní náklady o ni pečovat, udržovat ji v dobrém stavu a chránit památku před poškozením, ohrožením, odcizením či znehodnocením. Tyto povinnosti mají zároveň i ti, kteří kulturní památku užívají, náklady na péči pak vyplývají z právního vztahu mezi nájemcem a vlastníkem. Kulturní památku mohou využívat i nejrůznější organizace a občané. I ti mají své povinnosti jak si počínat s památkou, aby nezpůsobili jakékoliv nepříznivé stavy a neohrožovali památku v zachování nebo nevhodným společenským uplatněním. Pokud dojde k porušení a neplnění výše uvedených povinností, vydává obec s rozšířenou působností vlastníkovu rozhodnutí o opatřeních a lhůtách, které je vlastník povinen splnit a zajistit. Podrobné povinnosti vlastníků ochrany a užívání kulturních památek jsou dále stanovují obecně závazné právní předpisy.

3.4 Ochrana a obnova památek zahradního umění

Obnova kulturních památek zahradního umění podléhá metodickým zásadám a principům, které mají díky Památkové péči v České republice mnohaletou tradici. Utvářeli se zejména díky spolupráci a aktivitám odborníků ze zahraničí, zvláště z Evropy a za přispění vzniku mezinárodních smluv na ochranu kulturního dědictví. Česká republika se zavázala například k Úmluvě o ochraně archeologického a architektonického dědictví Evropy, Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a nedávno i o Evropské úmluvě o krajině. Nedílnou úlohu v této problematice má i řada novějších dokumentů prostřednictvím organizace ICOMOS, která zajišťuje metodickou funkci pro dodržování zásad ochrany a obnovy kulturního dědictví za přispění památkové péče (Hendrych et. al. 2011; Otruba, 2002)

3.4.1 ICOMOS- Péče o místa s kulturním významem

Charta z Burry vychází z Mezinárodní charty o zachování a restaurování památek a sídel z Benátek roku 1964 a z jejího usnesení valného shromáždění v Moskvě 1978. Přijal se tak australský ICOMOS Charty z Burry dne 19. srpna. 1979, konaný ve městě Burra v Jižní Austrálii. Má za cíl spravovat a zachovávat lokality kulturního významu. V každé zemi přebírá odpovědnost za správy těchto významných míst Památková péče. Samotná charta dále udává jednotlivé činnosti a rozhoduje o místech s kulturním významem, což se týká i správců, majitelů i pracovníků. Pojem „kulturní místa“ (dále jen místa) se myslí jak místa s významem přírodním, tak i kulturně historickým. Takto významná místa plní důležitou úlohu v lidských životech, inspiruje je a spojuje s krajinou, obcemi a jejich vzájemnou historií. Místem může být jednotlivá oblast či lokalita, krajina, pozemek, budova, skupina budov, jejich prostory a vybavení. Může se jednat také o místa s duchovním a náboženským významem, nebo místa kde se staly historické události. Podle daného objektu nebo skupiny se mohou lišit i jejich hodnoty a přínosy pro kulturní dědictví. Péče o ně je velmi specifický a podléhá řadě pravidel. Podstata je udržet místo v zachovalém stavu a bránit jejímu chátrání. Ochrana se vztahuje na nedílné okolní prostředí a jejich pohledovým vazbám. K zachování přispívají veškeré znalosti z různých oborů, avšak stále se upřednostňují tradiční postupy a materiály pro udržení autenticity. Dalšími procesy, které napomáhají péči o místo, jsou například i konzervace, rekonstrukce, interpretace, adaptace a jejich vzájemné kombinace pokud to tedy místo vyžaduje. Nejvyšší snahou je jejich zachování pro současné a budoucí generace (Národní památkový ústav, 2007).

3.4.2 Mezinárodní úmluvy a charty

Nezávaznější a nejdůležitější chartou pro obor obnovy historických zahrad a parků je především Mezinárodní charta o historických zahradách neboli Florentská charta vypracovaná 21. května 1981 ve Florencii na popud Mezinárodního výboru pro historické zahrady ICOMONOS- IFLA. Doplňuje v tomto ohledu chartu Benátskou. Definuje nově pojem „historická zahrada“, kterou popisuje jako zahradu tvořenou architektonickou a vegetační kompozicí s celospolečenským významem z hlediska dějin a umění. Oproti Benátské charty, která se zaměřuje na ochranu architektonických památek, se Florentská charta zabývá živou, rostlinnou památkou, která se neustále mění a rozvíjí. Přesně stanovuje, co mezi architektonické kompozice historické zahrady patří:

- plán a všechny vegetační prvky včetně reliéfu
- veškeré biotické a abiotické prvky zahrady včetně dekorativních prvků a vodních děl

Historické zahrady zaujímají různá měřítka od malých zahrad po velké pravidelné nebo krajinářské parky. Umístěny mohou být buď přímo u budovy jako její nedílná součást, nebo dál, ale nesmí být zcela odtržena od obce či města kde se vyskytuje. Charta určuje jak zahrady chránit a co jejich samotná ochrana vyžaduje. Je nutné je inventarizovat, identifikovat, postupovat podle přesně daných postupů především z hlediska údržby, revitalizace a konzervace. Hodnověrnost takové zahrady vytváří tak její jedinečný koncept, velikost jejích partií, výzdoba, či její vegetační hmota. Postup údržby a obnovy nesmí narušit její charakter, při porušení by došlo k závažnému narušení celkové kompozice. Jak již bylo zmíněno, hlavním prvkem těchto památek jsou rostliny a je tak zásadní udržovat je v dobrém stavu a dlouhodobé udržitelnosti. Z hlediska druhů by zde měla být snaha zachovávat původně pěstovaný sortiment jak stromů, tak i keřů a květin volený dle dané kulturní a botanickou oblastí. Veškerá sochařská a umělecká výzdoba zahrady nesmí být likvidována, pokud nejde o restauraci či konzervaci a dále podléhají zásadám Benátské charty. Obnova památek zahradního umění z hlediska Florentské charty nesmí být započata bez předem vypracovaného a schváleného plánu/ studie a zahradně archeologického průzkumu. Studie mají být vytvořeny z nashromážděných historických podkladů a analýz historického vývoje a současnosti. Všechny tyto skutečnosti se pak posoudí a předají se ke schválení příslušnému odbornému orgánu. Jakmile je však zahrada v úplném zániku a nejsou k ní ani hypotetické záznamy z jejího vývoje pro obnovu, ztrácí tím statut „historická zahrada“. Účelem zahrady je primárně sloužit k příjemnému pobytu uprostřed přírody. Od toho se i musí odvíjet podmínky pobývání a údržby, aby nedošlo k jejímu znehodnocení. Zahrada, její údržba a udržitelnost musí mít vždy přednost před zájmy veřejnosti. Podléhá tak jasnému řádu a pravidlům návštěvnosti v návaznosti na konkrétní roční období. Díky pravidlům Florentské charty, se může co nejlépe zachovat duch místa historické zahrady, aby byla k dispozici pro další generace (Národní památkový ústav, 2007).

3.4.3 Ochrana a obnova památek v České republice

Obecná obnova kulturních památek podléhá pod § 14 zákona č. 20/1987 o Státní památkové péči. Ukládá vlastníkovvi provádět opravu, údržbu, rekonstrukci, restaurování či jiný záměr a to i v úpravách jejího prostředí, pouze s předem vyžádaným závazným stanoviskem obecního úřadu s rozšířenou působností. V závazném stanovisku je uvedeno vyjádření NPÚ, zda jsou uvedené práce přípustné a vyhotoví základní podmínky pro plnění přípravných a následných prací. Základem je zachování kulturně historických hodnot kulturní památky. Jedná li se o zásahy v souladu stavebního řízení, terénních úprav, změn a odstranění staveb rozhoduje v souladu se závazným stanoviskem obecního úřadu obce s rozšířenou působností i příslušný stavební úřad podle stavebního zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu a jejich pozdějších úprav z roku 2018. Odborná organizace NPÚ vydává písemné vyjádření nejpozději do 20 dnů ode dne doručení žádosti o jeho vypracování. Vyjímkou jsou například zahradní úpravy, revitalizace a jemné terénní modelace aj. drobné zahradní zásahy, ty nepodléhají stavebnímu ani územnímu řízení. Stále však podléhají již zmíněnému závaznému stanovisku. Pokud dojde k asanaci dřevin v prostorách nemovité kulturní památky, jedná o zásah dřeviny rostoucí mimo les a je nutné podle zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny žádat o povolení příslušného orgánu ochrany životního prostředí (Pavlačka, 2017).

V obnově nemovitých kulturních památek je nejdůležitější vypracování přípravných a projektových dokumentací. Dokumentaci zhotovuje vlastník nebo projektant, ten projednává v průběhu všechny postupy s příslušnou organizací NPÚ z hlediska plnění podmínek ze závazného stanoviska. Organizace poskytuje potřebné dokumenty, podklady, informace a po vyžádání i odbornou pomoc. Po dokončení dokumentace je vlastník povinen na vyžádání odeslat jeden výtisk dokumentace se všemi přílohami.

Stupně projektové dokumentace a fáze projektové přípravy dle NPÚ:

1) PPR	Přípravné práce
2) STS	Studie
3) DUR	Dokumentace pro územní rozhodnutí
4) DSP	Dokumentace pro stavební povolení
5) DPS	Dokumentace pro provedení stavby
6) DZS	Dokumentace pro zadání stavby
7) VDS	Součinnost při výběru dodavatele stavby
8) AD/TDI	Výkon autorského dozoru/ technického dozoru investora
9) DSPS	Dokumentace skutečného provedení stavby, kolaudace

Na základě zpracovaných historických a současných průzkumů a analýz se vytváří základní koncepční podklad v podobě architektonické studie. Podmínkou úspěšné realizace obnovy památky zahradního umění bývá právě kvalitně a podrobně zpracovaná studie ve spolupráci s NPÚ. Jednou z nevýhod zpracování studie bývá její financování, není totiž hrazena z investičních prostředků a zároveň delší doba zpracování. Fáze studie může být členěna na dvě části:

- Analytická část zahrnuje průzkumy a zhodnocení dané lokality, mapuje všechny limity související s pozdějším návrhem a dává přesné podklady pro druhou, návrhovou část. Jedná se v první řadě o průzkumy historické, z pramenů písemných (kroniky, knižní publikace,..), mapových (historické mapování, mapy stabilního katastru,..) a z pramenů obrazových (veduty, obrazy, pohlednice,..). Historická analýza se v podrobnosti liší podle jednotlivé památky, abychom získaly představu o souvislostech v minulosti a mohli to zohledit do budoucího návrhu. Mezi další a podrobnější analýzy můžeme zařadit analýzy kompoziční, provozní, majetkových poměrů, širších a užších vztahů ovlivňující danou památku. Průzkumy přírodních podmínek samotného stanoviště jsou také limitující, například průzkum dendrologický, biologický, pedologický, hydrologický apod. V této oblasti je také nutno zvážit výše ovlivnění a účinnosti na navrhovaný objekt a studii.
- Návrhová část samotné studie řeší designový koncept dané oblasti. Obsahuje velmi rozsáhlou část, která prezentuje návrh podle kterého se následně uskutečňuje samotná obnova či revitalizace. Návrh řešení obsahuje samotný grafický koncept s odůvodnění postupu, návrh cestní sítě a komunikací, řešení drobné architektury, vodních prvků a mobiliáře včetně použitých materiálů. Návrh vegetačních prvků, stromového, keřového, travního a bylinného patra s osadzovacími plány jednotlivých partií. To vše doplňují vizualizace, řezy a řezopohledy, zákresy do fotografií, ilustrační fotografie materiálů, rostlin a mobiliáře. Samotný návrh dokončuje výkaz výměr a cenová kalkulace (R. Pavlačka, 2017).

Další související zákony s obnovou památek:

- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb
- Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby

4 Zhodnocení podkladových údajů

4.1 Charakteristika území

Zámecký park je součástí katastrálního území Panenské Břežany, ve Středočeském kraji, okrese Praha- východ. Obec se nachází severně od hlavního města Prahy, přibližně 14 kilometrů, mezi obcemi Klíčany, Předboj, Vodochody, Bašť a Odolena Voda. Celková výměra obce činí 581 hektarů s 567 obyvateli (pro rok 2017). Panenské Břežany mají vlastní obecní úřad, ale obec s rozšířenou působností se nachází ve Staré Boleslavi a pověřená obec je v Odolene Vodě.

Řešený park náleží k areálu tzv. horního zámku, dnes Památníku národního útlaku a odboje, číslo popisné 11. Park a zámek obtéká ze západní strany silnice II. zvaná Hlavní, z východní a severní strany vedlejší ulice Za zámekem a Ke křížku. Výměra zámeckého areálu včetně zámku tvoří 3,3 hektarů.

Mapa č. 1: Řešené území, vybavenost a širší vztahy.

(Zdroj: Ortofotomapa - <https://mapy.cz/>)

4.1.1 Občanská vybavenost

Infrastrukturu obce tvoří obecní knihovna náležící k budově obecního úřadu, menší obchod s potravinami na návsi, restaurační zařízení a mateřská a základní škola. Součástí obce jsou i drobní živnostníci a podnikatelé. V obci se nachází zemědělský areál, kde v poslední letech vznikl areál soukromé společnosti jako Inovační a technologické centrum. Areál sousedí s tzv. Dolním zámekem, který je v současnosti bez majitele a bez využití. Panenské Břežany mají i vlastní mateřskou a malotřídní základní školu s družinou a školní jídelnou v jedné budově, součástí je i krásná zahrada se vzrostlými ovocnými stromy. V obci se aktivně zapojují tři spolky a sdružení: Pro Panenské Břežany, z. s., Občanské sdružení Otevřené oči Panenské Břežany a Sdružení za klidný domov. Při příjezdu do obce ze směru od Prahy, se nachází čerpací stanice s parkovištěm a přilehlé průmyslové areály. Panenské Břežany ještě doplňují dvě parkoviště u horního a dolního zámku. Technickou infrastrukturu zajišťuje místní ČOV. Kulturní vyžití a události nově zřizuje samotný areál Horního zámku, kde byl zřízen Památník národního útlaku a odboje s různými výstavami, expozicemi, přednáškami a besedami nejen z dob druhé světové války.

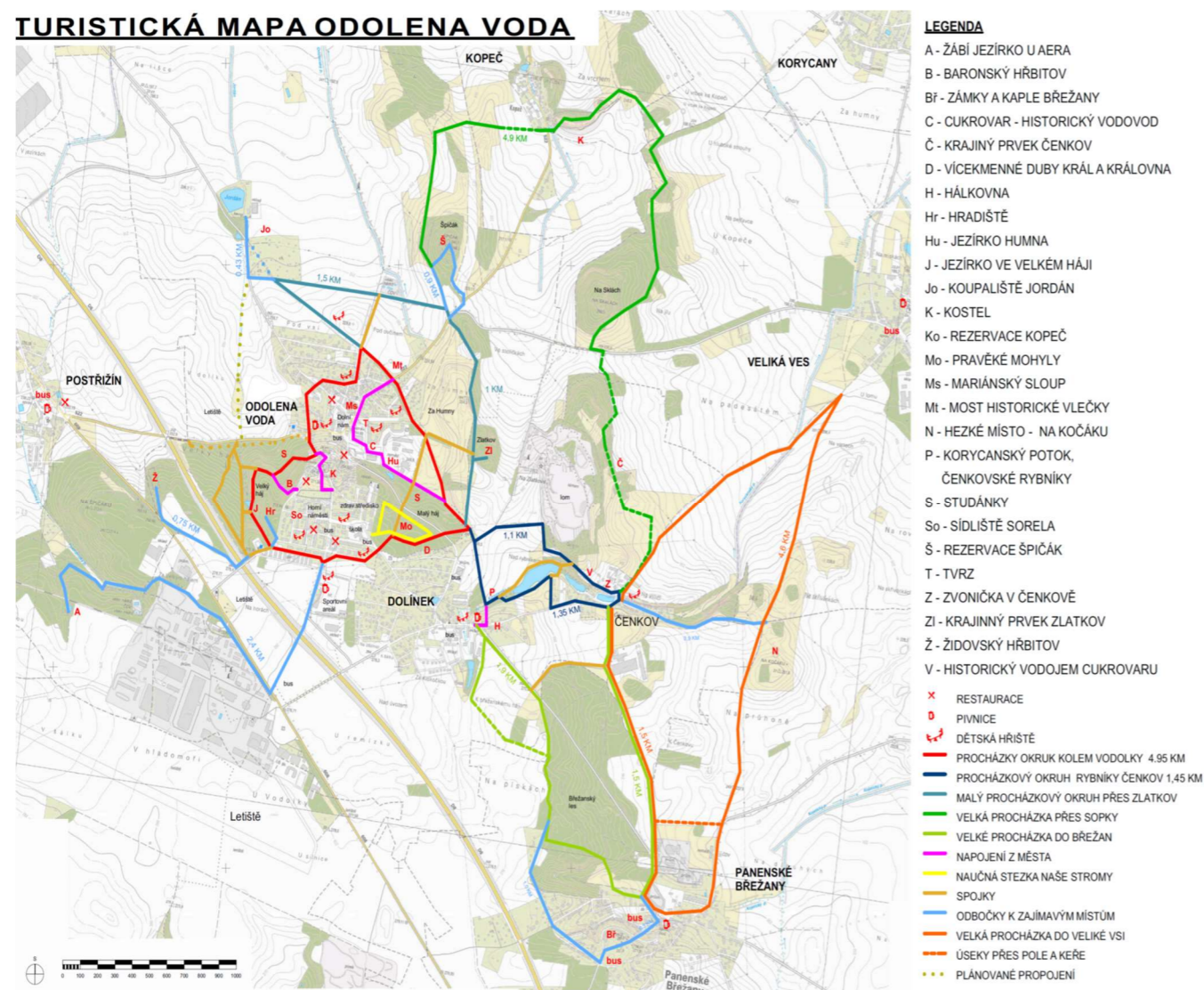
4.1.2 Širší vztahy

Okolní krajinu nejvíce ovlivňuje nedaleká dálnice D8 a silnice I. třídy číslo 608 na západ od obce z Prahy na Odolenu Vodu. Obcí pak prochází silnice II. třídy směr Bašť, Předboj a Dolínek. V této lokalitě se také nachází letištní areál Vodochody, v současné době se areál snaží získat povolení na provozování samostatného letiště. Do budoucna to bude znamenat značné zvýšení hluku, proto Panenské Břežany a okolní obce podaly návrh na vyřešení Ochranného hlukového pásma na OHP Krajské hygienické stanice. Kromě automobilové dopravy, je možné se do obce nejlépe dostat veřejnou autobusovou dopravou příměstských linek Praha Kobylice- Neratovice přes Libiš a Odolenu Vodu. Autobusová zastávka staví přímo u horního zámku, 2 minuty pěší chůze od hlavního vstupu. Parkování je v současné době provizorní, s omezenou kapacitou buď přímo u hlavní brány, nebo u autobusové zastávky na obecním pozemku. Majetkové poměry a problematika budou dále popsány v kapitole 4.1.3 Majetkové poměry.

Do obce je možno se dostat veřejnou dopravou, Panenské Břežany obsluhují dvě autobusové linky 373- ze směru Kobylice- Veliká Ves a linka 657- ze směru Brandýs nad Labem- Stará Boleslav- Odolena Voda. Nachází se ve 3 pásnu příměstských linek pražské integrované dopravy. V obci jsou 2 zastávky- Panenské Břežany a Panenské Břežany- Zámek a směrem od Prahy u čerpací stanice, je další zastávka- Klíčany- Břežanská.

4.1.3 Turistika a okolí

I když se přímo v obci nenachází žádná oficiální turistická ani cyklotrasa, můžeme v okolí nalézt několik zajímavých míst a památek. Obec Odolena Voda vytvořila vlastní mapu s turistickými okruhy, které vedou katastrálním územím s názvem Velká procházka do Břežan a do Veliké Vsi. Zelená trasa prochází severně z Dolínku, Břežanským lesem a stepními trávníky v délce okruhu 1,5 km. Na ni navazuje modrý okruh s názvem Odbočky k zajímavým místům což je Horní zámek a kaple sv. Anny. Na návsi se pak napojuje na oranžový okruh- Velká procházka do Veliké Vsi s délkou 1,5 km přes Čenkov a 4,6 km přímou cestou do Veliké vsi. Trasy jsou doplněny vyhlídkovými místy, odpočívadly, vyznačenými autobusovými zastávkami a možným občerstvením.

Mapa č. 2: Turistická mapa Odolena Voda. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz/>)

4.1.4 Přírodní charakteristika

Obec má údolní charakter a pramení zde Kojetický potok, který v Neratovicích vtéká do Labe. Střed obce, který je pod kopcem, je v nadmořské výšce 245 m. n. m. Horní zámek se nachází při jižním okraji obce v nadmořské výšce 275 m n. m. Severozápadně od obce se rozléhá Středolabská tabule, která volně přechází do České tabule a zaujímá centrální postavení blízko soutoku dvou velkých řek- Vltavy a Labe. Celkově spadá krajina do Hercynské podprovincie podle členění na regiony a bioregiony České republiky, oblast okolí Panenských Břežan spadá do bioregionu Řípského. Charakteristikou tohoto bioregionu, dle typologie, jsou rovinnaté zemědělské a lesozemědělské krajiny- orné půdy a široké lány, místy rozrušené návršími, vyhlídkovými místy, kulturními lesíky a remízky. Složení lesních porostů je převážně z dubohabřin, dobrav a příměsí borů na sušších svazích. Podnebí mezi Prahou a Kralupy nad Vltavou je suché a velmi teplé, průměrné roční teploty se pohybují mezi 8-9 °C (Culek et al., 2013; Tomková, 2017).

Mezi obcemi Panenské Břežany, Sedlec a Bášť se nacházejí velice hodnotné a zachovalé listnaté porosty s druhově pestrými bylinami. Oproti pozměněné kulturní a zemědělské krajiny je tento větší přírodní komplex velmi cenný a reprezentuje tak několik zádádních typů lesních stanovišť. Druhového složení přispělo i dřívější výmladkové hospodaření, spásání a to, že lesy sloužily jako obora a později jako vojenský prostor. Zajímavé jsou i plochy stepních trávníků, vedoucí severně od Břežan po obec Dřínov. Trávníky zabírají výhledné svahy menších kopečků, které jsou vulkanického původu druhohor a třetihor. Zasoupeny jsou tu druhy vzácných a chráněných rostlin a živočichů. Mezi nejcenější patří například endemit lipnice bádenská (*Poa badensis*) a zvonek jemný (*Campanula gentilis*). Tyto porosty jsou součástí přírodních biotopů formačních přírodních skupin lesních porostů a sekundárních trávníků (vyznačených dle AOPK- ČR). Podle mapy ÚSES kolem obce prochází přírodní biokoridor, který tyto celky spojuje do biocenter s názvem Beckov.

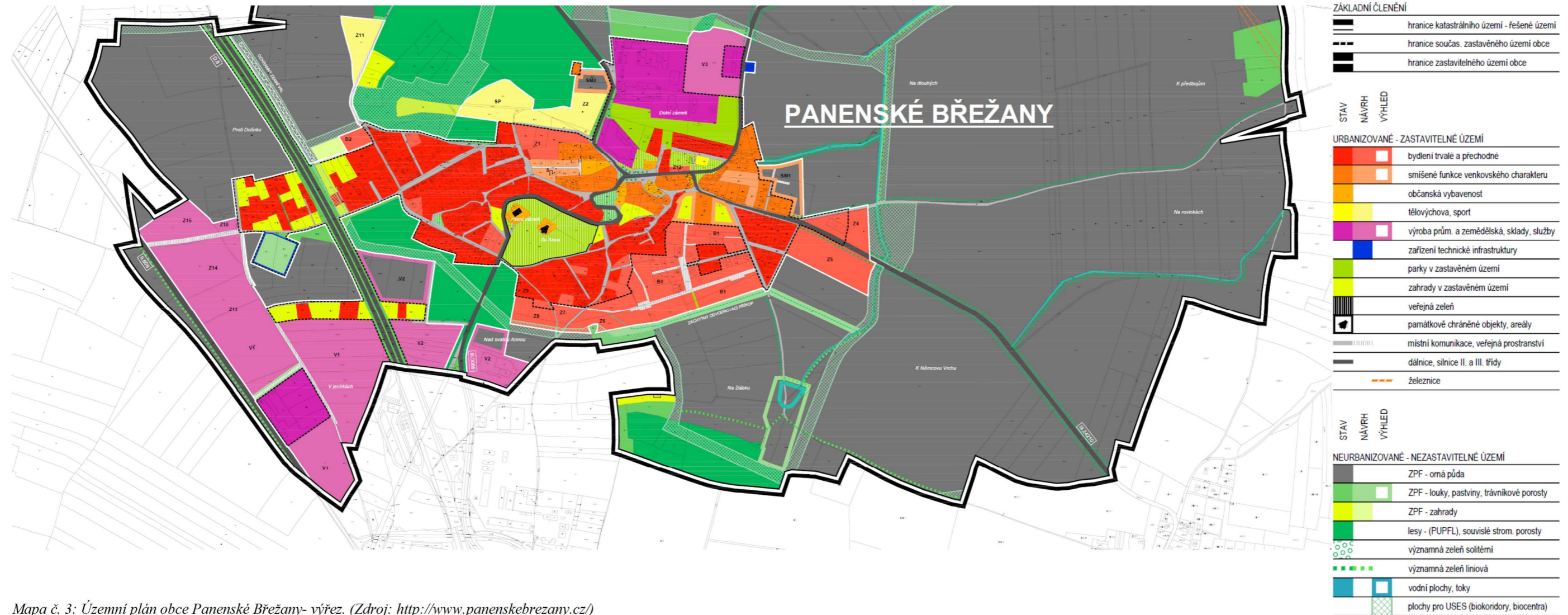
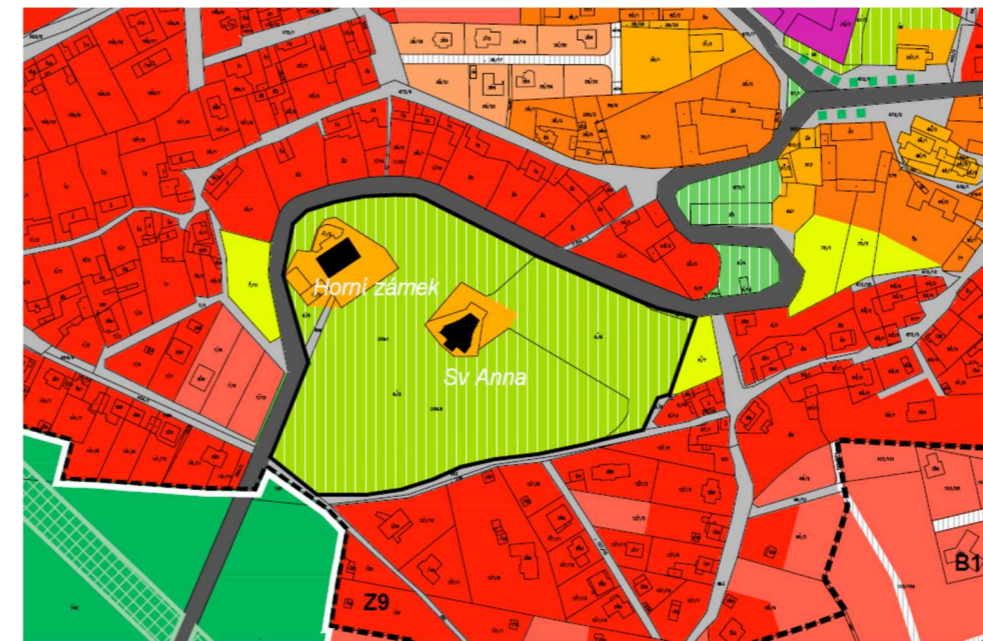
Obr. 18: Stepní trávníky v okolí mezi Břežany a Dřínovem. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz/>)

Obr. 19: Rozsáhlé zachované lesy u Sedlce, Baště a Břežany. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz/>)

4.1.5 Územní plán

Problematikou obce je velký podíl volných ploch v jihovýchodní části Panenských Břežan zvaných Nad svatou Annou a V jezírkách, které jsou dle Územního plánu, určené výrobnímu průmyslu, zemědělským skladům a službám. Nad těmito areály, mezi zámeckým parkem, kde prochází hlavní silnice je ponechána plocha pro ÚSES jako přírodní bariéra lesa souvislých stromů a porostů. Park je zanesen v Územní plánu jako veřejná zeleň a park v zastavěném území. Okolní stavební parcely mají charakter urbanizovaná- zastavitelná území s trvalým nebo přechodným bydlením (Právní stav po změně územního plánu obce Panenské Břežany, 2014).

Mapa č. 3: Územní plán obce Panenské Břežany- vyřez. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz/>)

4.1.6 Majetkové poměry

Zámek, kaple sv. Anny a převážná část zámeckého parku je v současné době ve vlastnictví Středočeského kraje a svěřeným majetkem do správy Oblastního muzea Praha- východ. Zbylá část o výměře 6774 m², zabírající severo-východní prostor parku s lipovou alejí, náleží obci Panenské Břežany. K prostorám obce ještě náleží severo- východní oplocený pozemek na kterém se v minulosti nacházel sad a společně tvoří druh pozemku jako zahrada. Tato část nemovitosti je však evidována v územní obvodu, kde státní správu vykonává Katastrální úřad pro Středočeský kraj, katastrálního pracoviště Praha- východ, neboli správa zámku Památníku národního odboje. Prostory věnované v současné době pro parkování u autobusové zastávky, je majetkem obce, jako ostatní plocha manipulační. To platí i pro příjezdovou cestu do hlavního vstupu zámku, kde v současné době také parkují návštěvníci a má funkci ostatní komunikace.

Mapa č. 4: Katastrální mapa s vyznačením majetkových poměrů. (Zdroj: <https://nahliznidokn.cuzk.cz/>)

4.1.7 Návštěvní řád Památníku a parku

Památník v Panenských Břežanách je součástí Oblastního muzea Praha- východ p. o. se sídlem v Brandýse nad Labem- Stará Boleslav a podléhá tak jejich ustanovenému návštěvnímu řádu.

Přístupnost veřejnosti v otevíracích dnech:

Pondělí- úterý	ZAVŘENO
Středa- neděle	9:00 – 12:00 12:30 – 16:30

Poslední prohlídka kaple sv. Anny a zámku začíná v 16:15.

Instrukce pro návštěvníky (přesné stanovení řádu Památníkem)

- Děti do 10 let mají přístup povolen pouze v doprovodu osob starších 18 let.
- Za skupinové výpravy zodpovídá vedoucí např. vychovatel, učitel.
- Všechny cenné věci jako peníze, doklady, mobilní telefony jsou návštěvníci povinni brát s sebou do prostorů památníku.
- Nesmí se vstupovat do expozic s deštníky, nadměrnými zavazadly, batohy apod.
- Vstup do expozic je možný pouze po předložení platné vstupenky.

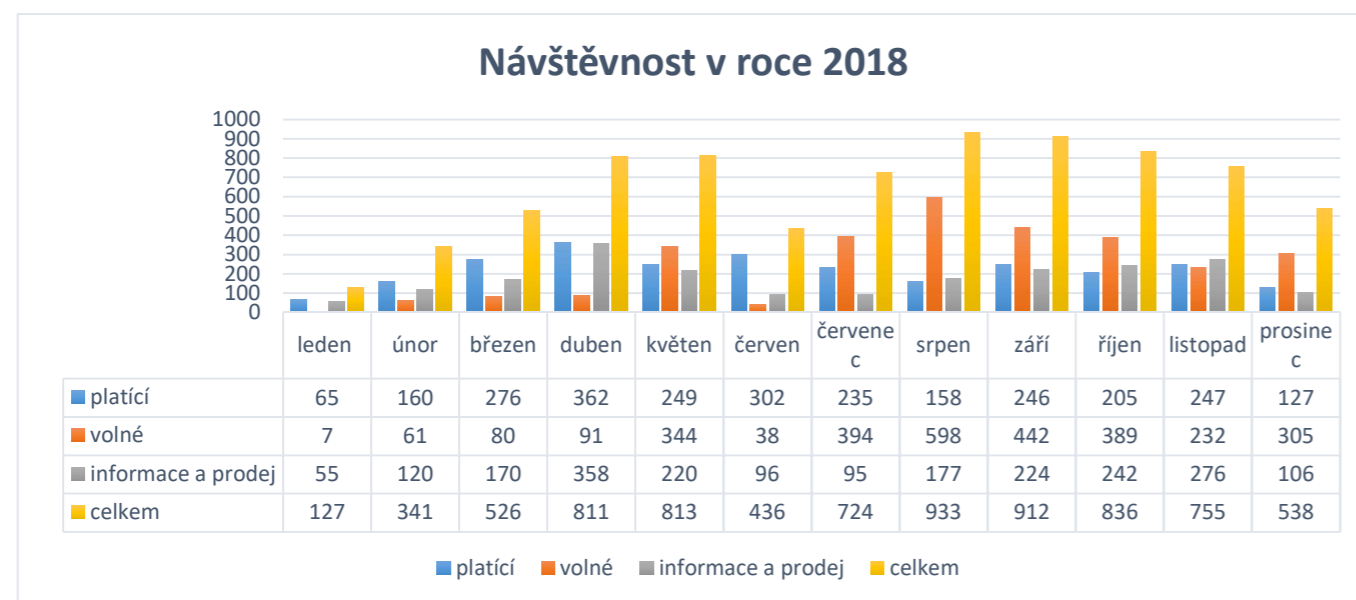
Co je v expozicích a parku zakázáno

- Opouštět prohlídkovou trasu.
- Dotýkat se vystavených exponátů a vitrín.
- Ve všech prostorách památníku a parku je zakázáno kouřit a manipulovat s otevřeným ohněm.
- Odhazovat odpadky mimo vyhrazené odpadkové koše.
- Jakýmkoliv způsobem poškozovat a ničit vnitřní vybavení památníku.
- Konzumovat nápoje a pokrmy vně památníku.
- V celém areálu je zakázáno vstupovat se zvířaty s výjimkou vodících psů pro nevidomé.
- Vstupovat do památníku pod vlivem alkoholických či jiných návykových látek.
- Rušit svým chováním, nebo jinak omezovat ostatní návštěvníky hlukem, hudbou, nepovoleným zpěvem, reprodukcí hudby nebo jinými hlasitými projevy a činnostmi.

Památník tak ukládá, že při nedodržení těchto podmínek je důvodem k vykázání z prohlídky a prostor areálu bez náhrady vstupného (<https://panenske-brezany.muzeumbrandys.cz/>).

4.1.8 Návštěvnost

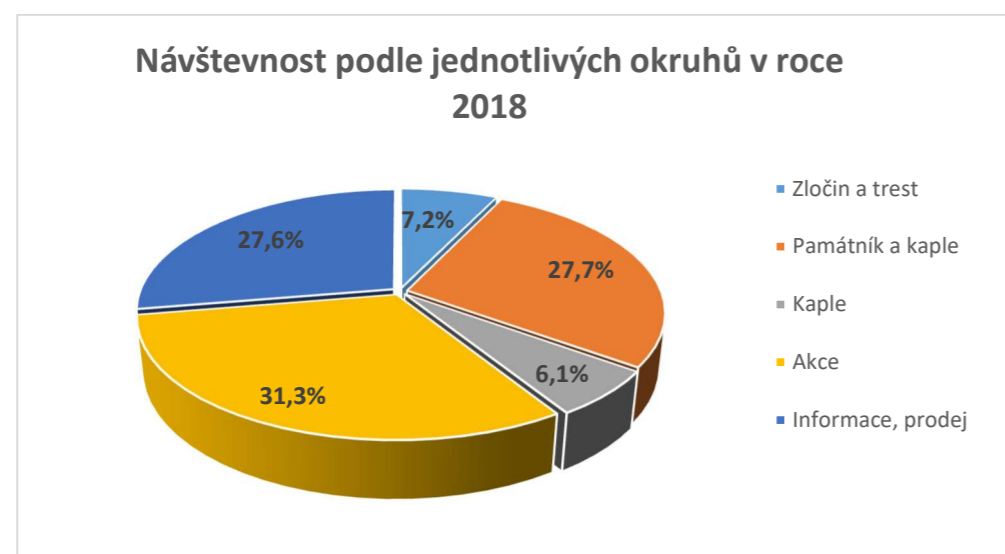
Roku 2018 byl nově otevřen v horním zámku Památník národního útlaku a odboje. Tohoto roku navštívilo Památník v průběhu celého roku od ledna do prosince celkem 7752 návštěvníků. Podle průzkumu získaného od pana kastelána Jiřího Pillera, se celkem 72% návštěvníků zúčastnilo komentovaných okruhů a pořádaných akcí. Největší zájem byl naměřen v měsících květen (249 návštěvníků) a červen (302 návštěvníků).

Graf č. 1: Grafické znázornění návštěvnosti v roce 2018. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Komentované okruhy:

1. Památník- Zločin a trest
2. Památník a kaple
3. Kaple sv. Anny
4. Akce

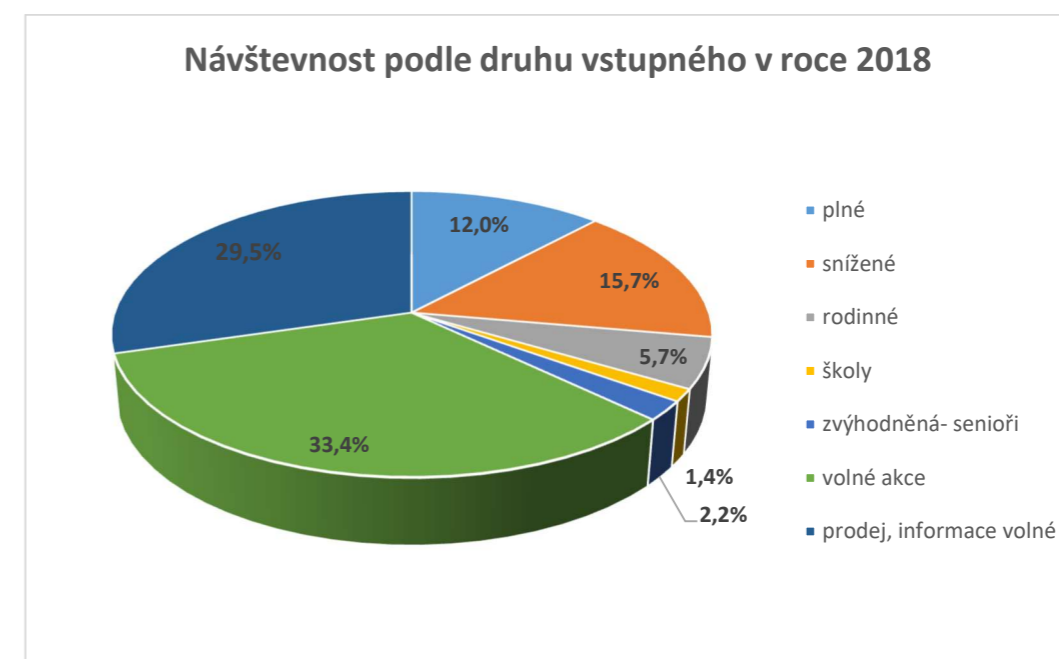

Graf č. 2: Grafické znázornění návštěvnosti jednotlivých okruhů Památníku. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Největším zájmem bylo podle průzkumu o návštěvnost sezónních akcí (2425 návštěvníků) a okruhu Památníku a kaple (2151 návštěvníků). Nově od roku 2019 po zpřístupnění části parku, je možnost pro větší skupiny zajistit komentovanou procházku zámeckým parkem s přiblížením historie parku a zahradní architektury. V zámku je zřízeno Turistické informační centrum (dále jen TIC) s certifikací C, poskytují nejen informace o samotném zámku, ale i o Panenských Břežanech a okolí. Nabízejí turistické známky, mapy, publikace a další propagační předměty s motivy zámku a kaple. V ITC poskytují možnost bezplatného internetu, návštěvu knihovny a uschování menších zavazadel do skříněk. Prodejna v ITC obsloužila během celého roku celkem 2139 návštěvníků.

Návštěvnost byla také počítána z hlediska druhu vstupného:

1. Plné- dospělý
2. Snížené- Senior, student, dítě 8-15 let
3. Rodinné
4. Školy s učitelským dozorem (max. 2 osoby na skupinu)
5. Zvýhodněná senioři- Držitel průkazu ZTP, ZTP-P
6. Volné akce- přednášky, besedy
7. Prodej, informace v ITC

Graf č. 3: Grafické znázornění návštěvnosti podle druhu vstupného. Památníku. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Největší zájem bylo o vstupné, mimo volné akce a zájmu o informace a prodej, snížené vstupné 15,7% (1142 návštěvníků) a plné vstupné 12,0% (871 návštěvníků).

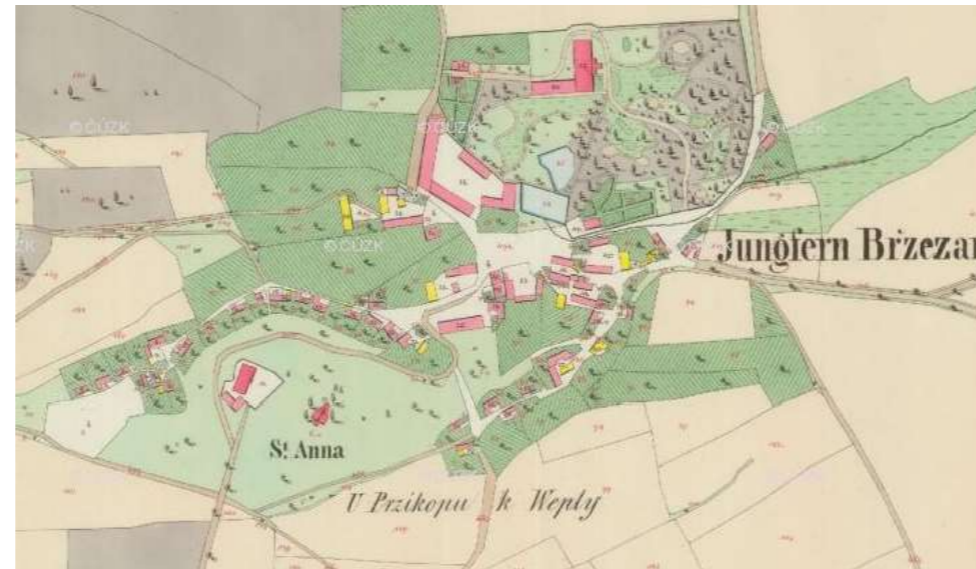
4.2 Zhodnocení a porovnání historických situací

4.2.1 Historické mapování

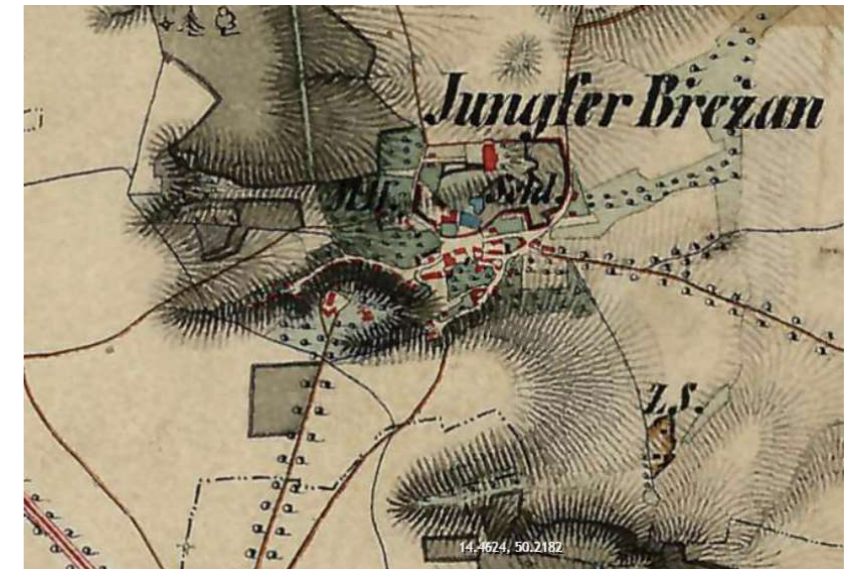
Mapa č. 5: I. Vojenské mapování- Josefské

Mapování z let 1764 - 1768 a 1780 – 1783 zachycují rozvoj komunikací, využití orné půdy, pastvin a lesů. Dochází k rušení klášteru Benediktinek, jejich farnosti a panství přecházejí do veřejné dražby. Význam těchto objektů upadá, nejsou tak vyobrazovány na mapách.

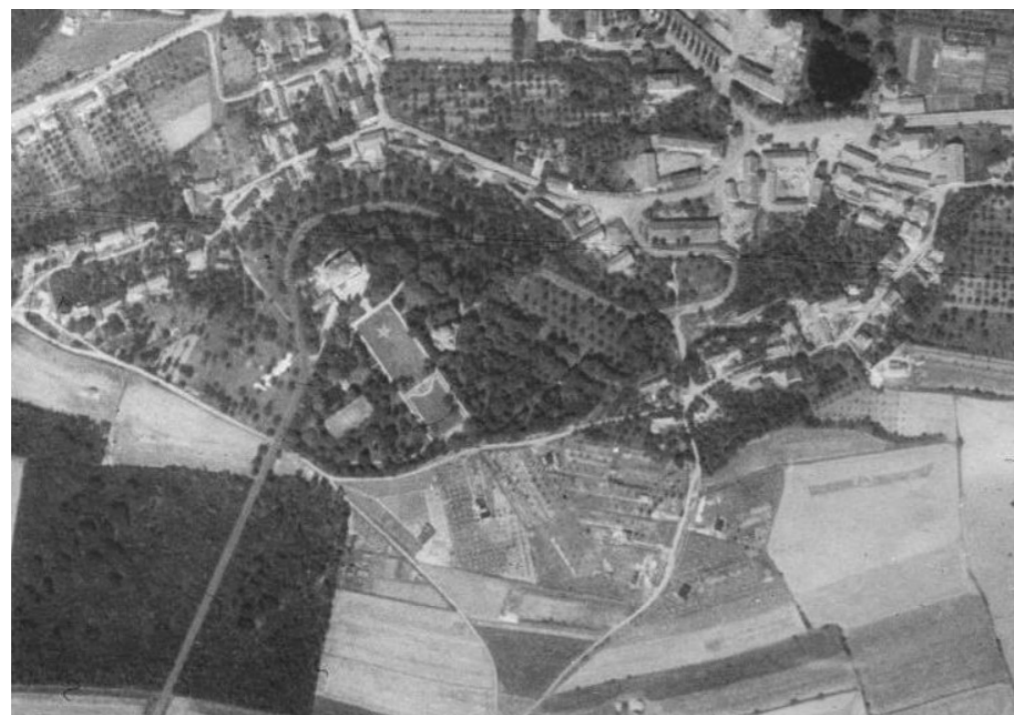
Mapa č. 6: Stabilní katastr- Císařské otisky

Zachycují přesný stav obcí v letech 1826-1843. Půdorys zámeckého parku je již dobře znatelný s vyznačením zámku i kaple. Velikost řešeného území se do dnešních dob zásadně nezměnil. V Brzežanech se nově vystavěl v roce 1840 dolní zámek s detailním rozkreslením parku a hospodářských budov.

Mapa č. 7: II. vojenské mapování- Františkovo

Mapování z let 1836-1852 ukazuje přesnější mapování oproti předchozímu josefskému. Zámecký areál přešel do vlastnictví Matyáše Bedřicha až do zastavení jeho majetků, to následně přebírá Hospodářská úvěrní banka pro Čechy. (Zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz/>)

Mapa č. 8: Ortofotomapa- 50. léta 20. století

V dobách pořízení leteckého snímku byl zámek po 2. světové válce opuštěn a přešel do vlastnictví státu a stává se školicím střediskem pro funkcionáře KNV, kterým byl až do roku 1957. Park a jeho hlavní uspořádání původní barokní kompozice je zachováno. V travnaté ploše je viditelný symbol sovětské hvězdy a pozůstatek tenisového hřiště v JZ části parku z meziválečného období. Následně se ze zámku stává domov pro seniory.

Mapa č. 9: Ortofotomapa-rok 2006

Do roku 1989 složil prostor zámku jako domov pro seniory, ten se v době mapování dostává do správy Oblastního muzea Praha- východ, který postupně rekonstruuje jak zámek, tak i kapli se zámeckým parkem. V SV části parku kde byl na původní fotografii znatelný rastr sadu, zcela zanikl. Stále jsou alespoň z části viditelné pozůstatky hlavního parteru před zámekem s cestní sítí. (Zdroj: <https://geoportál.gov.cz/>)

4.2.2 Dobové pohlednice a fotografie

Obr. 20. Pohlednice Panenských Břežan z první pol. 20. století, vyobrazení návsi, dolního zámku a horního zámku s kaplí sv. Anny. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 21: Pohlednice nejasného data vyobrazuje všechny důležitá místa Panenských Břežan. Kapli sv. Anny v horním zámku v levém horním rohu, naproti dolní zámek s plastikou a selské usedlosti obce. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 22: Pohlednice z druhé pol. 20. století, vyobrazení samotné kaple sv. Anny, obce Panenské Břežany, horního zámku na levé straně a dolního zámku na straně pravé. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 23: Pohled na zámek a část parku z hlavního parteru, pořízeno pravděpodobně v 30. letech 20. století v dobách První republiky. Na fotografii jsou vidět výsadby jehličnanů v pozadí a bodové výsadby v trávniku nejspíše pivoněk, jak bylo na tuto dobu typické. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 24: Ústřední pohled na kapli od zámku v dobách fungování domova pro seniory v letech 1969- 1990. Je vidět hustá výsadba v prostorách kolem kaple a dobové lavičky. Údržba parku je v těchto letech značně omezena. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 25: Fotografie domova pro seniory působící na zámku do roku 1990. U zámku jsou vysázeny nízké keře převážně jehličnaté, to samé je viditelné i u stromového patra kde jehličnany převažují a narušují tak ústřední pohled na zámek samotný. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

4.2.3 Porovnání dobových situací z let 1928 a 1968

Situace zavodnění zámeckého parku továrníka pana B. Gerstla- 1928

Obr. 26: Situace ukazuje překreslený plán na projekt zavodnění zámeckého parku od ateliéru Artesia.

Původní podoba plánu je pak znázorněna v Obrazových přílohách. Díky plánu na rozvod vody máme tak přesnější popis jak areál v tomto období vypadal. Uzavřená zahrada získává podobu prvorepublikových vil.

Je zde stále vidět zachovaný barokní půdorys hlavního parteru s centrální travnatou plochou a mlatovými cestami po obvodu. Jsou zde přidány i typické stavby této doby jako je obdélníkový bazén, tenisový kurt či pergolou s trelážemi pro popínavé dřeviny. Všechny tyto novo stavby se nacházejí v jižní části parku. Podle Situačního plánu je podrobně vidět důmyslný systém rozvodů vody napájející kanály v centrální ploše a samotný bazén pomocí přečerpávací stanice. Voda je vedena z hlavní studny ve východní části parku a to hloubkovým čerpadlem. Vodní systém zasahuje i mimo pozemek samotného parku a to do zeleninové zahrádky, které v těchto dobách často vznikaly.

Situace polohopisného zaměření- 1968

Obr. 27: Situace polohopisného zaměření bylo zpracováno v letech 1968 pro Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje Ing. Vilmou Dědkovou.

Situace je přepracovaná podle originálu poskytnutý archivem Středočeského kraje. Zámek s parkem se stává školicím střediskem pro funkcionáře KNV až do roku 1957. Následně se stává domovem pro seniory. Z plánu je čitelně rozpoznatelné členění pravidelných parterů, pozměněné vedení cestní sítě a její propojení s krajinářskou úpravou parku. Při srovnání s parkem z roku 1928 je vidět zánik tenisového kurtu. V této době vodní kanál již není v provozu, pravděpodobně z finančních a technických důvodů. Spojení se zeleninovou zahrádkou je také přerušeno, ta přechází k zastavěným plochám rodinných domů.

4.2.4 Porovnání dobových situací z let 1968 a 2016

Situace polohopisného zaměření- 1968

Výchozí situace zámeckého parku- 2016

Obr. 28: Situace polohopisného zaměření dále čitelně graficky znázorňuje vegetační prvky listnatých a jehličnatých dřevin, které poukazují na značné zahuštění výsadeb a převaha jehličnatých dřevin nad listnatými. Díky tomuto zahuštění je částečně potlačen původní charakter parteru a výhledů z přírodních partií.

V této době až do devadesátých let je park a jeho prostory pro veřejnost zcela uzavřeny a slouží pouze jako vycházkový okruh pro obyvatele domova pro seniory. Severní část parku není plánu zahrnuta, jelikož je majetkem obce Panenské Břežany, které jí i spravuje.

Obr. 29: Výchozí situace parku je zakreslena stavu roku 2016 po prvotní částečné obnově od soukromé arboristické firmy, která provedla nejdůležitější vegetační úpravy a probírky. Zajistila také specializované ošetření starých a významných stromů například v lipové aleji vedoucí podél kaple sv. Anny.

V západní části na svahu vzniká nový ovocný sad, po kterém na předchozím plánu není ani náznak. Jírovce vysazené po obvodu jižní části parku jsou rozrostlejší a je vidět jejich proředění.

4.3 Zhodnocení výchozího stavu zámeckého parku na fotografiích

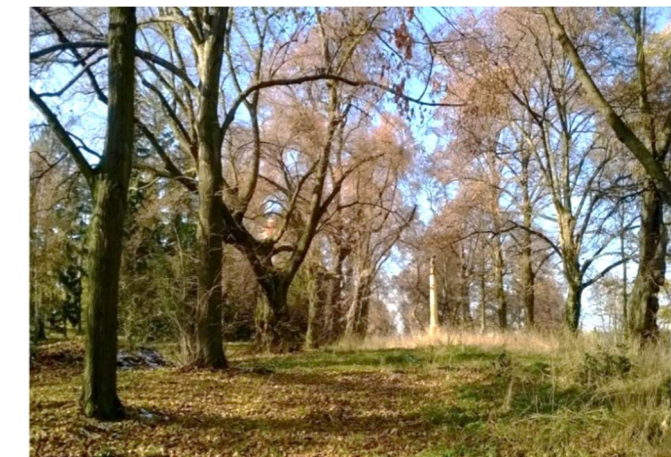
4.3.1 Vegetační prvky parku

Obr. 30; 31: Základem kompozice zámeckého parku jsou stávající rostlé stromy a cenné tisové porosty (vpravo). Na fotografiích je pohled na JZ část parku s prvorepublikovým bazénem. Prostor ohraničují vysoké douglasky (*Pseudotsuga m.*) s centrálním bukem lesním (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea').

Obr. 32: Celý park v JZ části ohraničuje vysoké patro jírovců (*Aesculus hippocastanum*), které dále přechází do části volné kompozice krajinářského parku s douglaskami (*Pseudotsuga m.*). Na levé fotografii doplňuje původní prostor nově vysazený liliovník (*Liriodendron tulipifera*).

Obr. 33; 34: Kompozice parku přechází přes hlavní parter s volnou travnatou plochou a vodním kanálem, boční výsadby mají umocňovat a vést pohled přes vegetaci na kapli a zámek. Na první fotografii je i doplnění vegetace zajímavými druhy sloupového buku lesního (*Fagus sylvatica* 'Fastigiata'). V zimních měsících je dobře vidět přehlednost parku (prostřední foto).

Obr. 35: Při průchodu parkem se dostáváme do SV části parku s cennou lipovou alejí (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*), která tvoří druhou hlavní osu parku, od kaple sv. Anny a zakončenou sochou sv. Floriana.

Obr. 36; 37: Dolní, severní část parku je tvořena na východní straně volnou plochou náletových dřevin, vhodných pro novou obnovu. A na západě novým ovocným jabloňovým sadem s úzkou cestičkou. Tyto dva prostory odděluje původní kamenné schodiště vedoucí od obce na návrší s kaplí.

Obr. 38: Poslední prostor je volná plocha vedle kaple významná především v jarních měsících kde vyrůstá záplava jarních efemérů ladoněk a ladoniček, v pozadí je vidět cenná borovice černá (*Pinus nigra*) a dožívající lípa srdčitá (*Tilia cordata*) s porostem tisu červených (*Taxus baccata*). (Zdroj: foto vlastní)

4.3.2 Významné stavby parku

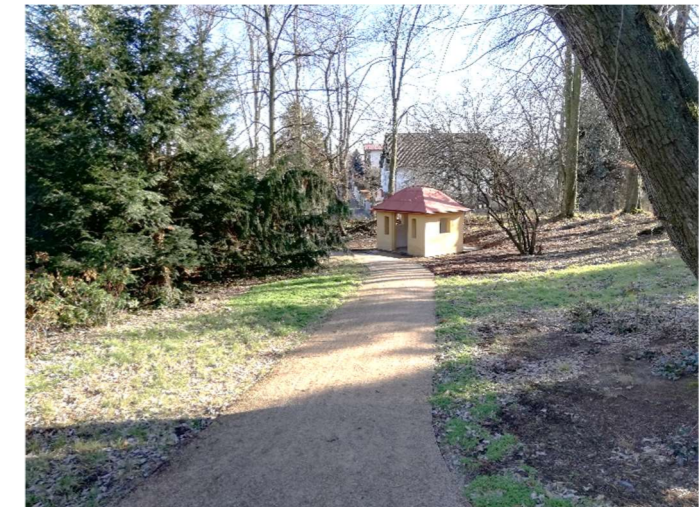

Obr. 39; 40: Nejvýznamnějšími budovami areálu jsou bezpochyby samotný barokní zámek, nyní sloužící jako Památník národního útlaku a odboje Oblastního muzea Praha- východ a výjimečná stavba kaple svaté Anny od Jana Blažeje Santiniho ve stylu barokní gotiky. Obě tyto stavby prošly v posledních letech velmi složitou a náročnou rekonstrukcí jak všech interiérů, tak exteriéru, včetně elektroinstalace a odvlhčení. Nyní objekty slouží veřejnosti, pořádají se tu komentované okruhy, akce pro místní, Vánoční mše, varhanní koncerty, svatby a nejrůznější akce pro školy, školky, hendikepované i seniory. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 41; 42: Parku dominují dvě významné vodní stavby a to pravidelný bazén z období první republiky s altány a pergolou situovaný v JV části parku. Druhým je pravidelný vodní kanál na zadní centrální ploše před zámkem. Jejich vodní okruh je vzájemně propojen a čerpá vodu ze zámecké studny pomocí tlakového čerpadla. Voda v kanále byla naposledy pamatována v polovině 20. století. V současné době probíhá výběrové řízení na obnovu těchto významných prvků, které přinesou do parku oživení. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 43: V SV části se nachází malá drobná nepůvodní stavba zahradního domku/ altánku, který nyní slouží ke zpestření prohlídky a především pro děti. Je zakomponovaná do prostoru a neruší výhledy ani samotnou kompozici. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 44: Za dob působení domova pro seniory v prostorách zámečku, vznikla i neatraktivní stavba tzv. márnice, která nemá s historií nic společného a nyní slouží jako skladovací prostor pro nářadí. Její umístění podél cesty mezi zámkem a kaplí je zcela nepřijatelné a v co nejbližší době bude odstraněna. (Zdroj: Foto vlastní)

4.3.3 Sochařská výzdoba parku

Obr. 45; 46; 47; 48: V dobách baroka bylo typickou sochařskou výzdobou parku i zpodobnění svatých. Před kaplí sv. Anny a to na její hlavní ose, jsou umístěny sochy Nejsvětější Trojice (napravo od vstupu) a socha sv. Vavřince (nalevo od vstupu) mezi nimi je ponechán původní vstup kamenným schodištěm od obce. V zadní části lipové aleje, na její středové ose je vypodobněna socha sv. Floriána. Cestou k zámku je pak čtvrtá socha pravděpodobně sv. Mikuláše. Všechny jsou umístěny na vysokém toskánském sloupu a až na poslední sochu byly zrestaurovány, sloupy byly štukovány žlutou barvou jako kaple a zámek. Dále jsou u paty sloupu doplněny kamennou deskou s popisem, datem vybudování a číslem památky od Ministerstva kultury. (Zdroj: Foto vlastní).

Obr. 49; 50: Zámecký park doplňují nejrůznější barokní a klasicistní plastiky například socha Putty, dětské postavy podobné andílkovi bez křídel (vlevo) umístěna na hlavní ose hlavního parteru před vodním kanálem. Tento ústřední prostor ohraničují početné kamenné vázy na soklech (vpravo), ty vedou po celém obvodu parteru. V současné době jsou ve špatném stavu a čekají na restaurování. (Zdroj: Foto Ing. Jiří Piller.).

Obr. 51; 52: Zadní partie hlavního parteru doplňují dvě sochy s loveckými motivy na podstavcích. Pozadí soch důmyslně umocňuje tmavá výsadba vzrostlých tisů. I ony budou následně podrobeny restaurování. Mimo tyto sochy se v parku vyskytovaly i kamenné barokní lavice, jedna je již po opravě a je umístěna v kapli sv. Anny. (Zdroj: Foto Ing. Jiří Piller.).

4.3.4 Proměny parku během ročních období

Obr. 53; 54: Když ještě všechno spí, probouzí se první poslové jara v podobě kvetoucích jarní efemerů ladoněk (*Scilla* sp.) a sněženek (*Galanthus nivalis*) v prostorách lipového stromořadí mezi zámek a kaplí, ty pak doplňují další drobné cibuloviny jako petrklice (*Primula vulgaris*) a šafrán jarní (*Crocus vernus*). Keřové patro v parku rozzáří pestré barvy pěnišníků (*Rhododendron* sp.) jak starých tak nových exemplářů. (Zdroj: Foto vlastní)

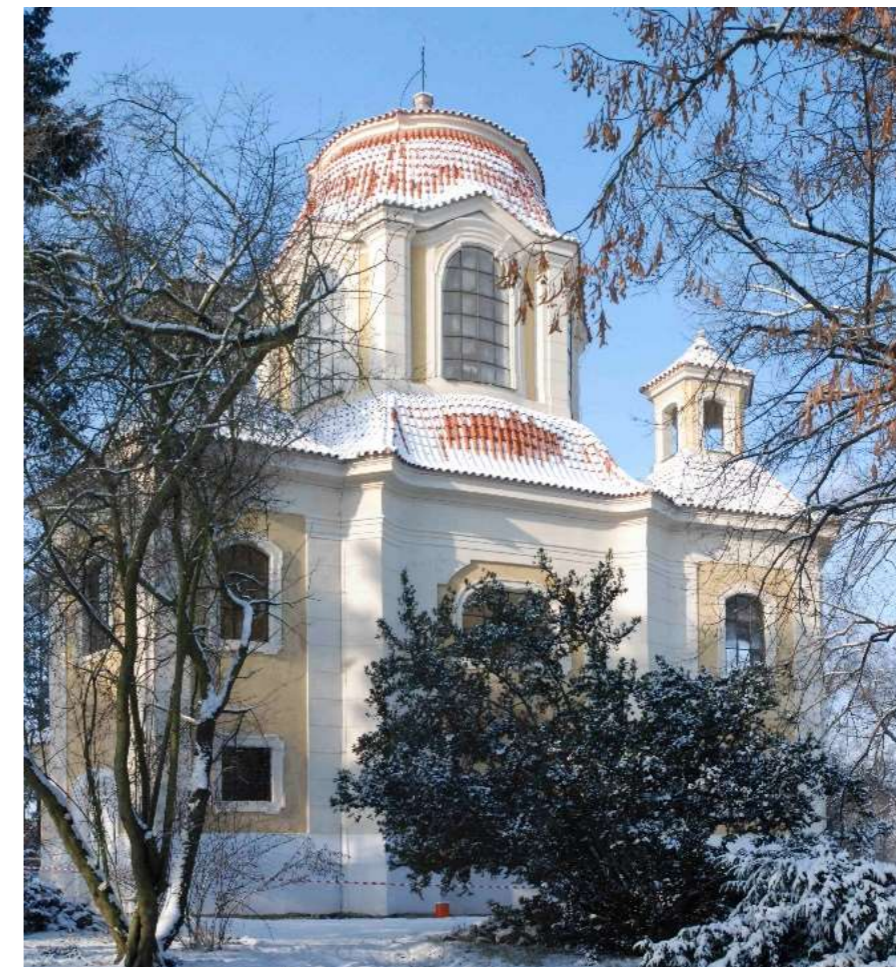
Obr. 55: Od května park projasňují barvy šeříků (*Syringa vulgaris* sp.) a kalín (*Viburnum* sp.). Zajímavým zpestřením je purpurový stromový keř ruj vlasatá (*Cotinus coggygria* 'Royal Purple') umístěný u vodního kanálu. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 56; 57: Podzimní efekt v zámeckém parku nejvíce podtrhuje zlaté zbarvení spadaného listí buků lesních (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), které zaujmou hned při příchodu na nádvoří zámku, kde jsou dva dendrologicky cenné exempláře. Tento efekt je působivý i v okolí bazénu, kde se zlatá barva zrcadlí ve vodní hladině. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 58; 59: Zimní park je tichý a působí uklidňujícím dojmem. (Zdroj: Foto vlastní)

4.3.5 Fotografie z dronu

Obr. 60: Západní pohled na zámek a hlavní parter. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 61: Jiho- východní pohled na kapli sv. Anny a lipovou alej. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 62: Východní pohled na středovou část a druhý parter vodního kanálu. (Zdroj: Foto vlastní)

Obr. 63: Jiho- východní pohled na prvorepublikový bazén. (Zdroj: Foto vlastní)

4.4 Dendrologická analýza- Inventarizace současného stavu

Přesné druhové, odrůdové a dle potřeby i kultivarové určení všech jednotlivých dřevin je výchozí částí inventarizace pro další správné zařazení dřevin a jejich porostů k jednotlivým kvantitativním měřeným hodnotám. Každý taxon je zapsán do inventarizační tabulky botanickým a českým názvem s číslem taxonu (viz. Inventarizační tabulka 4. 4. 3). Čísla taxonů v tabulkách jsou identická s čísly taxonů v mapových podkladech (viz Inventarizační mapa). Následující základní hodny jsou hodnoceny dle Metodiky AOPK ČR doporučenými postupy pro orgány ochrany přírody, veřejnou správu, dodavatele ochrany přírody a krajiny, uživatele a hospodáře krajiny. Metodika pro oblast územní ochrany a péče o krajinu používá metodiku- Oceňování dřevin rostoucí mimo les (Kolařík, 2013).

4.4.1 Vstupní hodnotící parametry

Průměr kmene

Průměr je měřen ve výšce 1,3 m, v centimetrových hodnotách a v kolmém směru vůči ose kmene. Jestliže jsou na kmeni stromu nerovnosti (např. boule, či jiná poškození), průměr se měří těsně nad, nebo pod nerovností. Pokud se jedná o více- kmennou dřevinu, jsou měřeny průměry všech kmenů a výsledný aritmetický průměr je spočítán sečtením průměru největšího kmene s šířky ostatních kmenů. Měření bylo prováděno navinovacím metrem.

Výška dřeviny

Výška je počítána vzdáleností od báze kmene k vrcholu koruny měřené dřeviny. Parametr výšky je počítán na metry s odchylkou 0,5 m. Pro přesnější počítání je doporučována dostatečná odstupová vzdálenost.

Výška nasazení koruny

Nasazením koruny je označovaná vzdálenost mezi patou kmene a místem, kde dřevině začíná hlavní objem větví. Výška je udávána v metrech s přesností +/- 2m.

Průmět koruny

Jedná se o průměr průmětu koruny na vodorovnou plochu ze dvou měřených poloměrů v kolmých směrech. Přičemž jeden směr měření musí být veden nejdelší osou. Taková velikost nám pak určuje velikost korun zakreslovaných do inventarizačního plánu.

Věkové stádium

Jedná se o vývojové stádium stromu, ve kterém se daný jedinec nachází v době hodnocení. Nemá nutně souvztažnost se skutečným věkem dřeviny.

Stupnice hodnocení:

Stupeň a - dřevina po výsadbě popř. dřevina dosud neaklimatizovaná

Stupeň b - mladý aklimatizovaný strom ve fázi dynamického růstu

Stupeň c - dospívající jedinec, dorůstající do velikosti dospělého stromu

Stupeň d - dospělý jedinec, začíná se projevovat stagnace růstu

Stupeň e - starý jedinec, projevuje se ústup primární koruny

Stupeň f - senescentní jedinec – strom s postupně odumírající primární korunou

Fyziologická vitalita

Odráží životaschopnost stromu – jeho fyziologickou aktivitu se zohledněním genetické predispozice daného taxonu. Na základě vizuálně patrných znaků jako jsou stav olistění koruny, změny ve formě větvení na periferii koruny, dynamika vývoje sekundárních výhonů apod. se snažíme vyhodnotit dlouhodobý průběh vitality. Použitá stupnice je kompatibilní s metodikou oceňování dřevin AOPK:

Stupnice hodnocení:

Hodnota 0 - výborná

Hodnota 1 - mírně narušená – krátkodobé vlivy bez dlouhodobého efektu

Hodnota 2 - zřetelně narušená – stagnace růstu, prosychání koruny na periferních oblastech

Hodnota 3 - výrazně snižená – začínající ústup koruny s předpokladem dalšího dynamického zhoršování stavu, odumírající vrchol koruny

Hodnota 4 - zbytková vitalita – větší část koruny odumřelá

Hodnota 5 - odumřelý strom

Zdravotní stav

Hodnotí stav stromu z hlediska narušení stability jeho strukturálně významných orgánů (kořenového systému, kmene a větví. Sleduje přítomnost růstových defektů (např. tlakových vidlic), zjištěná mechanická poškození a jiné defekty a vyhodnocuje jejich vliv na celkový stav stromu. Použitá stupnice je kompatibilní s metodikou oceňování dřevin AOPK:

Stupnice hodnocení:

Hodnota 0 - bez defektů

Hodnota 1 - dobrý – defekty malého rozsahu bez vlivu na stabilitu nosných prvků a s minimální pravděpodobností dalšího šíření

Hodnota 2 - zhoršený – narušení zásadnějšího charakteru, často vyžadující stabilizační zásah

Hodnota 3 - výrazně zhoršený – často souběh několika typů defektů vyžadující stabilizační zásah; snižuje se perspektiva hodnoceného stromu

Hodnota 4 - silně narušený – bez možnosti stabilizace, výrazně zkrácená perspektiva stromu

Hodnota 5 - havarijní – akutní riziko rozpadu stromu

Provozní bezpečnost

Bezpečnost vyjadřuje míru rizika existence konkrétního stromu, zohledňuje riziko rozpadu nebo statického selhání v dané lokalitě a její frekventovanosti či návštěvnosti. Nesmí tak dojít k ohrožení obyvatel a jejich majetku.

Stupnice hodnocení:

Stupeň 0 – optimální - stromy zcela bezpečné, bez zjevných defektů a nevyžadující žádné zásahy k jejich stabilizaci.

Stupeň 1 – snížená - stromy s mírnými, příp. teprve se rozvíjejícími defekty. V případě delší prodlevy zásahu se jejich stav může snadno zhoršit do nižšího stupně.

Stupeň 2 – silně snížená - stromy s výraznými defekty, náchylné k selhání, zlomu či vývratu vyžadující rychlý zásah.

Stupeň 3 – havarijní stav - stromy v havarijním stavu nebo s fatálními defekty vyžadující okamžitý zásah k jejich stabilizaci, příp. kácení.

Perspektivita dřeviny

Hodnocení ukazuje předpokládanou délku existence taxonu z hlediska stanovištěm, jeho stářím, vitalitou a zdravotním stavem.

Stupnice hodnocení:

Kategorie A - stromy dlouhodobě perspektivní, vysoké kvality a hodnoty, nemají žádné zásadní příznaky jež by snižovali jejich dlouhodobé setrvání na lokalitě řádově v desítkách let; stromy zvláště chráněné (památné, VKP.), řadíme sem zejména jedince dospělé či senescentní

Kategorie B - stromy střednědobě až dlouhodobě perspektivní, průměrné kvality a hodnoty, zejména jedinci dospívající a dospělí; stromy s mírně zhoršenými parametry, jejichž vliv se dá běžnou péčí zmírnit či eliminovat.

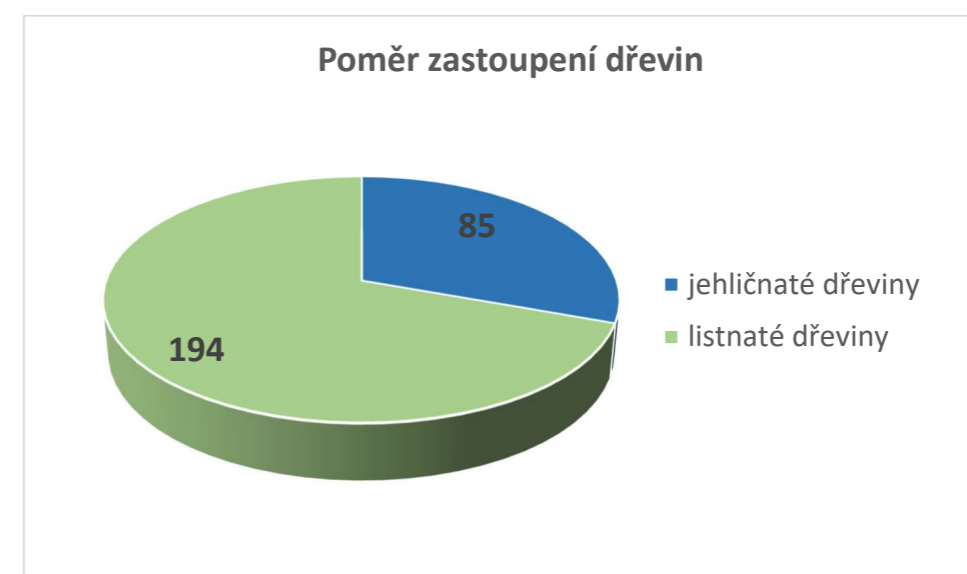
Kategorie C - stromy se sníženou perspektivou, nízké kvality a hodnoty, stromy s projevem stresu, mladí neaklimatizovaní jedinci, obvykle stromy poškozené; mladé; popř. lehce nahraditelné.

Kategorie R - stromy neperspektivní s nutností odstranění v řádu několika let, na lokalitě nevhodné; ve stavu z hlediska vitality a mechanických vlastností; stromy rizikové; stromy druhově nežádoucí.

4.4.2 Výsledky inventarizace

Na základě revitalizace zámeckého parku bylo roku 2011 proveden dendrologický průzkum soukromé arboristické firmy, který je v části 4. 4. 3 Inventarizační tabulky nově zhodnocen a přezkoumán podle současného stavu pro rok 2018- 2019. Nově bylo v JV části parku směrem ke komunikaci ulice Hlavní, vytvořen ovocný sad a svažitá část zahrady vedoucí z pod kaple sv. Anny k zadnímu traktu zámku.

Celkem bylo v zámeckém parku naměřeno 279 stromů původních či náletových a 49 nově vysazených stromů v předešlých letech. Dohromady se tedy jedná o **328 jehličnatých i listnatých taxonů stromového patra**. Keřové patro zahrnuje 44 samostatných druhů nebo skupin, k nim bylo nově vysázeno 6 nových druhů jak soliterních tak skupin. Tedy **celkem 50 taxonů keřového patra**.

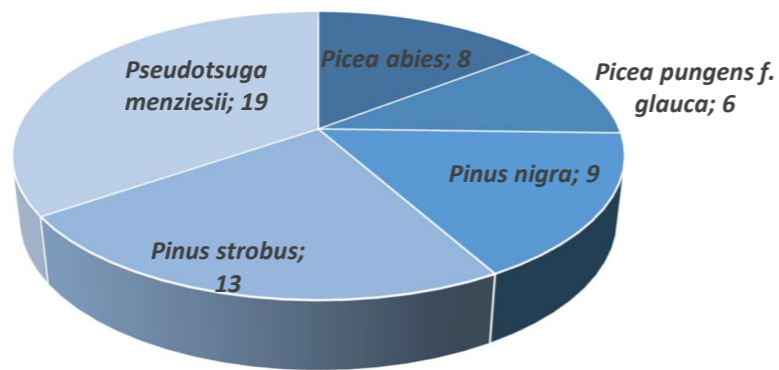

Graf č. 4: Grafické znázornění poměru zastoupení jehličnatých a listnatých dřevin. (Zdroj: Vlastní zhodnocení).

Podle grafického znázornění celkového zastoupení dřevin v zámeckém parku je vidět převažující množství listnatých stromů **-194 taxonů**, oproti množství jehličnatých stromů **-85 taxonů**. Tento poměr je velmi zásadní pro správné fungování celkové kompozice historického parku. Následně budou vypsány jednotlivé zastoupené druhy listnatých i jehličnatých s poměrem těch nejpočetnějších taxonů.

Jehličnatých taxonů je celkem 85 a tvoří je druhy: *Abies concolor*, *Abies nordmaniana*, *Chamaecyparis lawsoniana*, *Juniperus squamata*, *Larix decidua*, *Larix kaempferi*, *Picea abies*, *Picea omorika*, *Picea pungens*, *Picea pungens f. glauca*, *Pinus banksiana*, *Pinus nigra*, *Pinus ponderosa*, *Pinus trobus*, *Pines wallichiana*, *Pseudotsuga menziesii*, *Taxus baccata*, *Thuja occidentalis* a *Tsuga canadensis*. Z toho je nejpočetnějším druhem: douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*)- 19 kusů.

Zastoupení majoritních jehličnatých dřevin

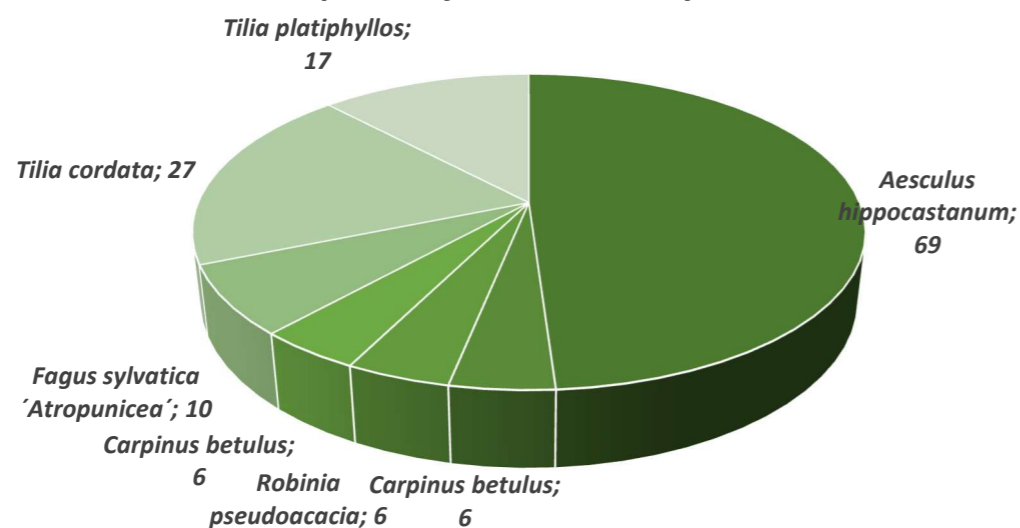

Graf č. 5: Grafické znázornění zastoupení majoritních jehličnatých dřevin. (Zdroj: Vlastní zhodnocení).

Listnatých taxonů je celkem 194 a tvoří je druhy: *Acer campestre* 'Red Shine', *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Acer saccharinum*, *Acer saccharinum* 'Wieri', *Aesculus hippocastanum*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Castanea sativa*, *Catalpa bignonioides*, *Corylus colurna*, *Crataegus monogyna*, *Fagus sylvatica* 'Atropunicea', *Fraxinus excelsior*, *Gleditsia triacanthos* 'Inermis', *Juglans regia*, *Koelreuteria paniculata*, *Liriodendron tulipifera*, *Malus* sp., *Prunus avium*, *Prunus padus*, *Pyrus communis*, *Quercus robur*, *Quercus robur* 'Fastigiata', *Robinia pseudoacacia*, *Sophora japonica*, *Sorbus aucuparia*, *Tilia cordata*, *Tilia platiphyllos* a *Tilia tomentosa*.

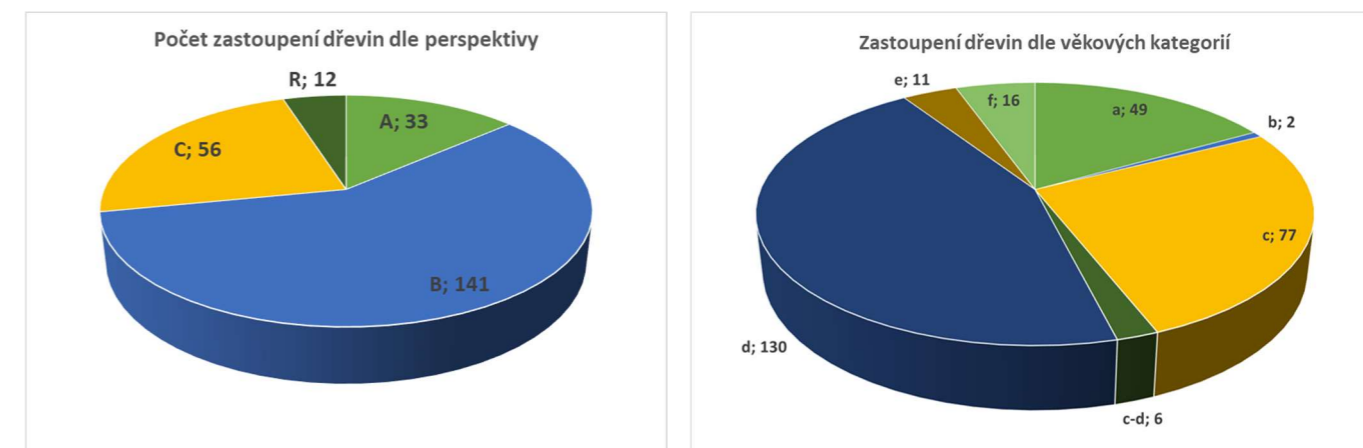
Z toho je nejpočetnějším druhem: jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*)- 69 kusů.

Zastoupení majoritních listnatých dřevin

Graf č. 6: Grafické znázornění zastoupení majoritních listnatých dřevin. (Zdroj: Vlastní zhodnocení).

Zámecký park tvoří převážně listnaté dřeviny s doplněním jehličnatých druhů. Dřeviny zde dosahují stádia plné dospělosti, zbylé dřeviny jsou ve stádiu dožívání, to se týká především lipové aleje podél kaple. Nové výsadby se nacházejí na již zmíněném JV svahu, jedná se o druhy ovocné tvořené okrasnými jabloněmi 16 kusů a čtyř různých kultivarů (*Malus* 'Evereste', *M.* 'Jahn Downie', *M.* 'Professor Sprenger' a *M.* 'Royalty'). Nově na téže svahu byly vysázeny jehličnaté druhy borovice Banksovi (*Pinus banksiana*) celkově 3 kusy a druhy borovice Wallichovi (*Pinus wallichiana*) také 3 kusy. Prostor je doplněn i listnatými okrasnými stromy a keři: 2 kusy kaštanovníku setého (*Castanea sativa*), 4 kusy brslenu evropského (*Euonymus europaeus*) a šeříky obecnými (*Syringa vulgaris*).

Graf č. 7;8: Grafické znázornění zastoupení dřevin dle perspektivy a stáří. (Zdroj: Vlastní zhodnocení).

Dřeviny v parku jsou dendrologicky velmi různorodé a ve většině případů se jedná o rostliny nepůvodní. Mezi **dendrologicky významné dřeviny, celkem 36 taxonů** (v Inventarizačních tabulkách označeny světle modrou barvou) patří: dub letní (*Quercus robur* 'Fastigiata'), liliovník tulipánokvětý (*Liriodendron tulipifera*), buk lesní (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), javor stříbrný (*Acer saccharinum*), jerlín japonský (*Sophora japonica*) a jedlovec kanadský (*Tsuga canadensis*). Hlavní kostru parku tvoří buk lesní (*Fagus sylvatica*), lípa srdčitá a velkolistá (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*) a jírovce (*Aesculus hippocastanum*), které lemují celý okraj parku. **Celkem bylo vybráno 39 taxonů k odstranění** (v Inventarizačních tabulkách označeny světle červenou barvou) z důvodů zdravotních, bezpečnostních, vitality a stáří, nebo z kompozičního hlediska.

Keřové patro je tvořeno jak novými náletovými dřevinami domácích druhů s nižší perspektivou, tak i druhy z pozůstatků původní kompozice a jedná se tak o dřeviny přestarlé ve špatném zdravotním stavu. Zachování zaslouží převážně vrostlé tisy červené (*Taxus baccata*). U ostatní keřových porostů je nutno provést zásadní probírku, aby nebyly potlačeny původní druhové výsadby. Všechny vegetační prvky jsou následně zakresleny do Inventarizační mapy (Kap. 4. 4. 4).

4.4.3 Inventarizační tabulky

Číslo dřeviny	Název dřeviny latinsky	Název dřeviny česky	Obvod kmene (cm)	Průmět koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
1	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	46	4	14	d	1	1	1	B	
2	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	56	8	19	d	1	1	1	B	
3	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	22	4	11	c	0	0	0	B	
4	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	16	4	8	b	0	0	0	C	
5	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	41	7	14	c	1	1	0	B	
6	<i>Quercus robur</i>	dub letní	68	13	17	d	2-3	2	2	A	suché větve
7	<i>Crataegus monogyna</i>	hloh jednosemenný	21	8	9	d	2	2	1	B	
8	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	40	7	14	c-d	1	2	1	B	břečťan
9	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	42	6	10	c	1	2	0	B	břečťan, zlomený terminál
10	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	40	9	18	d	1	2	0	B	břečťan
11	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	48	10	18	d	1	2	1	B	břečťan
12	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	38	7	17	c-d	1	1	1	B	břečťan
13	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	29	8	15	c	1	1	1	B	břečťan
14	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	7	14	c	1	1	0	B	břečťan
15	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	39	8	15	c-d	1	1	0	B	břečťan
16	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	37	7	13	c	1	1	1	B	břečťan
17	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	7	13	c	1	1	1	B	břečťan
18	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	36	7	11	c	1	1	1	B	břečťan
19	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	49	8	27	d	3	1	1	C	
20	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	34	7	13	c	1	0	0	B	
21	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	21	6	8	c	1	0	0	B	
22	<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	24, 10	7	7	c	1	0	0	B	vícekmene
23	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	60	15	16	d	2	2	1	B	suché větve
24	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	11	4	4	b	2	2	0	C	hniloba kmene
25	<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník akát	58	10	16	e	3	3	2	R	suché větve
26	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	8	16	c	1	1	0	B	
27	<i>Prunus padus</i>	střemcha obecná	22	5	12	d	3	3	2	C	
28	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	26	5	16	c	0	0	0	B	
29	<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník akát	25	4	14	c	3	2	1	R	
30	<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník akát	29	4	14	c	3	2	1	R	
31	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	30	6	16	c	0	0	0	B	
32	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	28	5	14	c	2	1	1	B	
33	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	53	8	18	d	1	1	0	B	
34	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	46	8	17	d	1	1	0	B	
35	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	49	9	18	d	0	0	0	B	
36	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	39	7	18	c-d	1	1	0	B	
37	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	51	10	17	d	1	1	1	B	
38	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	39	7	17	c-d	1	1	1	B	
39	<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	28	6	14	d	1	2	1	B	
40	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	29	7	17	c	1	1	0	B	
41	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	37	6	18	c-d	1	1	0	B	
42	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	28	6	16	c	1	0	0	B	
43	<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	31	9	18	d	2	1	0	B	

Číslo dřeviny	Název dřeviny latinsky	Název dřeviny česky	Obvod kmene (cm)	Průmět koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
44	<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	32, 18	8	17	d	2	1	0	B	dvojkmen
45	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	48	10	18	d	1	1	1	B	
46	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	29	5	16	c	1	0	0	B	
47	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	55	13	16	d	2	2	1	B	
48	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	41	7	16	c	1	1	0	B	
49	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	36	6	12	c	1	1	0	B	
50	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	35	8	15	c	1	0	0	B	
51	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	49	10	18	d	1	2	1	B	
52	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	50	9	18	d	2	1	1	B	
53	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	6	16	c	1	0	0	B	
54	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	49	8	14	d	2	1	1	B	
55	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	43	8	13	c	2	1	1	B	
56	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	42	7	16	c	2	1	1	B	
57	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	42	8	15	c	1	1	1	B	
58	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	34	8	14	c	1	0	1	B	
59	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	49	9	16	d	1	2	1	B	
60	<i>Quercus robur</i>	dub letní	66	15	20	d	2	2	2	A	suché větve
61	<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník akát	47	6	17	d	3	4	2	R	
62	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	28	5	13	c	0	0	0	B	
63	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	32	6	15	c	1	2	1	B	
64	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	43	6	16	c	2	1	1	B	
65	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	60	9	21	d	2	2	1	B	
66	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	53	8	23	d	2	1	1	B	
67	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	dub letní	41	6	20	d	3	3	2	C	
68	<i>Liliodendron tulipifera</i>	liliovník tulipánokvětý	42	8	24	d	4	4	2	C	
69	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	buk lesní	83	17	22	d	1	2	2	A	
70	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	buk lesní	67	15	20	d	1	1	1	A	
71	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	buk lesní	57	14	20	d	1	0	0	A	
72	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	37	9	20	d	3	3	2	C	
73	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	45	8	22	d	3	3	2	C	dřevokaz
74	<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	36, 35, 19, 16	14	17	d	2	1	0	B	vícekmén
75	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	81	14	34	d	2	3	2	C	
76	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	46	8	16	d	2	2	0	B	
77	<i>Sorbus aucuparia</i>	jeřáb ptačí	33	7	13	d	3	3	1	C	
78	<i>Acer saccharinum</i>	javor stříbrný	72	16	26	d	3	3	2	C	
79	<i>Acer platanoides</i>	javor mléč	37	9	23	c	0	0	0	B	
80	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	29	6	16	c	2	1	0	B	suché větve
81	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	34	6	16	c	2	1	0	B	
82	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	66	9	27	d	2	1	0	B	
83	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	54	9	25	d	2	1	0	B	
84	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	55	9	16	d	2	2	0	c	
85	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	26	7	15	c	2	1	1	B	
86	<i>Picea pungens</i> f. <i>glauca</i>	smrk pichlavý	42	4	18	d	2	1	1	B	
87	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	67	8	28	d	2	1	1	C	
88	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	buk lesní	85	20	17	d	1	0	0	A	kořenové výmladky
89	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	32	4	15	c	3	1	1	C	

Číslo dřeviny	Název dřeviny latinsky	Název dřeviny česky	Obvod kmene (cm)	Průmět koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
90	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	37	6	16	d	3	1	1	C	
91	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	65	7	24	d	2	1	1	C	
92	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	33	5	17	c	2	1	0	B	
93	<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	30, 22, 16	11	13	d	0	1	1	B	vícekmén
94	<i>Quercus robur</i>	dub letní	79	16	20	d	2	2	2	A	
95	<i>Tilia tomentosa</i>	lípa stříbrná	61	14	18	d	1	3	2	B	
96	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	62	7	26	d	2	1	1	C	
97	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	19	5	10	c	1-2	1	1	B	
98	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	46	7	22	d	2	1	1	B	
99	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	58	8	25	d	2	1	1	C	
100	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	48	6	23	d	2	1	1	B	
101	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	36, 28	7	14	d	3	2	1	C	dvojkmen
102	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	cypřišek Lawsonův	23, 17	2	10	d	2	2	1	C	dvojkmen
104	<i>Picea pungens f. glauca</i>	smrk pichlavý	40	6	19	d	2	1	0	B	
105	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	45	6	24	d	2	1	1	C	
106	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	61	8	24	d	2	1	1	C	
107	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	22	4	10	c	3	1	1	C	
108	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	62	7	25	d	2	1	1	C	
109	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	67	8	27	d	2	1	1	C	
110	<i>Picea pungens f. glauca</i>	smrk pichlavý	25	4	13	d	2	1	1	C	
111	<i>Abies concolor</i>	jedle ojíňená	24	4	15	c	1	0	0	B	
112	<i>Juniperus squamata</i>	jalovec stěsnaný	14, 10	3	8	d	3	2	1	R	rozlomená koruna, břechťan
113	<i>Picea pungens f. glauca</i>	smrk pichlavý	16	2	8	c	3	2	0	R	
114	<i>Malus sp.</i>	jabloň	25	8	6	d	1	2	0	B	
115	<i>Picea pungens f. glauca</i>	smrk pichlavý	27	1	15	c	2	1	2	R	
116	<i>Picea pungens</i>	smrk pichlavý	42	5	19	d	2	1	1	C	
117	<i>Picea pungens</i>	smrk pichlavý	41	5	23	d	2	2	3	R	nebezpečí vývratu
118	<i>Picea pungens</i>	smrk pichlavý	47	5	21	d	2	1	1	C	
119	<i>Picea pungens</i>	smrk pichlavý	37	4	22	d	2	1	1	C	
120	<i>Picea pungens</i>	smrk pichlavý	22	3	15	d	2	1	1	C	
121	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	47	7	24	d	2	1	1	C	
122	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	49	8	24	d	2	2	1	C	
123	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	33	4	20	c	2	1	1	C	
124	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	46	7	25	d	2	1	1	C	
125	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	31	5	18	c	2	1	1	C	
126	<i>Pinus strobus</i>	borovice velmutovka	37	4	17	c	1	0	1	B	
127	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	59	9	23	d	3	3	1	C	
128	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	32	6	24	d	3	1	1	C	
129	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	60	9	24	d	2	1	1	C	
130	<i>Acer saccharinum</i>	javor stříbrný	58, 51, 41, 33	19	23	e	2	3	2	C	vícekmén
131	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	23	7	13	c	0	0	0	B	
132	<i>Quercus robur</i>	dub letní	17	6	9	c	0	0	0	B	
133	<i>Betula pendula</i>	bříza zakrslá	29	12	16	c	0	0	0	B	
134	<i>Picea omorika</i>	smrk omorika	32	5	19	d	0	0	0	B	
135	<i>Larix decidua</i>	modřín opadavý	29	5	14	c	2	1	1	C	

Číslo dřeviny	Název dřeviny latinsky	Název dřeviny česky	Obvod kmene (cm)	Průmět koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
136	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	47	8	22	d	3	1	1	C	
137	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	28	4	21	c	3	1	1	C	
138	<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý	35	6	18	d	3	1	1	C	
139	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	36	8	15	d	2	0	0	B	
140	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	51	11	17	d	1	0	0	B	
141	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	63	11	17	d	1	2	2	B	suché větve
142	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	48	6	19	d	1	0	0	B	
143	<i>Juglans regia</i>	ořešák královský	22	6	9	c	0	0	0	B	
144	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	40	7	16	d	2	1	0	C	
145	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	50	11	18	d	2	2	1	B	výmladka
146	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	51	14	15	d	2	1	1	B	
147	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	120	12	15	f	3	2	3	A	otevřená dutina, hniloba větví
148	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	108	13	10	f	3	2	1	A	hniloba kmene
149	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	110	17	16	f	3	2	3	A	hniloba kmene
150	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	75, 70	20	19	e	3	2	3	A	dvojmen
151	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	37	8	15	c	0	0	0	B	
152	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	207	20	18	f	3	3	3	A	hniloba kmene
153	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	148	18	13	f	3	3	2	A	
154	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	50	9	18	d	2	2	1	B	
155	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	58	10	21	d	2	1	1	B	
156	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	43	8	20	d	2	1	1	B	
157	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	80	12	18	e	2	3	3	A	
158	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	42	9	17	d	2	2	0	B	
159	<i>Prunus avium</i>	třešeň ptačí	29	7	11	c	1	1	1	B	
160	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	18	5	16	c	1	0	0	B	
161	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	34	6	17	c	0	2	1	C	
162	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	26	5	15	c	1	4	1	C	
163	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	54	12	18	d	2	2	1	B	
164	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	88	12	13	f	4	4	3	R	dřevomor kořenový
165	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	60	10	13	d	3	3	2	A	
166	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	103	9	17	f	3	3	3	A	otevřená dutina kmene
168	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	79	10	19	e	3	3	3	A	otevřená dutina kmene, hniloba
169	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	77	6	10	e	3	4	1	A	otevřená dutina kmene, hniloba
170	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	97	10	19	f	3	3	2	A	
171	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	49	11	15	d	2	2	0	B	
172	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	25	6	14	c	0	0	0	B	
173	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	108	14	18	f	4	3	2	A	hniloba kmene
174	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	63	12	17	d	2	1	1	B	
175	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	56	13	18	d	2	1	1	B	
176	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	65	16	17	d	2	2	2	B	
177	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	90	10	15	f	3	3	2	A	otevřená dutina kmene, hniloba
178	<i>Tilia platiphylllos</i>	lípa velkolistá	66	16	25	d	2	1	1	B	
179	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	84	11	15	f	4	3	2	A	otevřená dutina kmene, hniloba
180	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	55	10	10	d	4	3	3	A	otevřená dutina kmene, hniloba
181	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	30	8	18	d	2	1	0	B	

Číslo dřeviny	Název dřeviny latinsky	Název dřeviny česky	Obvod kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
182	<i>Tilia platiphyllos</i>	lípa velkolistá	39	8	19	d	1	1	1	B	
183	<i>Tilia platiphyllos</i>	lípa velkolistá	56	12	20	d	1	1	0	B	
184	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	109	19	21	f	3	3	2	A	hniloba
185	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	63	16	14	d	3	3	3	A	otevřená dutina kmene, hniloba
186	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	113	15	21	f	3	2	3	A	
187	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	82	18	23	e	3	3	2	A	otevřená dutina kmene, hniloba
188	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	104	17	23	f	3	3	3	A	otevřená dutina kmene, hniloba
189	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	92	11	21	e	3	3	2	A	otevřená dutina kmene, hniloba
200	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	35	8	20	c	1	1	1	B	
201	<i>Tilia platiphyllos</i>	lípa velkolistá	78	13	21	d	1	1	1	B	
202	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	44	9	7	d	0	1	0	B	
203	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	75	11	16	d	1	2	1	B	
203	<i>Thuja occidentalis</i>	zerav západní	32, 16	3	10	d	2	1	1	B	dvojkmen
204	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	49	8	13	d	2	1	1	B	
205	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	46	8	14	d	2	1	0	B	
206	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	99	8	19	f	3	4	3	A	hniloba kmene
207	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá	161	8	13	f	3	4	3	A	hniloba kmene
208	<i>Picea omorika</i>	smrk omorika	11	2	8	c	2	0	0	B	
209	<i>Picea pungens f. glauca</i>	smrk pichlavý	39	4	18	d	2	1	1	B	
210	<i>Sophora japonica</i>	jerlín japonský	74	11	13	e	2	4	2	C	
211	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	buk lesní	59	16	18	d	2	1	1	A	
212	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	buk lesní	54	15	16	d	2	0	0	A	
213	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	47	12	12	d	2	1	1	B	
214	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	41	9	12	d	1	1	1	B	
215	<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	46	8	15	d	2	1	0	B	
216	<i>Taxus baccata</i>	tis červený	22, 20, 18, 16, 11	6	8	d	2	1	1	B	vícekmene
217	<i>Taxus baccata</i>	tis červený	25, 24, 22	6	8	d	2	1	1	B	vícekmene
218	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	21	6	10	c	0	1	0	B	
219	<i>Crataegus monogyna</i>	hloh jednosemenný	45	5	10	e	2	2	2	B	
220	<i>Taxus baccata</i>	tis červený	24, 22	6	8	d	2	1	1	B	vícekmene
221	<i>Taxus baccata</i>	tis červený	14	4	5	c	1	0	0	B	
222	<i>Larix decidua</i>	modřín opadavý	41	5	16	d	2	1	1	C	
223	<i>Larix decidua</i>	modřín opadavý	29	4	16	d	2	1	1	C	
224	<i>Fraxinus excelsior</i>	jasan ztepilý	66	15	19	e	3	3	3	C	
225	<i>Corylus colurna</i>	líška turecká	36, 25, 32	10	16	d	2	1	1	B	vícekmene
226	<i>Tsuga canadensis</i>	jedlovec kanadský	33	7	13	d	2	1	1	C	
227	<i>Taxus baccata</i>	tis červený	22	4	7	c	1	1	0	B	
228	<i>Juglans regia</i>	ořešák královský	43	7	8	d	1	1	1	B	
229	<i>Taxus baccata</i>	tis červený	36	4	4	d	2	2	1	C	
230	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	buk lesní	74	12	17	d	2	1	1	B	
231	<i>Pinus ponderosa</i>	borovice těžká	76	10	19	d	2	2	2	C	
232	<i>Pyrus communis</i>	hrušeň obecná	36	6	7	d	2	2	1	C	
233	<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor mléč	20	5	14	c	1	1	0	B	
234	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	buk lesní	31	8	16	c	0	0	0	B	
235	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	buk lesní	31	8	17	c	0	0	0	B	
236	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	buk lesní	35	9	15	c	2	1	1	B	

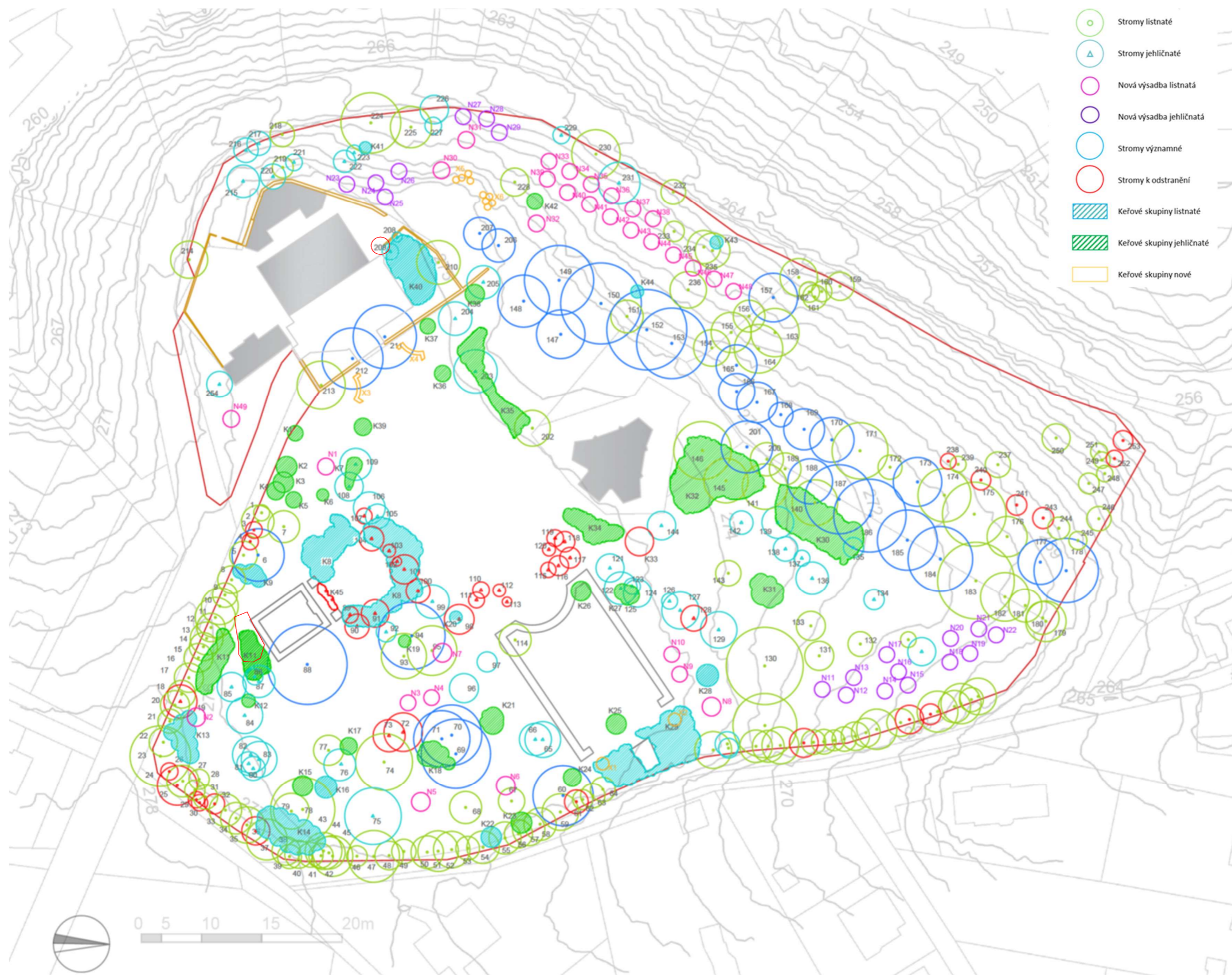
Číslo dřeviny	Název dřeviny latinsky	Název dřeviny česky	Obvod kmene (cm)	Průmět koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
237	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	45	9	19	d	2	2	1	B	
238	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	17, 17	5	16	c	1	1	1	B	dvojkmen
239	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	19	5	16	c	1	0	0	B	
240	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	37	8	15	c	2	3	2	C	
241	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	53	8	17	d	1	3	2	C	hniloba
242	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	52	9	19	d	1	2	2	B	
243	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	39	7	12	d	1	3	3	R	dřevomorka
244	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	6	14	c	1	2	1	B	
245	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	34	6	12	c	2	2	1	B	
246	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	30	5	14	c	0	2	1	B	
247	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	25	6	15	c	1	1	1	B	
248	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	7	13	c	1	2	1	B	
249	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	36	7	17	c	1	2	1	B	
250	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	43	10	17	d	1	1	1	B	
251	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	33	7	14	c	1	2	1	B	
252	<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník akát	43	7	20	d	3	4	2	R	hniloba
253	<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník akát	31	5	20	c	2	3	2	R	

	NOVĚ VYSAZENÉ STROMY		Použitá výsadbová velikost	Průměr koruny (m)	Výška dřeviny (m)	Věkové stadium (a,b,c,d,e,f)	Fyziologická vitalita	Zdravotní stav	Provozní bezpečnost	Perspektiva (a,b,c)	poznámka
N1	<i>Catalpa biggionioides</i>	katalpa trubačovitá	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N2	<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Inermis'	dřezovec trojtrnný	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N3	<i>Acer campestre</i> 'Red Shine'	javor babyka	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N4	<i>Acer campestre</i> 'Red Shine'	javor babyka	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N5	<i>Quercus coccinea</i>	dub šarlatový	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N6	<i>Liriodendron tulipifera</i>	liliovník tulipánokvětý	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N7	<i>Tilia tomentosa</i>	lípa stříbrná	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N8	<i>Acer saccharinum</i> 'Wieri'	javor stříbrný	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N9	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	dub letní	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N10	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	dub letní	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N11	<i>Tsuga canadensis</i>	jedlovec kanadský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N12	<i>Tsuga canadensis</i>	jedlovec kanadský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N13	<i>Tsuga canadensis</i>	jedlovec kanadský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N14	<i>Larix kaempferi</i>	modřín japonský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N15	<i>Larix kaempferi</i>	modřín japonský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N16	<i>Larix kaempferi</i>	modřín japonský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N17	<i>Larix kaempferi</i>	modřín japonský	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N18	<i>Abies nordmanniana</i>	jedle kavkazská	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N19	<i>Abies nordmanniana</i>	jedle kavkazská	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N20	<i>Abies nordmanniana</i>	jedle kavkazská	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N21	<i>Abies cocolor</i>	jedle ojíňená	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N22	<i>Abies cocolor</i>	jedle ojíňená	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N23	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N24	<i>Pinus wallichiana</i>	borovice Wallichova	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N25	<i>Pinus wallichiana</i>	borovice Wallichova	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N26	<i>Pinus wallichiana</i>	borovice Wallichova	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N27	<i>Pinus banksiana</i>	borovice Banksova	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N28	<i>Pinus banksiana</i>	borovice Banksova	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N29	<i>Pinus banksiana</i>	borovice Banksova	200/225	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N30	<i>Castanea sativa</i>	kaštonovník setý	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N31	<i>Castanea sativa</i>	kaštonovník setý	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N32	<i>Sophora japonica</i>	jerlín japonský	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N33	<i>Malus</i> 'Royalty'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N34	<i>Malus</i> 'Royalty'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N35	<i>Malus</i> 'Evereste'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N36	<i>Malus</i> 'John Downie'	okrasná jabloň	8/10	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N37	<i>Malus</i> 'Professor Sprenger'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N38	<i>Malus</i> 'Professor Sprenger'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N39	<i>Malus</i> 'John Downie'	okrasná jabloň	8/10	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N40	<i>Malus</i> 'Professor Sprenger'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N41	<i>Malus</i> 'Evereste'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N42	<i>Malus</i> 'Royalty'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N43	<i>Malus</i> 'Royalty'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N44	<i>Malus</i> 'Royalty'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N45	<i>Malus</i> 'John Downie'	okrasná jabloň	8/10	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N46	<i>Malus</i> 'Evereste'	okrasná jabloň	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N47	<i>Malus</i> 'John Downie'	okrasná jabloň	8/10	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N48	<i>Malus</i> 'John Downie'	okrasná jabloň	8/10	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba
N49	<i>Koelreuteria paniculata</i>	svitel latnatý	16/18	/	/	a	/	/	/	/	nová výsadba

Označení	Druhové složení	Zastoupení druhu (%)	Celková plocha (m ²)	Pokryvnost (%)	Čistá keřová plocha (m)	Průměrná výška (m)	Průměrná výška nasazení korun (m)	Perspektiva
K1	<i>Laburnum anagyroides</i>	100	12	100	12	4	1	A
K2	<i>Salix sp.</i>	100	19	100	19	3	0	C
K3	<i>Philadelphus coronarius</i>	100	19	100	19	6	1	A
K4	<i>Laburnum anagyroides</i>	100	19	100	19	6	0	A
K5	<i>Syringa chinensis</i>	100	12	100	12	4	0	A
K6	<i>Syringa chinensis</i>	100	7	100	7	3	0	A
K7	<i>Taxus baccata</i>	100	23	100	23	4	1	A
K8	<i>Taxus baccata</i>	90						
	<i>Juniperus x media</i>	10	340	80	272	4	1	B
K10	<i>Taxus baccata</i>	100	34	100	34	5	1	A
K11	<i>Lonicera tatarica</i>	80						
	<i>Taxus baccata</i>	15						
	<i>Thuja occidentalis</i>	5	115	70	80,5	2	0,5	B
K12	<i>Spiraea van houttei</i>	100	7	100	7	3	1	C
K13	<i>Taxus baccata</i>	100	75	90	67,5	4	1	B
K14	<i>Taxus baccata</i>	100	135	90	121,5	2	0,5	A
K15	<i>Cornus mas</i>	100	19	100	19	6	1	A
K16	<i>Taxus baccata</i>	100	19	100	19	6	0	A
K17	<i>Syringa vulgaris</i>	100	13	100	13	6	1	B
K18	<i>Taxus baccata</i>	90						
	<i>Fabus sylvatica</i>	10	45	90	40,5	3	0	B
K19	<i>Philadelphus cv.</i>	100	7	100	7	4	0	A
K20	<i>Taxus baccata</i>	100	7	100	7	5	0,5	B
K21	<i>Syringa vulgaris</i>	95						
	<i>Caragana arborescens</i>	5	30	80	24	4	1	B
K22	<i>Taxus baccata</i>	100	19	100	19	6	0	A
K23	<i>Ulmus sp.</i>	100	19	100	19	5	1	C
K24	<i>Cornus sanguinea</i>	100	13	100	13	3	0	A
K25	<i>Magnolia soulangiana</i>	100	19	100	19	5	1	A
K26	<i>Cotinus coggygria 'Roayl Purple'</i>	100	19	100	19	4	1	B
K34	<i>Mahonia aquifolium</i>	60						
	<i>Taxus baccata</i>	20						
	<i>Padus sp.</i>	20	24	70	16,8	3	1	C
K28	<i>Taxus baccata</i>	100	19	100	19	6	0	C
K29	<i>Taxus baccata</i>	100	330	100	22	6	1	A
K30	<i>Sambucus nigra</i>	20						
	<i>Rosa canina</i>	10						
	<i>Taxus baccata</i>	20						
	<i>Crataegus monogyna</i>	20						
	<i>Syringa vulgaris</i>	20						
	<i>Corylus avellana</i>	10	375	50	187,5	2	0,5	C
K31	<i>Cornus sanguinea</i>	80						
	<i>Ulmus sp.</i>	20	54	100	54	4	1	B
K32	<i>Taxus baccata</i>	50						
	<i>Spiraea van houttei</i>	15						
	<i>Prunus insititia</i>	15						
	<i>Rhododendron sp.</i>	10						
	<i>Rosa hugonis</i>	10	390	70	200,5	3	1	B

Označení	Druhové složení	Zastoupení druhu (%)	Celková plocha (m ²)	Pokryvnost (%)	Čistá keřová plocha (m)	Průměrná výška (m)	Průměrná výška nasazení korun (m)	Perspektiva
K33	<i>Acer saccharinum</i>	100	39	100	39	9	2	C
K34	<i>Syringa chinensis</i>	100	150	100	150	3	1	B
K35	<i>Taxus baccata</i>	90						
	<i>Lonicera tatarica</i>	10	355	100	190	3	2	B
K36	<i>Chaenomeles japonica</i>	100	13	100	13	3	0	B
K37	<i>Buxus sempervirens</i>	100	10	100	10	4	0,5	A
K38	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>	100	19	100	19	4	1	A
K39	<i>Chaenomeles japonica</i>	100	13	100	13	3	0	A
K40	<i>Taxus baccata</i>	100	113	100	113	3	1	B
K41	<i>Taxus baccata</i>	100	7	100	7	6	1	B
K42	<i>Syringa vulgaris</i>	100	13	100	13	5	3	C
K43	<i>Taxus baccata</i>	100	7	100	7	4	0	B
K44	<i>Taxus baccata cv.</i>	100	7	100	7	7	1	B
	NOVĚ VYSAZENÉ KEŘE							
X1	<i>Laburnum anagyroides</i>	100	/	100	/	/	/	/
X2	<i>Laburnum anagyroides</i>	100	/	100	/	/	/	/
X3	<i>Buxus sempervirens</i>	100	/	100	/	/	/	/
X4	<i>Buxus sempervirens</i>	100	/	100	/	/	/	/
X5	<i>Euonymus europaeus</i>	100	/	100	/	/	/	/
X6	<i>Syringa vulgaris</i>	100	/	100	/	/	/	/

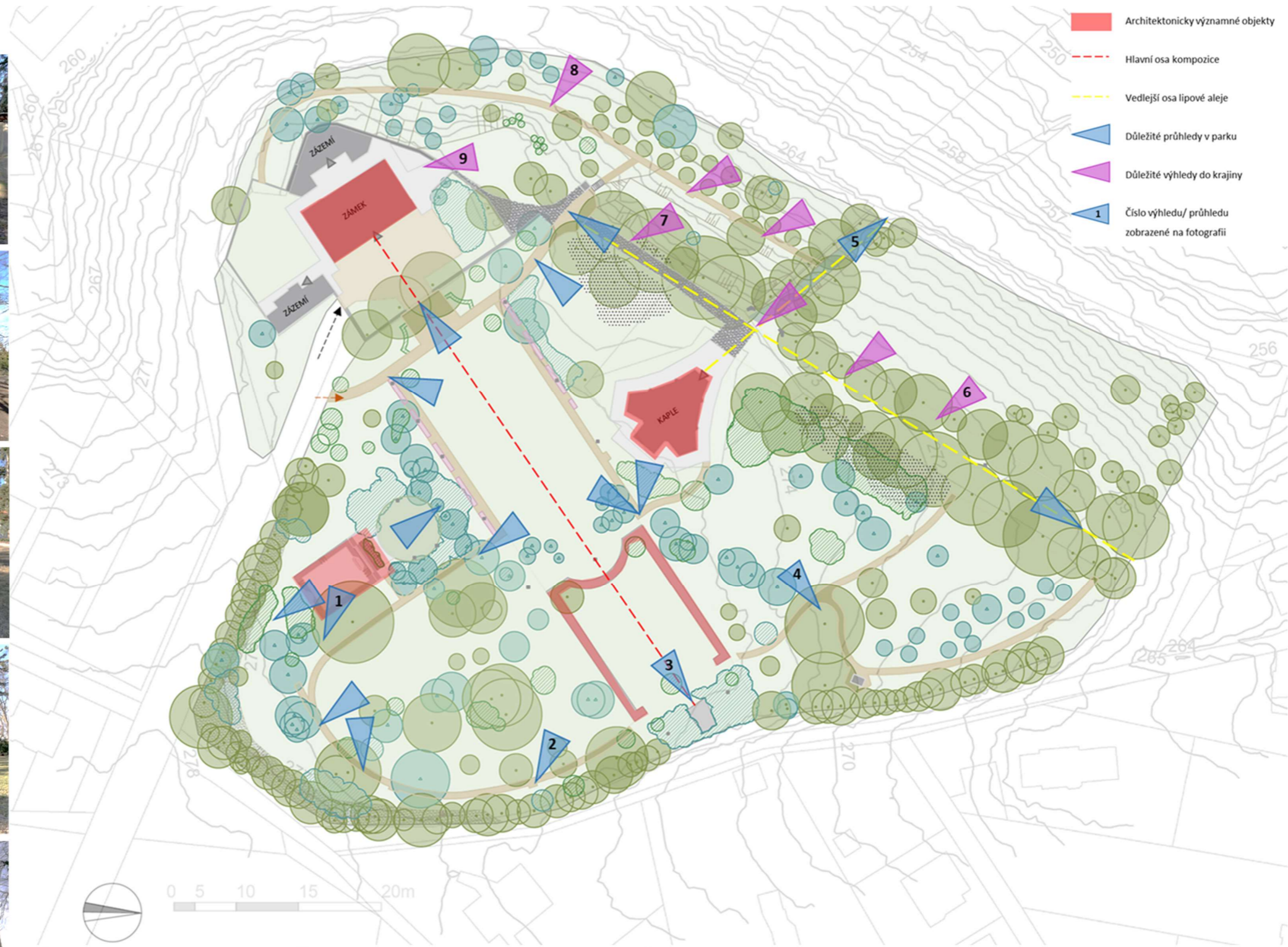
4.4.4 Inventarizační plán

4.5 Výchozí stav zámeckého parku

4.6 Kompoziční analýza

4.7 Zhodnocení výchozích údajů

Na základě zpracovaných historických podkladů vychází důležitost proměny zámeckého parku v barokním období, kdy vzniká v prostorách před zámkem pravidelný parter obdélníkového tvaru. V zadní části, byl zakončen vodním prvkem v podobě vodního kanálu. I když z této doby nemáme zachované žádné nákresy, ani jiné podklady, víme z písemných zdrojů kroniky Panmenských Břežan, že majitel zámku Ferdinand Bloch- Bauer na přelomu 19. a 20. století nechal park zrevitalizovat do barokní podoby, čímž se nám dochovala částečná podoba hlavního parteru. To vyplývá i z prozkoumání Plánu zavodnění parku z roku 1928 (kap. 4. 2. 3. Porovnání historických situací), kde byl park doplněn o další, dnes velmi důležitou, stavbu bazénu s altány a pergolou. Také se zachovala částečná podoba přírodního parku kolem hlavního parku, časem byla doplňována vegetačními prvky, které vyplývaly z trendů jednotlivých období. Z historických podkladů dále vyplývá, že velikost parku se v zásadní podobě nezměnila.

Pro zpracování situace bylo také důležité zhodnocení kompoziční analýzy, která navazuje na předchozí barokní podobu. Je zde zřetelné zachování hlavní kompoziční osy vedoucí od zámku, přes první parter do parteru druhého s vodním kanálem. Druhá osa kompozice, která prochází severně kolem kaple sv. Anny lipovou alejí je také zachována. Na to dříve navazovala osa od kaple do vsi, kterou pravděpodobně zřídila již v baroku abatyše Františka Helena Pieroni da Gagliano, aby zpřístupnila kapli pro bohoslužby místním věřícím. Tato cesta je v současné době neprůchodná. Z kompoziční analýzy vyplývají i důležité průhledy vně parku na zámek a kostel a výhledy do krajiny, které je nutné podpořit a dále s nimi pracovat v návrhu.

Z hlediska vegetace je potřeba zachování hlavních kosterních a dendrologicky významných dřevin (více popsány v kap. 4. 4. 2 Výsledky inventarizace) a jedná se především druhy dubu letního (*Quercus robur* 'Fastigiata'), liliovníhu tulipánokvětého (*Liliodendron tulipifera*), buku lesního (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), javoru stříbrného (*Acer saccharinum*), jertlínu japonského (*Sophora japonica*) a jedlovce kanadského (*Tsuga canadensis*). Zachování si zaslouží především dřeviny v letité aleji tvořené z lip srdčitých a velkolistých (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*). A, i když není tato alej zapsána jako historická, zaslouží si šetrný přístup pro její dožívání.

5 Vlastní návrh

5.1 Požadavky

Zpracování vlastního návrhu zámeckého parku vychází ze zpracovaných údajů od historie po současnost, analýz a hypotéz. Obecná východiska a pravidla s nakládáním nemovitých kulturních památek a památek zahradního umění byla velmi cenným materiálem při zpracování studie a pro případné další pokračování obnovy. Byla také zohledněna nedávná částečná obnova, která je adekvátně zakomponovaná do situace. Jedná se například o výsadbu ovocného sadu v severní části, na kterou se navazuje a začleňuje do nově vznikající významné třetí osy kompozice.

Ze současného stavu a dendrologické analýzy vyplývají požadavky na odstanění kompozičně a dendrologicky nežádoucích druhů dřevin. Jedná se především o dožívající jehličnaté dřeviny v hlavním parteru, které tento prostor člení a zabraňují zpětnému pohledu na zámek a v průhledech na kapli z přírodnějších jižních částí parku.

Hlavní problematikou při zpracování situace hlavního parteru bylo nutné se zamyslet, zda navazovat na čistě barokní charakter v podobě uzavřeného prostoru s ornamentálními záhony, broderiemy, jejichž podobu neznáme a nevíme, zda tam vůbec byly. Proto bylo přisoupeno k verzi otevřít tento prostor návštěvníkům pro plné a příjemné vychutnání pohledů na zámek, kapli a celou kompozici. Tento postoj zároveň zohledňuje, jak náročné by to bylo na údržbu, udržitelnost a financování v současné době.

Dalšími požadavky byla obnova a zakomponování historicky významných objektů. Jedná se o vodní stavby prvorepublikového bazénu a kanálu. Zároveň bylo nutné propojit cestní síť z jednotlivých partií parku a vytvořit tak komplexní vycházkový okruh. V situaci se počítá s novými cestami a povrchy (plošně vypočítaných v kapitole 5. 3. 7 Výkaz výměr).

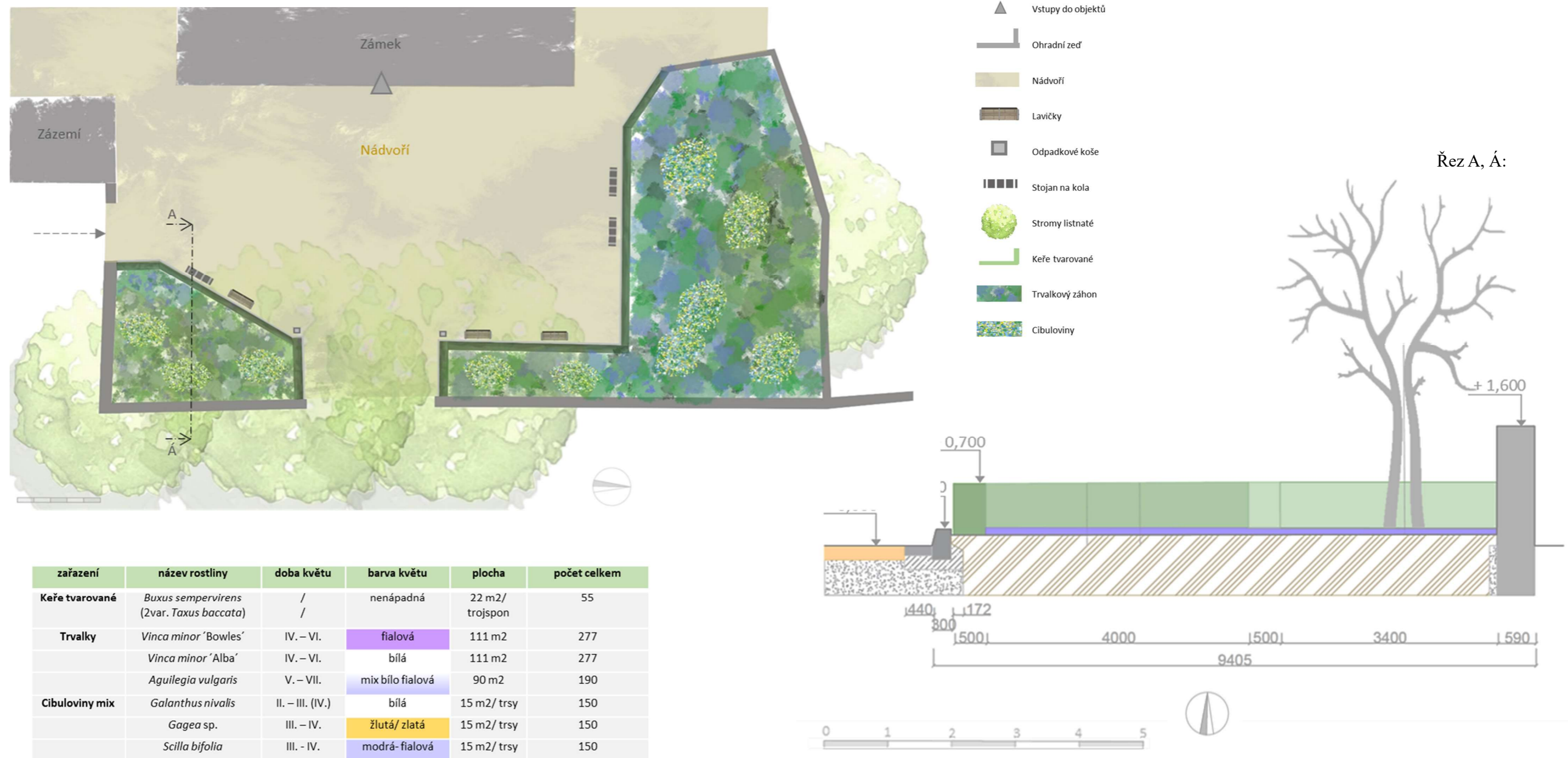
Jednotlivě rozpracované a popsané partie parku jsou v následujících kapitolách (5. 3. 1 Návrh jednotlivých partií parku). Jedná se o prostory nádvoří, nové zásobní zahrady, ukázka podoby hlavního parteru, prostor bazénu s altány a nového ovocného sadu.

5.2 Studie zámeckého parku

5.2.1 Návrh jednotlivých partií parku

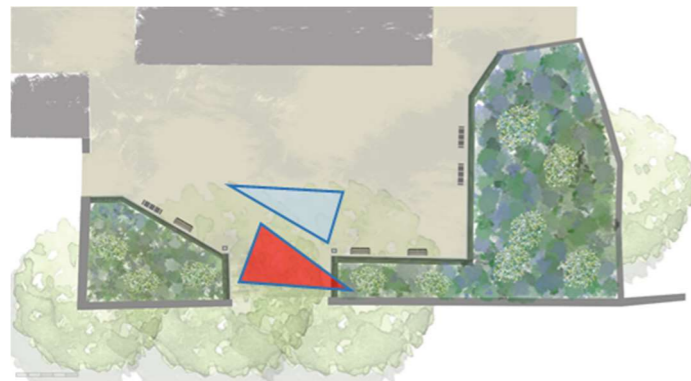
5.2.1.1 Nádvoří- půdorys, řes, osázení

zařazení	název rostliny	doba květu	barva květu	plocha	počet celkem
Keře tvarované	<i>Buxus sempervirens</i> (2var. <i>Taxus baccata</i>)	/	nenápadná	22 m2/ trojspon	55
Trvalky	<i>Vinca minor</i> 'Bowles'	IV. – VI.	fialová	111 m2	277
	<i>Vinca minor</i> 'Alba'	IV. – VI.	bílá	111 m2	277
	<i>Aquilegia vulgaris</i>	V. – VII.	mix bílo fialová	90 m2	190
Cibuloviny mix	<i>Galanthus nivalis</i>	II. – III. (IV.)	bílá	15 m2/ trsy	150
	<i>Gagea sp.</i>	III. – IV.	žlutá/ zlatá	15 m2/ trsy	150
	<i>Scilla bifolia</i>	III. - IV.	modrá- fialová	15 m2/ trsy	150

5.2.1.2 Nádvoří- zákres do fotografie

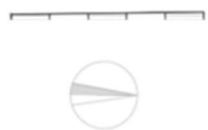
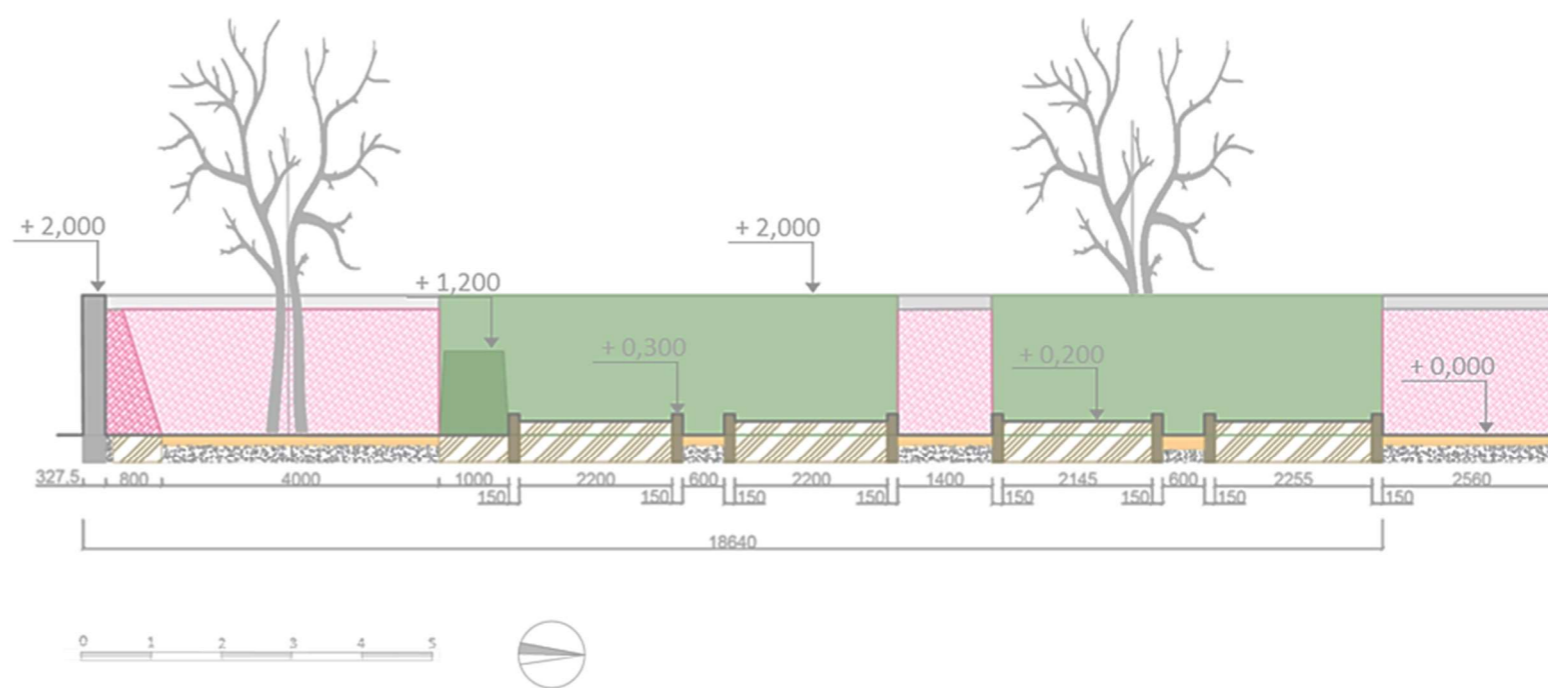

Ústřední záhony pod vrstlými stromy se nacházejí přímo před zámkem a od hlavního parteru jsou odděleny původní ohradní kamennou zídkou. Prostory pro rostliny jsou odděleny od nádvoří nízkými tvarovanými živými ploty ze zimozrázů. Hlavním prvkem je pak použita stálezelená půdopokryvná trvalka barvínku menšího s orlíčky a kombinací jarních cibulovin. Vše je kombinováno do modro- fialovo- bílé barvy, kterou brzy na jaře rozruší zlatá barva křivatce.

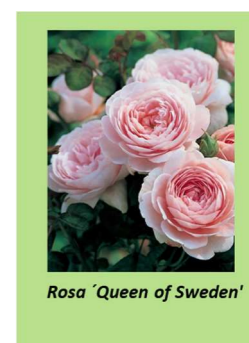
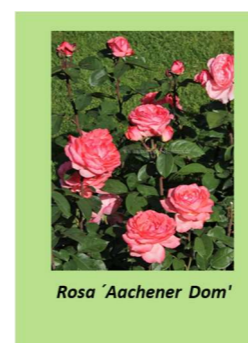
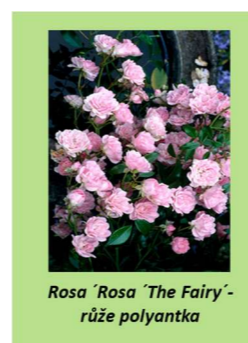
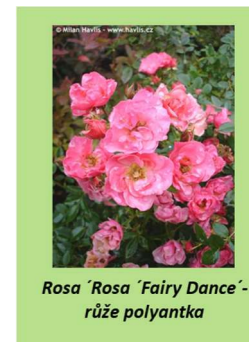
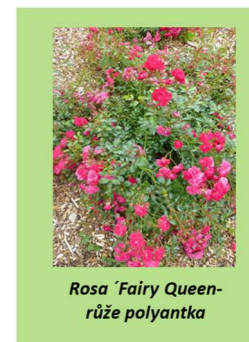
5.2.1.3 Zásobní zahrada- půdorys, řes, osázení

Řez B, 'B:

- Stromy ovocné
- Stromy listnaté
- Keře tvarované
- Bylinkový záhon
- Růžový záhon
- Popínavé růže
- Zadní vstup do zámku
- Zadní vstup do parku
- Vstupy do objektů
- Ohradní zeď
- Nádvoří a cesty mlátové
- Travnatá plocha
- Lavičky
- Odpadkové koše

zařazení	název rostliny	doba květu	barva květu	plocha	počet celkem
Růže půdopokryvné	Rosa 'Fairy Queen'	VI. – XI.	sytě růžová	6,9 m ²	12
	Rosa 'Fairy Dance'	VI. – XI.	růžová	6,9 m ²	12
Růže záhonové	Rosa 'The Fairy'	V. – XI.	jemně růžová	6,9 m ²	12
	Rosa 'Aachener Dom'	VI. – IX.	růžová- lososová	5,2 m ²	25
	Rosa 'Athena'	VI. – IX.	žluto- růžová	5,2 m ²	25
	Rosa 'Gertrude Jekyll'	VI. – IX.	sytě růžová	5,2 m ²	25
	Rosa 'Queen of Sweden'	VI. – IX.	bílo- růžová	5,2 m ²	25

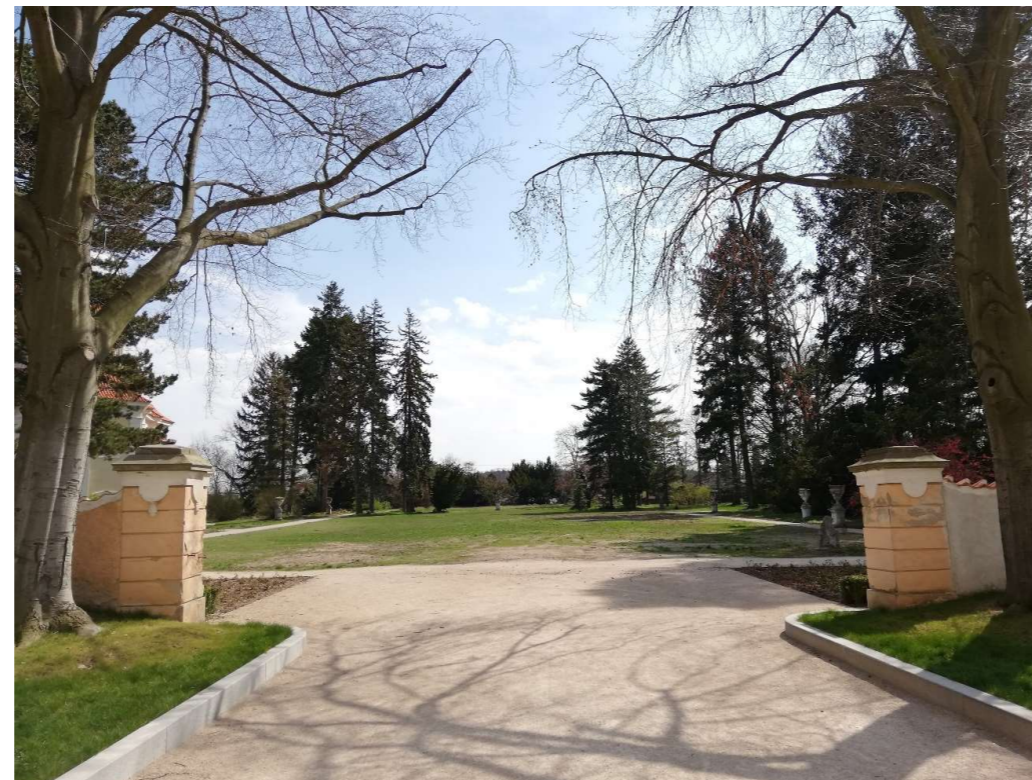
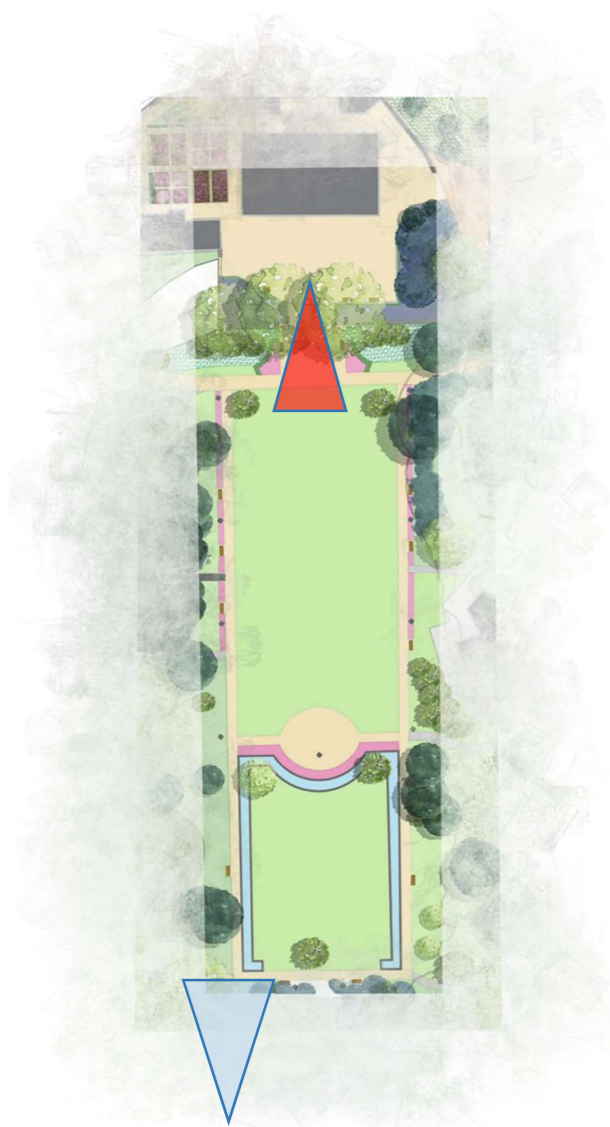

5.2.1.4 Zásobní zahrada- zákres do fotografie

Prostor je určen pro zásobování výpěstků pokryvných a záhonových růží do záhonů v hlavním parteru. Pravidelné vyvýšené záhony mají napodobovat barokní kuchyňskou zahrádku. Obdélníkové záhony jsou doplněny domácími bylinami mateřídoušek, šalvějí a česneků. Prostor je členěn tvarovanými živými ploty z habrů pro navození intimity a pro klidné posezení ve stínu ovocných stromů třešní. Ohradní zídka je doplněna popínavými druhy růží.

5.2.1.5 Hlavní parter- zákres do fotografie

Hlavní parter se nachází středové kompoziční ose vedoucí od zámku do zadní části s vodním kanálem. Hlavním cílem bylo zpřístupnění travnaté plochy pro návštěvníky k relaxování. Cestní síť byla protažena, aby uzavírala celý hlavní okruh od zámku kolem kaple. Na středové ploše vznikám elipsovitého prostoru na posezení s růžovými záhonky a zachovanou rokokovou soškou.

5.2.1.6 Prvorepublikový bazén s altány a pergolou- půdorys, osázení

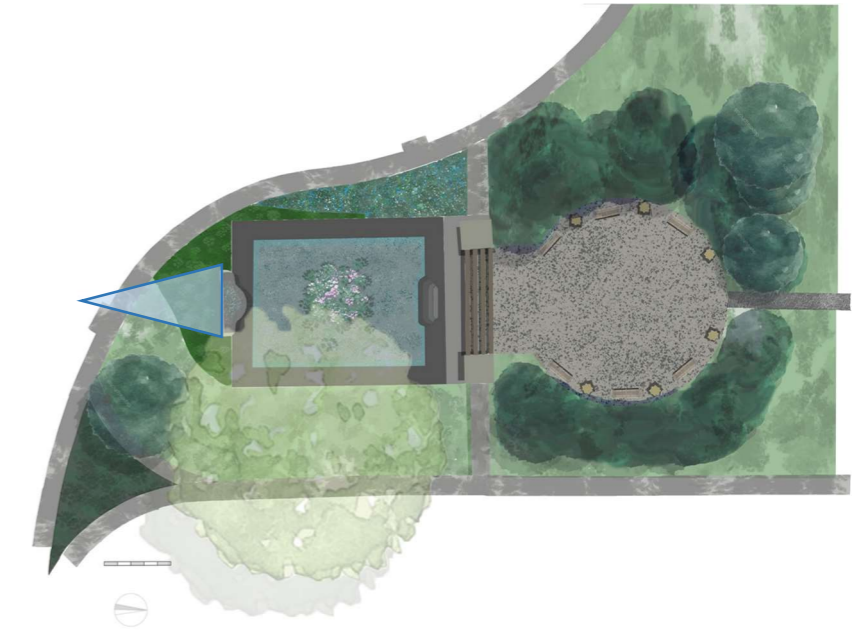

zařazení	název rostliny	doba květu	barva květu	plocha	počet celkem
Keře půdopokryvné	<i>Pachysandra terminalis</i> 'Green Sheen'	/	nevýrazné	40 m ²	80
Trvalky	<i>Brunnera macrophylla</i> 'Mr. Morse'	IV. – V.	bílá	15 m ²	45
	<i>Brunnera macrophylla</i> 'Jack Frost'	IV. – V.	modrá	15 m ²	45
	<i>Dryopteris filix-mas</i>	/	nevýrazné	40 m ²	120
	<i>Hosta sieboldiana</i>	VI. – VII.	růžová- bílá	6 m ²	35
	<i>Lilium x martagon</i> 'Orange Marmelade'	VII. – VIII.	žlutá- zlatá	15 m ²	150
Vodní rostliny	<i>Nymphaea alba</i>	VI. - IX.	bílá	4,5 m ²	5
	<i>Nymphaea</i> 'Charles de Meurville'	VI. - IX.	sytě růžová	4,5 m ²	5

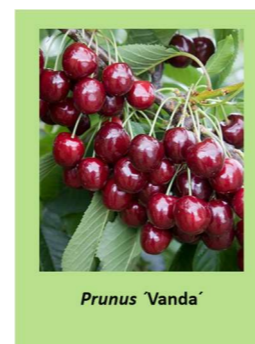
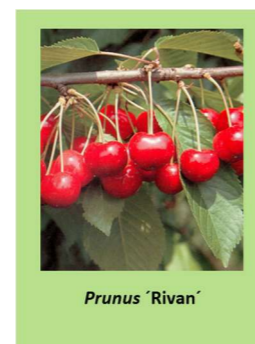
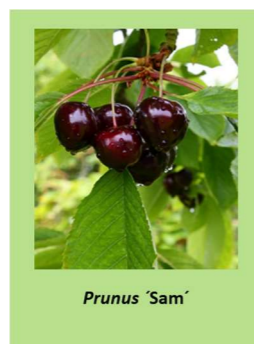
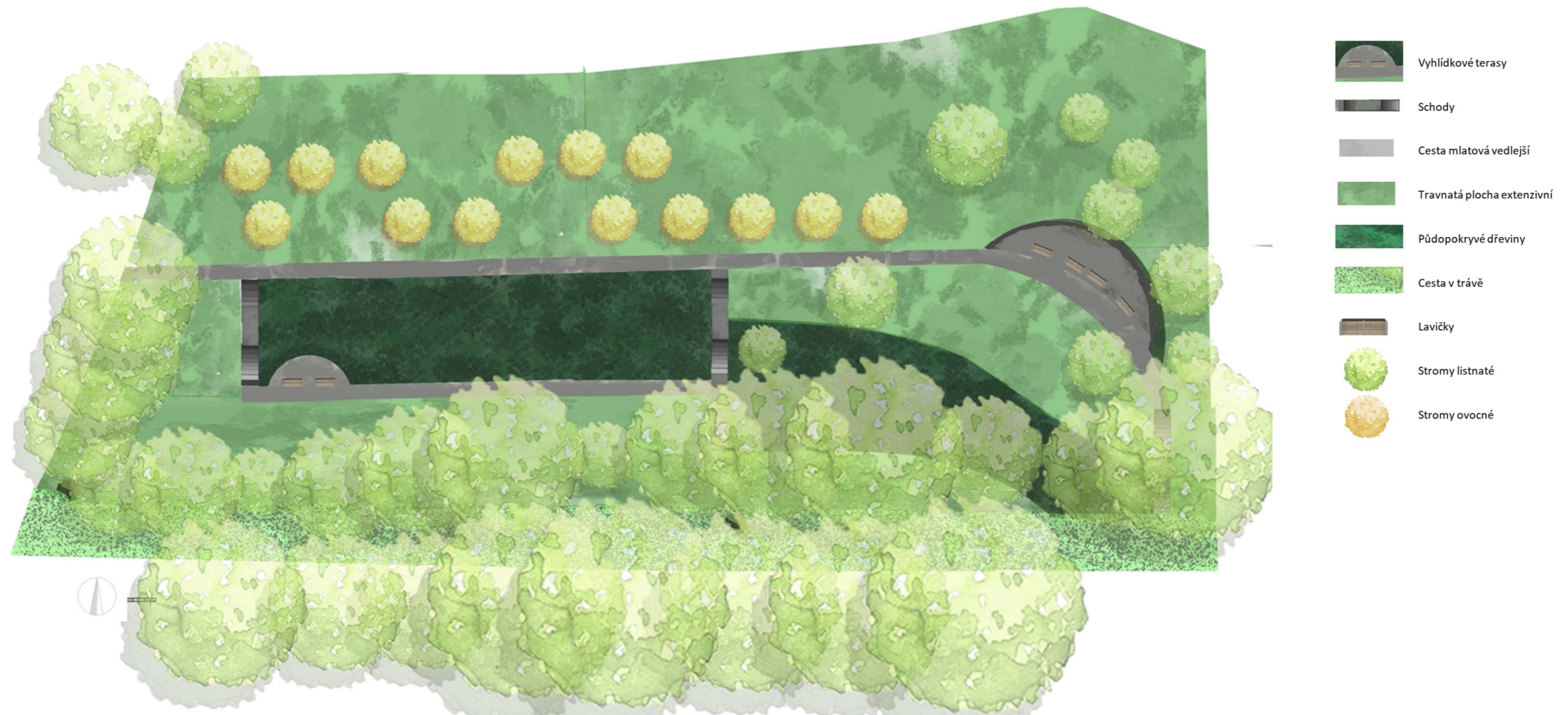

5.2.1.7 Prvorepublikový bazén- zakres do fotografie

Hlavním cílem je oprava nemovité kulturní památky bazénu, architektonických prvků a původní travertinové dlažby. Do prostoru bazénu jsou navrženy kombinace růžových a bílých leknínů pro umocnění dojmu a důležitosti této stavby. Okolí je doplněno stínomilnými trvalkami pomněnkovců, bohyšek a kapradin s kombinací v létě kvetoucí lilie zlatohlavé. Kruhový travertinový prostor v tisovém porostu má sloužit pro komorní akce např. svatby a ke klidnému rozjímání v teplých měsících. V kruhovém prostoru zároveň vzniká místo pro původní rokokovou výzdobu v podobě kamenných váz na podstavcích a parkových laviček.

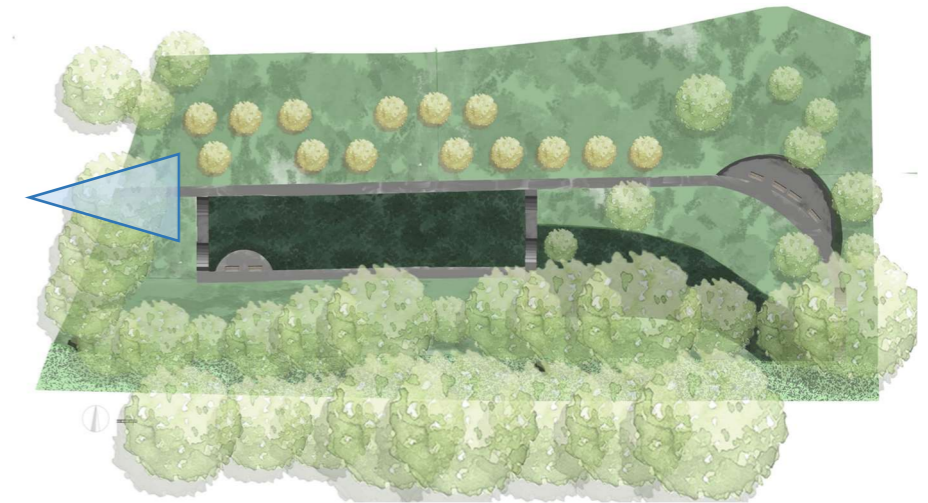
5.2.1.8 Ovocný sad- půdorys, výsadba ovocných stromů

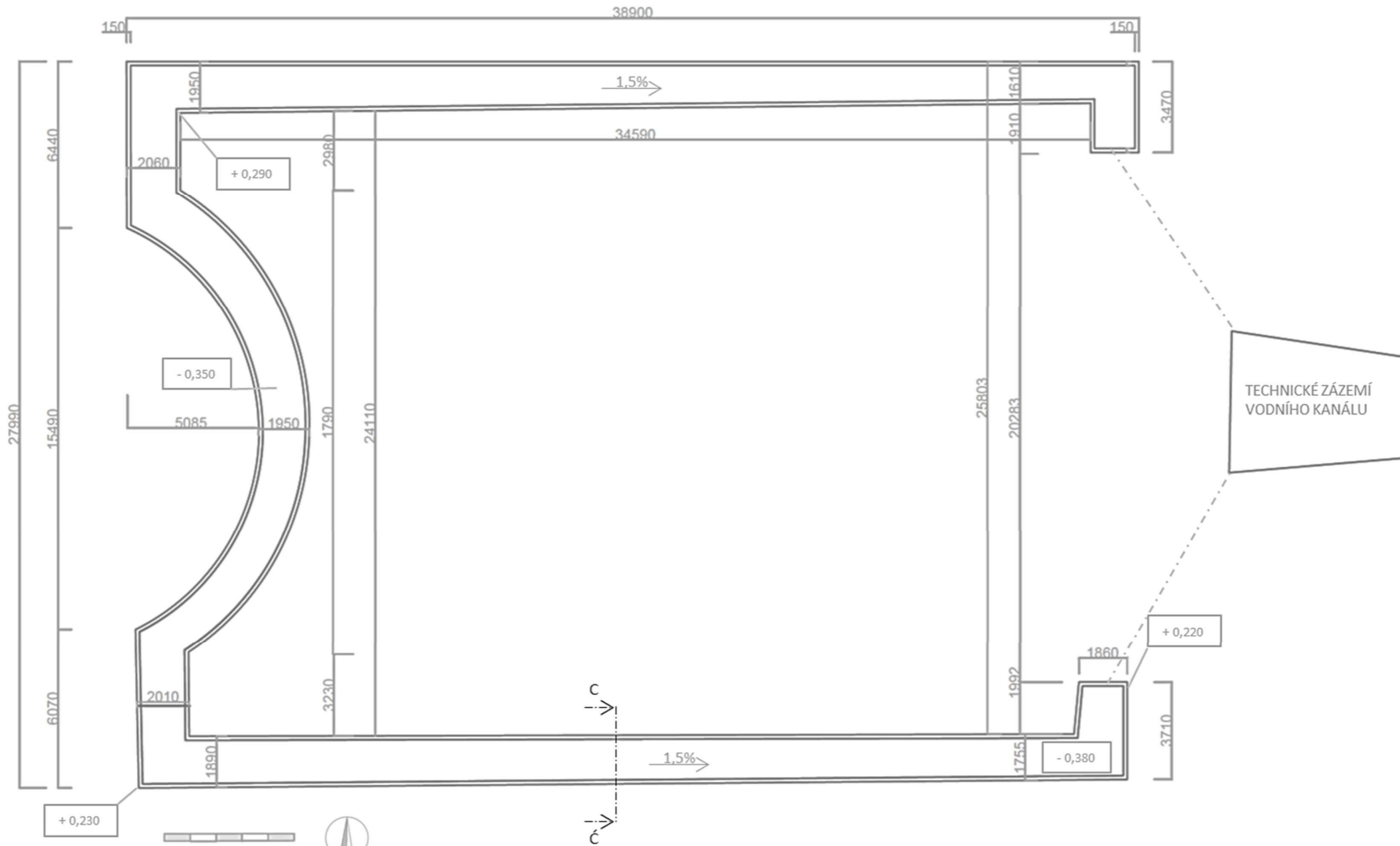
zařazení	název rostliny	doba sklizně	velikost stromu	počet celkem
třešně	<i>Prunus 'Sam'</i>	pol. VII.	čtvrtekmen – 3,5m	2
	<i>Prunus 'Rivan'</i>	zač. VI.	čtvrtekmen – 3,5m	2
	<i>Prunus 'Vanda'</i>	pol. VII.	čtvrtekmen – 3,5m	2
	<i>Prunus 'Vega'</i>	zač. VII.	čtvrtekmen – 3,5m	1
višně	<i>Prunus cerasus 'Lucyna'</i>	pol. VII.	čtvrtekmen – 3,5m	3
	<i>Prunus cerasus 'North Star'</i>	pol. VII.	čtvrtekmen – 3,5m	2
	<i>Prunus cerasus 'Favorit'</i>	pol. VI.	čtvrtekmen – 3,5m	2

5.2.1.9 Ovocný sad- zákres do fotografie

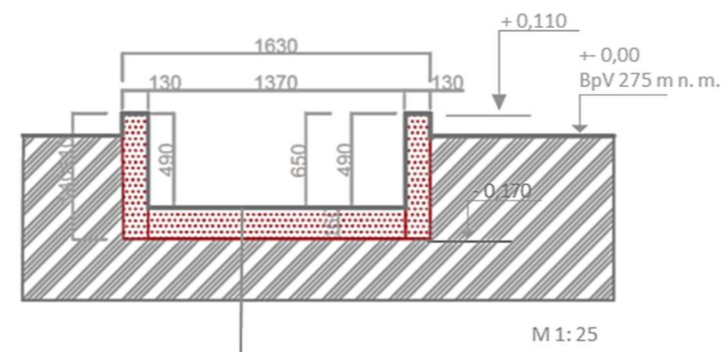
Nový ovocný sad v severní části parku navazuje na mladý sad jabloní a protahuje tak jejich osu, zároveň navazuje schodišti na hlavní okruhy přírodních částí parku kolem kaple. Sad je tvořen odolnými druhy třešně a višně, navržených pro chladnější oblasti a severní expozice. Svah je zpevněn a pokryt půdopokryvnými dřevina břečťanu a extenzivním trávnikem. Cesta lipovou alejí je řešena sezónním vysečením trávniku kvůli výskytu jarních cibulovin.

5.2.2 Technický detail vodního kanálu- půdorys, řez

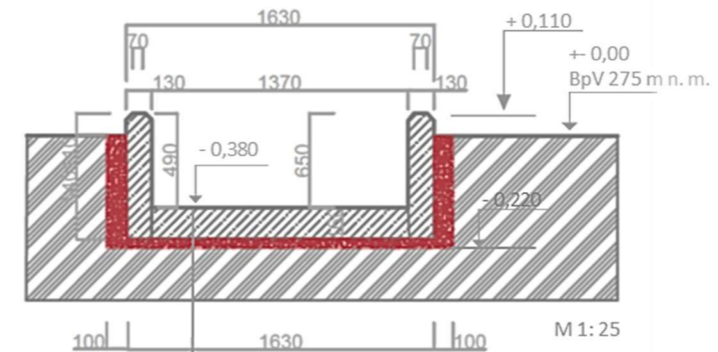

Řez koryta C- 'C- současný stav

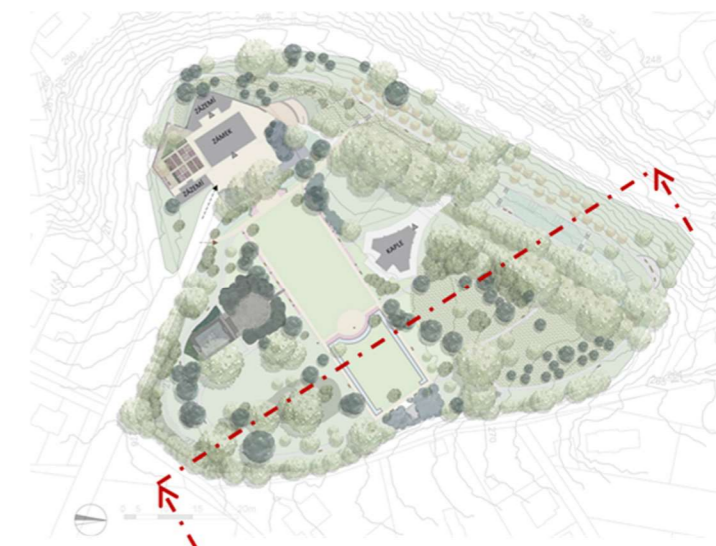
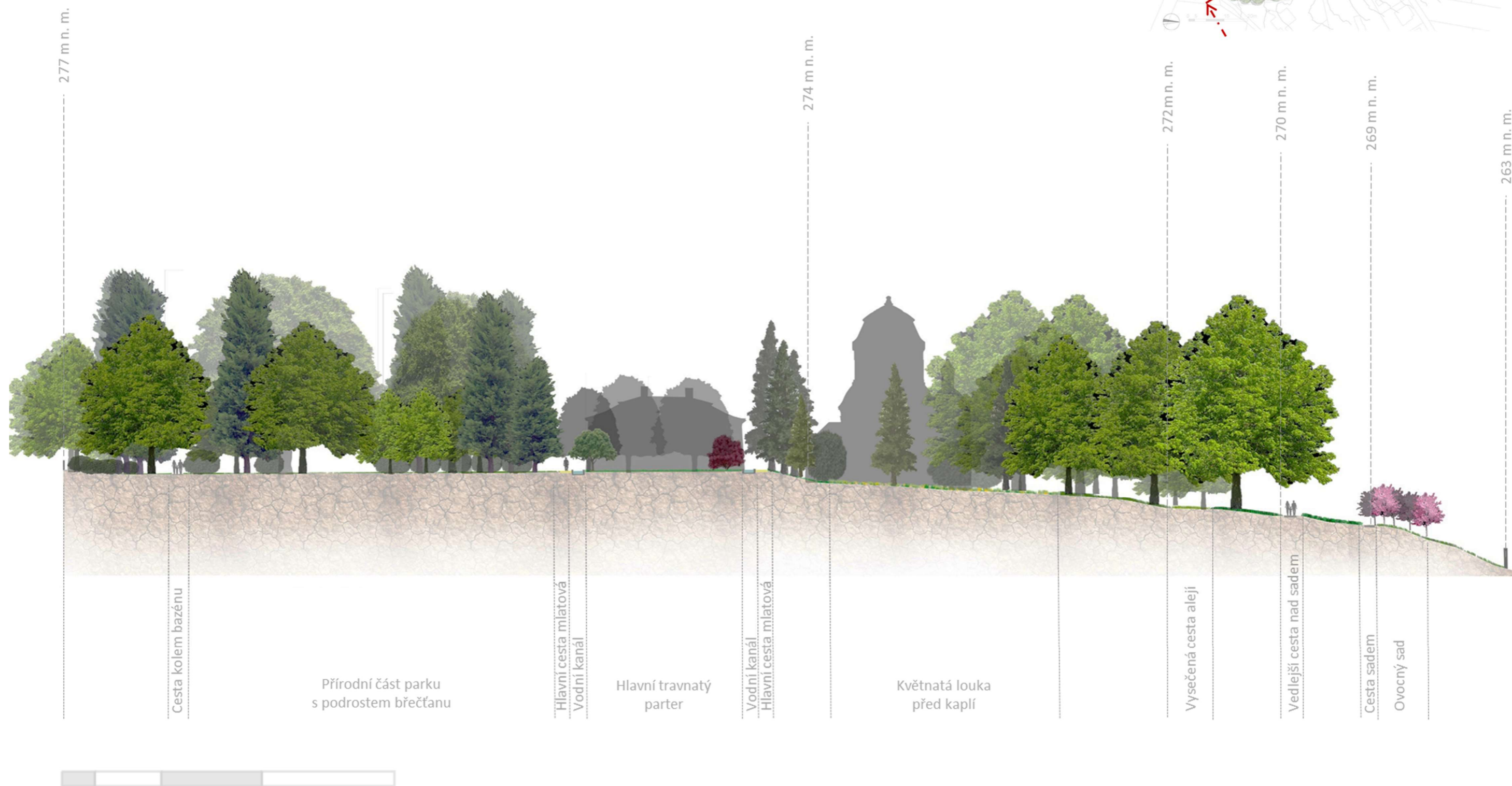
— PŮVODNÍ DÍLEC KANÁLU Z ŽELEZOBETONU
— ROSTLÝ TERÉN

Řez koryta C- 'C současný stav

— NOVÝ DÍLEC KANÁLU Z ŽELEZOBETONU
— SEPARAČNÍ (OCHRANNÁ) FOLIE Z PVC
— PÍSKOVÉ LOŽE, 50 MM
— ROSTLÝ TERÉN

5.2.3 Řezopohledy

5.2.4 Nadhledové zobrazení

Nadhledové zobrazení západní části parku hlavního parteru s obnoveným vodním kanálem. Prostor dříve utlačovaly dožívající dřeviny, které byly odstraněny. Středová část se sochou je doplněna vybraným zámeckým mobiliářem, v pozadí mezi posezením a kanálem jsou vysázeny záhonové růže.

5.2.5 Inspirační fotografie mobiliáře

V prostorách zámeckého parku mobiliář v podobě laviček, odpadkových košů a stání pro kola buď zcela chybí, nebo je nakombinováno ze zcela neladících materiálů. Proto je cílem této kapitoly sjednotit tyto komponenty, aby se vzájemně doplňovaly.

Pro výběr mobiliáře do zámecké zahrady a parku jsem přistoupila k tradičnímu pojetí historizujícím stylu. Ve výběru byla důležitá kombinace dřeva a tmavého kovu. Lavičky jsou zvoleny ze dřeva tvrdšího - bukového ošetřeny lazurou, bočnice jsou odlity z tmavé litiny s povrchovou úpravou. Společně jsou upevněny k podnoží pozinkovanými vratovými šrouby. Díky kombinaci těchto materiálů a pravidelné údržbě je lavička dlouhověká. Váha lavičky je 45 kg, tudíž zabraňuje odcizení

Rozměry: délka x šířka x výška: 1500 x 600 x 800

Odpadkový koš je z litinového materiálu také tmavé barvy, s úchyty na přichycení do země a s vyjímatelnou plechovou vložkou, která umožňuje snadnou manipulaci s odpadem.

Rozměry: výška: 50 cm

Stojan na kola je voleno jako v předchozí barvě tmavé, z litinového materiálu. Stání pro jedno kolo je o hmotnosti 13 kg o rozměrech 56 x 45,4 cm. Materiál je ošetřen základním antikoročním nátěrem. Z více dílů lze vytvořit sestavu libovolný počet kol, podle frekvence cyklistů.

Obr. 66: Litinové stání pro kola. Zdroj: <http://www.mival.cz>

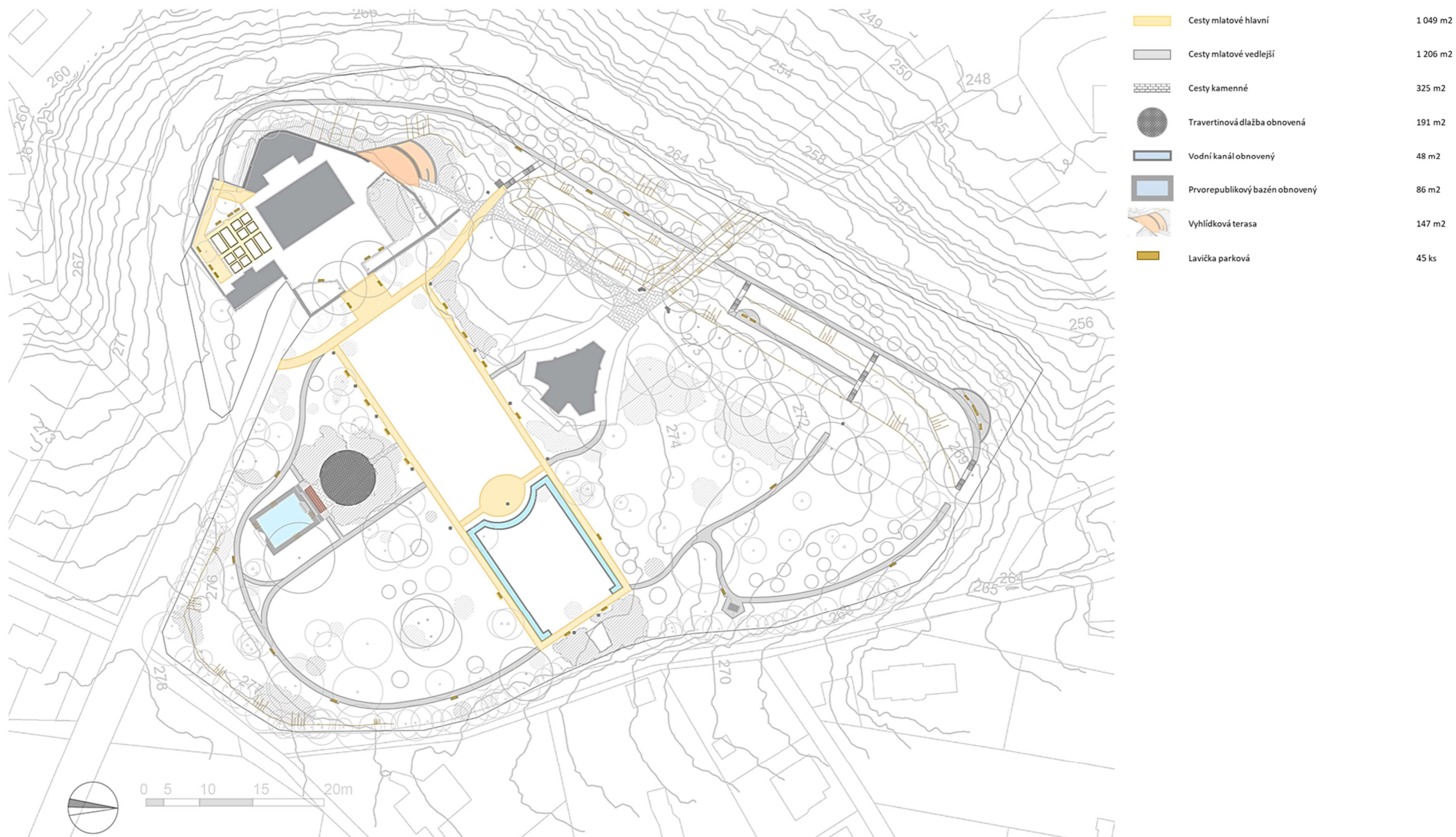

Obr. 64: Zámecká parková lavička pozinkovaná. Zdroj: www.czvyrobky.cz

Obr. 65: Litinový koš do parků a zámeckých zahrad. Zdroj: <http://www.femat-litina.cz>

5.2.6 Výkaz výměr- cesty a povrchy

5.2.7 Výkaz výměr vegetačních prvků

	Travnaté plochy intenzivní	3 998 m ²
	Travnaté plochy extenzivní	11 965 m ²
	Louky	4 796 m ²
	Půdopokryvné dřeviny	2 561 m ²
	Břečťanový podrost	690 m ²
	Keřový porost na svahu	302 m ²
	Sečená cesta v trávníku	500 m ²
	Růže nová výsadba	95 m ²
	Trvalková výsadba u bazénu	96 m ²
	Trvalková výsadba na nádvoří	310 m ²
	Zásobní zahrada- Záhony bylinkové/růžové	49 m ² / 42 m ²

6 Diskuze

Cílem diplomové práce na téma: Projekt obnovy a revitalizace zámeckého parku v Panenských Břežanech je navrhnout architektonickou studii revitalizace a rekonstrukce zámeckého parku u horního zámku v Panenských Břežanech. Projektová část pak vychází ze zpracování výchozích údajů od historie po současnost a ze zásad a principů důležitých pro obnovu památek zahradního umění.

Při obnově a práci s kulturními památkami je nutné se první řadě podrobně seznámit s její historií a historickými skutečnostmi a adekvátně zohlednit zda památka nedošla do takové pozměněné podoby, kdy je její obnova pro dnešní dobu zcela nereálná. Důležité je položit si otázku, zda bude tento prostor ukázkou doby minulé, nebo zda jít novou cestou a vytvořit zde prostor odpovídající jednadvacátému století. Odpovědi nám ve větší míře přináší prostudování všech dostupných poznatků, analýz a názorů na věc. Pak už „jen“ stačí si svůj zvolený postup obhájit a argumentovat proč se tak postupovalo.

Zahradní architekti, ač si to někteří z nás neuvědomují, mají v rukách velkou moc. Moc přetvářet, zkrášlovat, měnit, navracet do dob, které známe už jen z knih a historických filmů. Nebo na druhou stranu, jak je vidět u nepovedených realizací, a ne že by zde žádné nebyly, je velmi snadné spadnout a svou lehkovážností, nevědomostí a neznalostí poškodit prostor, který si svého autora nevybírá. Proto je důležité vše pečlivě zvážit, vyslechnout si jiné názory, se kterými nemusíme vždy souhlasit a hlavně přemýšlet, začít znovu a dojít k tomu, za co se nebudeme stydět. Děláme to přece i pro svoje potomky, rodiče, známé i pro ty cizí, co se přijdou podívat, když jdou jenom kolem na procházku, nebo výlet. Není to však jen o nás, zahradních architektech. Je nutná spolupráce, spolupráce napříč obory, ať se jedná o stavaře, vodohospodáře, ekonomy nebo politiky. Pokud spolupráce nebude, nebude ani co a ani pro koho revitalizovat.

Historické památky je důležité zachovávat pro budoucí generace, které to nyní nemusí chápat ani ocenit, ale už my po studiu na této úrovni víme, proč to děláme a jak to správně dělat. Víme, co je udržitelnost, jak navodit dojem wau efektu a pracovat s prostorem, aby návštěvník přišel, ocenil naši práci a možná se i zamyslel, nejen nad krásou barokní či renesanční zahrady, ale i třeba sám nad sebou.

7 Závěr

Tématem práce bylo vytvoření studie o revitalizaci zámeckého parku v Panenských Břežanech. Po shromáždění údajů a s přihlédnutím k současnému stavu bylo možno za přispění kastelána a správce parku pana ing. Pillera se přímo účastnit probíhajících prací a vytvořit si vlastní názor na úpravu určitých problematických partií zámeckého parku. V jednotlivých částech diplomové práce došlo tedy k zaměření se nejen na celkovou kompozici, ale při rozdělení do jednotlivých partií k vytvoření nových prvků a jejich zapojení do celkové koncepce tak, jak tomu bylo pravděpodobně v dobách největšího rozkvětu a slávy tohoto parku.

Návrh zohledňuje historickou hodnotu objektů i parku, které v době baroka byly chloubou okolí. Rozčlenění parku centrální osou je nutné zachovat a v průběhu práce vycházet z této základní myšlenky. Boční osa vedoucí podél kaple lipovou alejí byla odnepaměti důležitou spojnicí mezi obcí a zámkem. Její zachování a udržení je tedy v zájmu celé práce. Jednotlivé komponenty, které byly v diplomové práci nově vytvořeny, musejí tak adekvátně zapadat do nově vytvořeného obrazu, který park po své úpravě získá.

V zámeckém parku se také nacházejí objekty označené jako nemovité kulturní památky a k jejich začlenění a obnově je nutno přistupovat velmi citlivě a v souladu s památkovou péčí. Proto bylo ohleduplně pracováno s doplněním i odstraněním vegetace v jejich okolí. Byly takto otevřeny možnosti k jejich lepšímu a zajímavějšímu využití, které dosud nebylo plně využito, jak místními občany, tak i turisty, kteří znovu objevují krásu tohoto malebného místa nedaleko hlavního města.

8 Seznam literatury

- Culek, M., Grulich, V., Laštůvka, Z., Divíšek, J. 2013. Biogeografické regiony České republiky. 1. Masarykova univerzita. Brno. ISBN: 978-80-210-6693-9.
- Čechovská, Z. 2003. Odras francouzské zahrady v zahradním umění v Čechách a na Moravě, Lednice: Zemědělská fakulta Mendelovy zemědělské univerzity v Brně, diplomová práce.
- Grau, B. A. 2002. Historische Wasser- und Wegebauweisen im Garten- und Landschaftsbau und ihre Relevanz für die Gartendenkmalpflege, Berlin: Technische Universität, Dissertation.
- Hallmann, H. W. 2006. Wegebau in historischen Gärten und Parks- Materialverwendung und Bauweise, Die Gartenkunst, roč. 18, č. 2, s. 297- 302. ISSN 0935-0519.
- Hendrych, J. 2005. Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. Vyd. 2., přepracované. Vydavatelství ČVUT. Praha. ISBN: 8001031632.
- Hendrych, J., Kupka, J., Vorel, I., Líčeniková, M. 2011. Slavné zahrady a parky Středočeského kraje. 1. Foibos. Praha. ISBN: 978-80-87073-36-0.
- Herout, J. 1970. Staletí kolem nás. Herout, Jaroslav. Staletí kolem nás: Přehled stavebních slohů. 3. Orbis. Praha. s. 312. ISBN: 7923.
- Hurych, V., Stejskalová, J., Ezechel, M., Svoboda, S., Michálková, R. 2011. Tvorba zeleně: Sadovnictví- krajinařství. autorů, Kolektiv. 1. Grada. Mělník. ISBN: 978-80-904782-0-6.
- Huxley, A. 1978. An Illustrated History of Gardening, London: Paddington Press Ltd. ISBN 0-7092-0322-5.
- Janál, J., Křesadlová, L., Obšivač, J., Olšan, J., Rozkošný, M., Žabička, Z. Formální vodní prvky v památkách zahradního umění, Praha. Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-073-3.
- Kalusok, M. 2004. Zahradní architektura, Brno: Computer press. ISBN 80-251-0287-4.
- Kolařík, J. 2013. Oceňování dřevin rostoucích mimo les, Praha. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR- AOPK ČR. ISBN 978-80-87457-82-5.
- Krauter, D. 2002. Entwicklung der Rasenkultur in Mitteleuropa, Rasen- Turf- Gazon, č2/2002, Hortus- ZeitschriftenCöllen+Bleek GbR, Bonn
- Křesadlová, L. 2006. Použití rostlin a zahradnická praxe v jednotlivých etapách vývoje zahradního umění na panstvích knížecího rodu Liechtensteinů, anlyza a interpretace archivních materiálů, Lednice: Zemědělská fakulta Mendelovy zemědělské a lesnické university v Brně, disertační práce.
- Lauterbach, I. 2006. „...wie die Strassen in denen Stäten“. Allen und Wegen in der Gartenkunst des 17. und 18. Jahrhunderts, Die Gartenkunst, roč. 18, č. 2. s. 249- 262. ISSN 0935-0519.
- Mertenová, K. 2013. Machine de Marly- francouzské zahrady a jejich zásobování vodou, in Anonymus (ed), Voda pramen života Historické zahrady Kroměříž 2013- mezinárodní konference Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, s. 78- 82. ISBN 978-80-87231-14-2.
- Moučka, L. 2008. Kaple Svaté Anny v Panenských Břežanech - Jan Blažej Santini Aichel. Moučka, Ladislav. Kaple Svaté Anny v Panenských Břežanech - Jan Blažej Santini Aichel: geometrická analýza půdorysu stavby. Půdorys. Praha. s. 32.
- Národní památkový ústav ústřední pracoviště. 2007. Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. ISBN 978-80-87104-14-9.
- Otruba, I. 2002. Zahradní architektura pro střední a vysoké školy. Otruba, Ivan. Zahradní architektura pro střední a vysoké školy. 1. ERA. Šlapanice. s. 1-357. ISBN: 80-86517-13-6.
- Pacáková- Hošťálková, B., Petrů, J., Riedl, D., Svoboda, A. 1999. Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Libri. Praha. ISBN: 80-85983-55-9.
- Pátrová, K. 2012. Studie a zprávy: historický sborník pražského okolí. 1. Státní oblastní archiv v Praze - Státní okresní archiv Praha-východ ; Dobřichovice : Státní oblastní archiv v Praze - Státní okresní archiv Praha-západ ; Brandýs nad Labem–Stará Boleslav : Oblastní mu. Praha. ISBN: 978-80-86772-66-0. ISSN: 1805-3874.
- Pavlačka, R.,2017. Studie obnovy památky zahradního umění ideové fáze projektové přípravy, Praha:Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-101-3.
- Pregill, P. 1999. Landscapes in History. Pregill, Philip a Nancy Volkman. Landscapes in History: Design and Planning in the Eastern and Western Traditions. 2. John Wiley & Sons. New York. s. 864. ISBN: 0-471-29328-8.
- Poche, E. 1980. Umělecké památky Čech. Poche, Emanuel. Umělecké památky Čech 3. 1. Academia. Praha. s. 538. ISBN: S10468/3.
- Rogers, E, B. 2001. Landscape design: a history of cities, parks and gardens. Copyright, New York, ISBN 0-8109-4253-4.
- Rohde, M. 2008. Pflege historischer Gärten. Theorie und Praxis, Leipzig: Seemann Henschel- Verlag, ISBN 978-3-361-000643-0.
- Sedlák, J. 1987. Jan Blažej Santini. Sedlák, Jan. Jan Blažej Santini: Setkání baroku s gotikou. 1. Vyšehrad. Praha. s. 251. ISBN: S 13934.
- Schwenwcke, W. 1985. Behandlung von Geländeformen, Wege-, Pflanz- und Wasseranlagen in historischen Freiräumen, in Hennebo, D., ed., Gartendenkmalpflege. Grundlagen der Erhaltung historischer Gärten und Baudenkmalpflege, Stuttgart: Ulmer Verlag, s. 282- 310. ISBN 3-8001-5046-8.

- Straková, M., Straka, J., Janál, J., Křesadlová, L., Spathová, J. 2015. Trávníky a květnaté louky v památkách zahradního umění. Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-031-3
- Sullivan, C., Boults, E. 2010. Illustrated History of Landscape Design. Sullivan, Chip a Elizabeth Boults. Illustrated History of Landscape Design. 1. Wiley. New Jersey. s. 272. ISBN: 978-0-470-28933-4.
- Šimek, J. 2007. Zahradní umění Piera de' Crescenzi, Uherský Brod: Ing. Pavel Šimek Florart. ISBN 978-80-254-0780-6.
- Tomková, M. 2016. Obnova historických zahrad a parků v Čechách, projekt obnovy parku horního zýmku v Panenských Břežanech, Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, bakalářská práce.
- Turner, T. 2005. Garden History Philosophy and Design. Turner, Tom. Garden History Philosophy and Design: 2000 BC- 2000 AD. 1. Taylor & Francis. New York. s. 188; 294. ISBN: 0-415-31748-7.
- Vaněk, J. 1925. České zahrady (II. díl): album plánů moderních zahrad. Zahrada. Chrudim. ISBN: S2b2.
- Wimmer, A. W. 2006. Hecken und Allen- Snittmassnahmen an Gehölzen in der französischen Gartenliteratur, Die Gartenkunst, roč. 18, č.2, s. 236- 275. ISSN 0935-0519.
- Wimmer, A. W. 2012. Hippe, Krail und Rasenpatsche zur Geschichte der Gartengeräte, Verlag und Weimar: Datenbank für Geisteswissenschaften. ISBN 978-3-89739-722-4.
- Zlatuška, K., Slepíčka, J., Křesadlová, L., Janál, J., Jakubcová, E., Vacek, O., 2015. Cesty s nestmeleným povrchem v památkách zahradního umění. Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-033-7.

Internetové zdroje

- <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx>
- http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm
- <http://kontaminace.cenia.cz/>
- <http://geoportal.cuzk.cz/>
- <http://www.muzeumbrandys.cz/cz/navstivte-nas-pnuo>
- <http://www.panenskebrezany.cz/>
- <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>
- <https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-pamatkove-peci>
- <http://www.czvyrobky.cz/>
- <http://www.femat-litina.cz>
- <http://www.mival.cz/>
- <http://www.havlis.cz/>
- <http://www.fruto.cz/>
- <http://www.zahradnictvi-flos.cz>

9 Seznam obrázků

Obr. 1: Půdorys kaple sv. Anny. (Zdroj: <https://cs.wikipedia.org>)

Obr. 3; 4: Fotografie z úryvku filmu pro pamětníky „Příklady táhnou“ z roku 1939

Obr. 5; 6: Dobové fotografie z 2. světové války po zabrání Panenských Břežan nacistickou armádou. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 7; 8: Rekonstrukce vnitřních a vnějších prostor zámku a vnějšího odvlhčení kaple sv. Anny. (Foto vlevo: lotusesprit.rajce.net, 2015; vpravo: vlastní, 2015)

Obr. 10: Jarní efekt efemerních druhů rostlin kolem kaple a pod letitou lipovou alejí. (Foto: vlastní, jaro 2017)

Obr. 12; 13: Ořezání a obruba s podélným odvodněním v barokních zahradách, (Foto: L. Křesadlová, publikace NPÚ, 2007 a 2015)

Obr. 18: Stepní trávníky v okolí mezi Břežany a Dřínovem. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz>)

Obr. 19: Rozsáhlé zachované lesy u Sedlce, Baště a Břežany. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz>)

Obr. 20: Pohlednice Panenských Břežan z první pol. 20. století, vyobrazení návsi, dolního zámku a horního zámku s kaplí sv. Anny. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 21: Pohlednice nejasného data vyobrazuje všechna důležitá místa Panenských Břežan. Kapli sv. Anny v horním zámku v levém horním rohu, naproti dolní zámek s plastikou a selské usedlosti obce. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 23: Pohled na zámek a část parku z hlavního parteru, pořízeno pravděpodobně v 30. letech 20. století v dobách První republiky. Na fotografii jsou vidět výsadby jehličnanů v pozadí a bodové výsadby v trávníku nejspíše pivoněk, jak bylo na tuto dobu typické. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 24: Ústřední pohled na kapli od zámku v dobách fungování domova pro seniory v letech 1969- 1990. Je vidět hustá výsadba v prostorách kolem kaple a dobové lavičky. Údržba parku je v těchto letech značně omezena. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 22: Pohlednice z druhé pol. 20. století, vyobrazení samotné kaple sv. Anny, obce Panenské Břežany, horního zámku na levé straně a dolního zámku na straně levé. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 25: Fotografie domova pro seniory působící na zámku do roku 1990. U zámku jsou vysázeny nízké keře převážně jehličnaté, to samé je viditelné i u stromového patra kde jehličnany převažují a narušují tak ústřední pohled na zámek samotný. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Obr. 26: Situace ukazuje překreslený plán na projekt zavodnění zámeckého parku od ateliéru Artesia.

Obr. 27: Situace polohopisného zaměření bylo zpracováno v letech 1968 pro Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje Ing. Vilmou Dědkovou. (Zdroj: Archiv NPÚ)

Obr. 28: Situace polohopisného zaměření (Zdroj: Archiv NPÚ)

Obr. rostlinného materiálu- (www.havlis.cz/), (www.fruto.cz/), (www.zahradnictvi-flos.cz/)

Obr. 64: Zámecká parková lavička pozinkovaná. (Zdroj: www.czvyrobky.cz/)

Obr. 65: Litinový koš do parků a zámeckých zahrad. (Zdroj: <http://www.femat-litina.cz>)

Obr. 66: Litinové stání pro kola. Zdroj: <http://www.mival.cz>

10 Seznam mapových podkladů

Mapa č. 1: Řešené území, vybavenost a širší vztahy. (Zdroj: Ortofotomapa - <https://mapy.cz/>)

Mapa č. 2: Turistická mapa Odolena Voda. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz/>)

Mapa č. 3: Územní plán obce Panenské Břežany- výřez. (Zdroj: <http://www.panenskebrezany.cz/>)

Mapa č. 4: Katastrální mapa s vyznačením majetkových poměrů. (Zdroj: <https://nahliznidokn.cuzk.cz/>)

Mapa č. 5: I. Vojenské mapování- Josefské. (Zdroj: <https://geoportal.gov.cz/>)

Mapa č. 6: Stabilní katastr- Císařské otisky. (Zdroj: <https://geoportal.gov.cz/>)

Mapa č. 7: II. vojenské mapování- Františkovo (Zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz/>)

Mapa č. 8: Ortofotomapa- 50. léta 20. století. (Zdroj: <https://geoportal.gov.cz/>)

Mapa č. 9: Ortofotomapa-rok 2006. (Zdroj: <https://geoportal.gov.cz/>)

11 Seznam tabulek

Tab. 1: Výpis nemovitých kulturních památek v obci Panenské Břežany.

Dostupné z: (<http://monumnet.npu.cz/>)

Tab. 2: Specifikace jednotlivých parcel a objektů nemovité kulturní památky Panenské Břežany.

Dostupné z: (<http://monumnet.npu.cz/>)

12 Seznam grafů

Graf č. 1: Grafické znázornění návštěvnosti v roce 2018. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Graf č. 2: Grafické znázornění návštěvnosti jednotlivých okruhů Památníku. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

Graf č. 3: Grafické znázornění návštěvnosti podle druhu vstupného. Památníku. (Zdroj: Památník národního útlaku a odboje)

13 Přílohy

Situace zavodnění zámeckého parku továrníka pana B. Gerstla- 1928

